

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 MAYIS 2013

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2013 / 05 FİYATI: 4 TL

İSTANBUL 560 YIL ÖNCE BU AY FETHEDİLDİ

Cengiz Özakıncı:
**Dünyada İlkez
Struma Faciası
İngiliz Devlet
Arşivi Gizli
Belgeleri**

**Prof. Dr.
Mehmet
Haberal,
Katar'daki
Uluslararası
Bilimsel
Toplantıda
Dakikalarca
Alkışlandı.**

Sinan Meydan
Hatırlatıyor:
**Atatürk'ün
İslam Dinine
Hizmetleri**

Prof. Dr. Zafer Öner:
**Bir Cumhuriyet
Aydını: Prof. Dr.
Hüsnü Göksel**

Orhan

Velidedeoğlu:
**Barışı
Kadınlar
Yapar**

Tekin

Özertem:
**Tiyatro
Yapmak**

“Bu Da Geçer Ya Hu”

(Bu yazı, derginizi ters çevirdiğinizde de aynı biçimde okunabilmektedir.)

Tüm yaşıantım boyunca sadece hizmete talip bir bilim insanı olarak ülkemize ve milletimize kazandırdığım eserler ortada iken, bugün İddia Makamı tarafından düzenlenen Mütalaa'da, sanal bir terör örgütünün yöneticisi olarak gösterilmeye çalışılmam adalet ve hukuk adına utanç vericidir. İddia Makamı'nın, toplanan somut delil, belge ve objektif tanık beyanlarını hiçe sayarak düzmece delillere ve yüz kızartıcı suçlardan hükümlü sözde tanıkların hayali senaryolarına itibar ederek hazırladığı bu mütalaa'yı her kelimesiyle reddediyorum. Asla unutulmamalıdır ki gerçekler inatçıdır. Görmeyen veya görmek istemeyenler, bu gerçekleri bir gün mutlaka görmek isteyeceklerdir.

*CHP 24. Dönem Zonguldak Milletvekili
Prof. Dr. Mehmet Haberal*

**AĞIRLAŞTIRILMIŞ
MÜEBBET**

ÜLKEMİZE HİZMETİN BEDELİ

**BU
MU ?**

**PROF. DR. MEHMET HABERAL'IN
AVUKATLARINDAN
MÜTALAA'YA YANITLAR**

Tüm Başkent Kuruluşlarından Ücretsiz Sağlanabilir

Bütün Dünya 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı :

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,

Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm

Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin

3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,

Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,

Yılmaz Dağdeviren, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,

Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Sebahat Önen

Cengiz Özakıncı, Saniye Özden, Bekir Özgen,

Yaşar Öztürk, Rifat Serdaroğlu, İzlen Şen Toker,

İzmir Tolga, Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,

Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)

Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 24 / 04 / 2013

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

- 4** Bir "Hukuk Abidesi" ni Yitirdik
5 Önemli Olan Sahibinin Masayı Beğenmesi *Mete Akyol*

- 11** Kuvâ-yi Milliye Ruhunu Yansıtanlar *Dr. Sıtkı Aydınel*
14 Montrö Boğazlar Sözleşmesi *Cengiz Önal*
18 Hakimiyeti Milliye Yazıları
20 Atatürk'ün İslam Dinine Hizmetleri *Sinan Meydan*
26 İstanbul 560 Yıl Önce Bu Ay Fethedildi *Yaşar Öztürk*
35 Prof. Dr. Hüsnü Göksel *Prof. Dr. Zafer Öner*
41 Prof. Haberal ile 7 Gün 24 Saat *Prof. Dr. Gülnaz Aslan*
44 Dreyfus Davası *Mete Tizer*
47 Yahudi Soykırımı Suçlaması *Cengiz Özakıncı*
53 Ayak Bacak Fabrikası *Konur Ertop*
59 Babasız Kalmanın Dayanılmaz Ağırlığı *Gürbüz Evren*
63 Yaşama Sarılmak İçin Tek Kol da Yeterlidir *Sabriye Aşır*
69 Şah ve Mat *Metin Gören*

- 73** Danae ve Altın Yağmuru *Haluk Erdemol*
77 Barışı Kadınlar Yapar *Orhan Velidedeoğlu*
80 İshak Paşa Sarayı *Çetin İmir*
86 Jack London *Mümtaz İdil*
91 Sosyalist Partisi *Suat Türker*
94 Haydi Abbas Vakit Tamam *Yücel Aksoy*
98 Kim Kimdi? *Sabriye Aşır*
103 Tiyatro Yapmak *Tekin Özertem*
109 Uçan Yatak Odasıyla New York'a Gece Uçuşu *Mehmet Ünver*
115 Hayırsız *Bekir Özgen*
121 Sokrates'le Sohbet *Nuray Bartoschek*
125 Kefken ve Kerpe *İzlen Şen*
129 Gökdelenler *Muzaffer İzgü*
135 Mor Sümbüller *Prof. Dr. Nimet Ünay Gündoğan*
139 Yörük Güzeli *Mehmet Uhri*
146 Sahnede Yarım Yüzyıl *Sema Erdoğan*
25 Fırçalayarak
40 İlk Dersimiz Türkçe
114 Bilginizi Denetleyin
120 Poldi
134 Sudoku
144 Ufak Tefek Bilgiler
151 Çözümler Sayfası
152 Yarının Büyükleri
154 Bulmaca
156 Satranç
158 Ayın Kitapları
160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Bir ‘‘Hukuk Abidesi’’ ni Yitirdik

Müvekkilini hapisten kurtarabilmek uğruna kendi
hapse girmekten korkmayan hukukçu

Burhan Apaydın

18.02.1924 - 20.04.2013

ONU UNUTMAYACAĞIZ, ÖZLEMLE ANACAĞIZ

Önemli Olan Sahibinin Masayı Beğenmesi

Dünyanın en büyük yedi düvelinin en ünlü yedi bin çığırtkanını da getirseler önüme... Açığıyla, gizlisiyle tümü gönüllü yetmiş milyon tanık da çıkarsalar karşıma... Ya da son kullanma tarihi çoktan geçmiş akilli, makilli sayısız şarkıcı ve sinema oyuncusu da çıkarsalar karşıma, kimse inandıramaz beni bu kereste, kütük, kalas yığınının bir masası olduğuna.

Biz üstüne boş bir bardağı nasıl koyacağımızı hesaplamaya çalışırken, bu sözüme ona masayı yapan marangoz amca, yapıtının üzerine toz bile konurmuyor.

"Benim için önemli olan, bu masayı sahibinin beğenmesidir" diyor ve üstelik böbürlenerek de anlatıyor:

"İki gün önce yoldan geçerken şöyle bir uğramıştı. Yaptığım kadarını bile görünce öyle çok hoşuna gitti, öyle çok beğendi ki... 'Tam istediğim gibi oluyor... Bravo sana usta, ellerine ayaklarına, avuçlarına parmaklarına sağlık...' diye beni yerlere göklere sığdıramadı..."

Sahibi dediği, ona bu masayı sipariş eden kişiymiş.

"Hiç kimselerde olmayan, tamamen kendine özgü bir zevki ve görüşü vardır onun" diyor. "Ben bu masayı yaparken, herşeyi onun tarifine göre yapıyorum, dolayısıyla herşey de onun istediği gibi oluyor. O 'şurasını şöyle yap' diyor, 'burasını böyle yap' diyor, ben de önce "Başüstüne, emredersiniz" diyorum, sonra onun 'Yap' dediklerini tane tane yapıp, uyguluyorum. Sonunda o da memnun, ben de memnunum... Zaten eser, tamamen ona aittir."

Marangozun "eser" dediği şey, gerçekte kereste, kütük ve kalas parçalarının gelişigüzel üstüste konulmasıyla oluşturulmuş bir odun yığınının başka birşey değil.

"Fakat marangoz amca, insanlığın tarihi kadar geçmiş olan mesleğine ihanet değil mi, senin bu yaptığın?" O bunun bir ihanet olduğunu kabul etmiyor. İşini, malın sahibinin isteğine göre yapmakta hiçbir terslik görmüyor. Siparişi veren kişinin, o malın sahibi olduğunu söylüyor.

"Bak marangoz amcacığım, senin mesleğinin yüzyıllar öncesinden gelen yasaları, kuralları var. İster masa, ister

pencere çerçevesi, ister koltuk yapabilirsin ama, tüm bunları yaparken bilimsel ölçülere, kurallara uyman gerekmiyor mu?"

Kimsenin uyarısına kulak vermediğine bakılırsa, elindeki işini sahibinin istediği doğrultuda yapmaktan bizim ustayı ülkedeki hiçbir kuvvet alıkoyamayacak. Uyarının sertinden rahatsız olduğunu görünce bu kez, yumuşak yumuşak denemeye kalkışıyoruz:

"Sevgili marangoz amcacığımız, bak burada atölyende çeşit çeşit avadamlıkların var. Testeren var, renden var, torna tezgahın var, pergelin, gönyen, cetvelin var, çekicin, kerpetenin, çivilerin, vidaların, tornavidaların var... Bunları kullanarak elindeki masayı hem akla, vicdana uygun bir sürede, hem de marangozluk mesleğinin bilimsel ölçülerine, kurallarına uygun olarak yapıp, bitiremez misin?"

Mahallemizin sevgili marangoz amcasına sesimizi duyurmak gerçekten olanaksız. Yumuşak konuşmamızın da bir etkisi olmuyor. Bizi dinler gibi yaptıktan sonra eğiliyor, yerdeki kocaman saplı, keskin ağızlı baltayı alıyor ve...

Kaldığı yerden sürdürüyor önündeki kütüğün istediği yerini, istediği gibi parçalayıp, doğramayı...

Herşey gibi, günün birinde bu iş de elbette bitecek. O gün bu iş nasıl sarıp sarmalanacak, paketlenecek ve sipariş sahibine nasıl teslim edilecek bilinmez ama... Bilinen bir gerçek var ki o da, yapımı

yıllarca süren bu masanın geldiği yerde iki saat bile tutulmadan, gönderildiği adrese olduğu gibi geri postalanacağıdır.

Hiçbir marangozluk kuralı dikkate alınmadan yapılan ve üzerine toz bile kondurtulmayan bu masaya aslında boş bir bardak bile konulamayacağı görülünce, ciddi bir iş yapıyor görüntüsü oluşturmak amacıyla yıllarca harcanan emeğin de, o emeğin harcanacağı yılların da bir anda yoksayılacağı ve bu kez herşeyin mesleğin yasalarına, kurallarına, örf ve adetlerine uygun bir biçimde düzeltilmesine başlanacağını şimdiden görebilmek için falcı olmaya gerek yok.

Mahallemizin sevgili marangoz amcasına sesimizi duyurmak gerçekten olanaksız.

Bu işin başlangıcı da, sonu da apaçık ortada olmasına karşın, bizim mahallenin marangoz amcası, "İnadım inat, adım kel Murat" ısrarıyla tüm uyarılara karşı direnmesini sürdürüyor ve... Bir yandan marangozluk mesleğinin yüzyıllar boyunca var olan yasalarını, kurallarını, örf, adetlerini ve avadamlıklarını yoksaymayı sürdürüyor... Bir yandan da işini yaptığını söylüyor, kendine söylenenleri tane tane yaparak, kendinden istenileni, istendiği gibi yerine getirerek... •

meteakyol@butundunya.com.tr

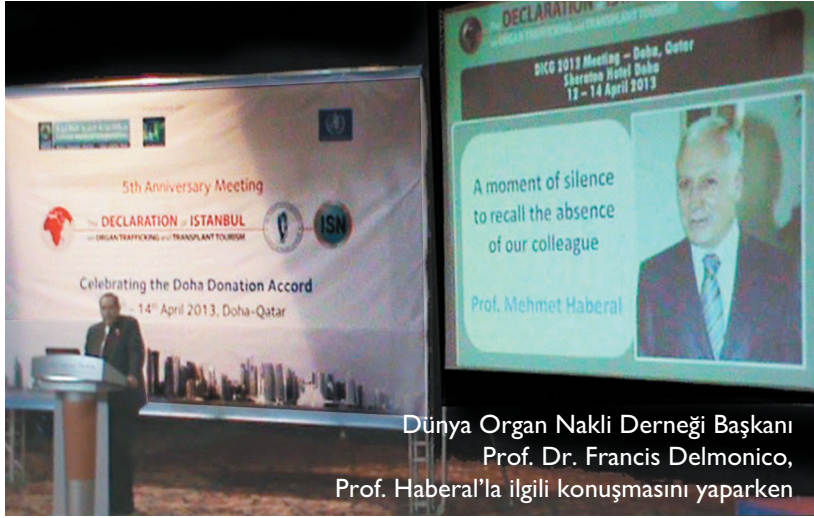
Prof. Dr.
Mehmet Haberal,
Katar'daki
Uluslararası
Bilimsel
Toplantıda
Dakikalarca
Alkışlandı.

Tutuklandığı 13 Nisan 2009 gününün dördüncü yıldönümü 12-14 Nisan 2013 tarihinde Prof. Dr. Mehmet Haberal, Katar'da uluslararası bir bilimsel toplantıda önce bir dakikalık saygı duruşuyla anıldı, sonra dakikalarca alkışlandı.

Katar'ın Doha kentinde, Dünya Organ Nakli Derneği ve Dünya Nefroloji Derneği tarafından düzenlenen ve Prof. Dr. Mehmet Haberal adının "katılanlar" listesinde yer aldığı toplantıya Prof. Haberal, "sahibini bekleyen boş bir koltuk" ile yanına yerleştirilen kucak dolusu çiçekler ve giriş yaka kartıya katıldı.

"İstanbul Deklarasyonu Mütevelli Kurulu"nun 40 ülkeden 70 üyesinin katıldığı ve Katar üst düzey yöneticileriyle Sağlık Bakanlığı yetkililerinin

Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis Delmonico, Prof. Haberal'la ilgili konuşmasını yaparken

"Bizim isteğimiz, bizlere bu olanağı sağlayan ve bu deklarasyonun temeli olan arkadaşımız Mehmet Haberal'ın da aramızda bulunmasıdır."

onur konukları oldukları toplantıda Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Francis Delmonico, 5'inci yılını dolduran İstanbul Deklarasyonu'nun uygulanmasındaki başarıları açıkladı ve deklarasyonun temeli olarak tanımladığı Prof. Haberal'la ilgili olarak kürsüden şunları söyledi:

"Burada Transplantasyon alanında çok önemli bir yeri olan İstanbul Dek-

larasyonu'nun 5.yılı nedeniyle bir araya gelmemiz nedeniyle çok mutluyuz, gururluyuz ama, itiraf edelim, yüreğimiz buruk. Bizim isteğimiz, bizlere bu olanağı sağlayan ve bu deklarasyonun temeli olan arkadaşımız Mehmet Haberal'ın da aramızda bulunmasıdır. Maalesef o şimdi bedenen burada değil. Onu her an yanımızda hissettiği-

Prof. Dr. Haberal'ın katılmadığı toplantıya gönderdiği kutlama çiçeği

mizi, ona her zaman gereksim duyduğumuzu ve onu çok sevdiğimizi hepimizin adına buradan kendisine iletilmesini istiyorum. O'nun en kısa zamanda tekrar bizlerle olacağı günü sabırsızlıkla bekliyorum ve hepimizi, ona saygılarımızı ifade etmek üzere bir dakikalık sükuta davet ediyorum.”

Başkan Prof. Delmonico bu konuşmasını yaparken ve delegeler saygı duruşunda bulunurlarken, toplantının başkanlık divanı arkasındaki dev ekranda Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın portresi yerliyordu.

Toplantı programındaki “Prof. Dr. Mehmet Haberal için saygı duruşu” maddesinin “düşündürücü bir sessizlik” içinde yerine getirilmesini tüm delegelerin sürekli alkışları izledi. Daha sonra başlayan çalışmalarda “İstanbul Beyannamesi Mütevelli Kurul” üyeleri, uygulanmasından sorumlu oldukları “İstanbul Beyannamesi” kriterlerinin “Uluslararası organ kaçakçılığı ve ticaretini önleme” ko-

“Prof. Dr. Mehmet Haberal için saygı duruşu” maddesinin “düşündürücü bir sessizlik” içinde yerine getirilmesini tüm delegelerin sürekli alkışları izledi.

nusundaki etkilerini ve olumlu sonuçlarını açıkladılar.

“Organ Kaçakçılığı ve Ticareti Konusunda İstanbul Beyannamesi”, (Declaration of Istanbul on Organ Trafficking and Transplant Tourism) 2 Mayıs 2008 tarihinde, İstanbul’da Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın ev sahipliğinde düzenlenen bir toplantıda ayrıntılarıyla açıklanmış, görüşülmüş ve katılımcı 79 ülkeden 168 delegenin

Toplantıya katılan ülkeleri gösteren panel

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kullandığı toplantı tanıtım kartı

oybirliğiyle kabul edilmiş ve yürürlüğe girmişti.

Dünyanın birçok ülkesinde insanlardan yasa dışı yollarla organ alınması ve bunların yine yasa dışı yollarla satışının yapılması karşısında Dünya Organ Nakli Derneği'nin bu olayları engelleyici etkin görevler üstlenmesini ve bu görevlerin tanımlarının belirtildiği "İstanbul Beyannamesi", beş yıldan buyana dünyada büyük bir etkinlikle uygulanmaktadır.

Dünya Organ Nakli Derneği
önceki Başkanı Jeremy Chapman

“Dostumuz, meslektaşımız Haberal. Toplantımızdaki sessizliğin, tüm gücü ve açıklığıyla duyuldu.”

Toplantı sonrası üyeler, “Mehmet’e toplantımızın tüm ayrıntılarını sunuyoruz” başlığı altında, toplantıyla ilgili bilgilerin yüklendiği bir tablet bilgisayarı armağan olarak gönderdiler ve üzerine, “Dostları Mehmet’e iletmek istedikleri özel duygularını yazdılar.

Dünya Organ Nakli Derneği önceki Başkanı Jeremy Chapman ve Adera Levin’in şu ortak mesajı, gerçekte tüm delegelerin ortak duygularını özetleyen bir sevgi, saygı ve özlem ifadesi olarak Doha'dan İstanbul'a iletildi, oradan Silivri'ye, Prof. Haberal'a ulaştırıldı: **“Dostumuz, meslektaşımız Mehmet Haberal. Toplantımızdaki sessizliğin, tüm gücü ve açıklığıyla duyuldu.”**

Kuvâ-yi Milliye Ruhunu Yansıtanlar

Mondros Mütarekesi aslında bir “Ateşkes” anlaşmasından daha geniş anlamda yurdumuzun işgalini öngören, yurdun savunma olanaklarını ve ordularımızın varlığını adeta yok eden bir anlaşmadır.

Yazan: Dr. SITKI AYDINEL

Miralay (Albay) Bekir Sami, Mondros Mütarekesi’nden önce Çatalca Müstahkem Mevkii Komutanı iken Mütarekeden sonra, burasının lağvedilmesi üzerine İstanbul’a geldi. İzmir’in işgalinden

Miralay Bekir Sami

sonra İzmir’de dağılan 17. Kolordu ve 56. Tümen birliklerini toplamak ve Yunanlılara karşı mukavemet edecek bir kuvvet vücuda getirmek görevini alması için Rauf Bey tarafından yapılan teklifi kabul etti. O zamanki Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa da şifahan: “Hemen Manisa’ya hareketle İzmir’den kaçan ve etrafa yayılmış bulunan kıt’aatın süratle toplanmasını ve tanzim edilmesini, kat’i mecburiyet hâsıl olmadıkça Yunanlılarla müsademeye girilmemesini” emretmiştir. Sonra da Nazır’ın:

“Şimdi ne yapacaksınız?”sualine, Bekir Sami: “Vatanım neyi emrediyorsa” cevabını vermiştir.

Sorulan suale verilen cevapta: Vatanım, sizin dediğiniz gibi “Mecbu-

riyet hasıl olmadıkça Yunanlarla müsademeye girmemeyi” değil tam aksine onlarla savaşmayı gerektirmektedir; anlamını taşımaktadır.

(*Kurtuluş Savaşımızda Bekir Sami isminde üç kişi vardır. Biri Dış İşleri Bakanı iken Paris’te Mustafa Kemal Paşa’ya haber vermeden bazı anlaşmaları imza eden Bekir Sami Bey’dir. Mustafa Kemal Paşa bu anlaşmaları tasvip etmediği için, onu görevden almıştır; diğeri: Ödemiş Kaymakamı Bekir Sami Bey’dir. İlk andaki karışıklıklarda Yunanlılara karşı mukavemeti kabul etmemiş ama sonra...”Artık kalem değil silah ötüyor.” diyerek Ödemiş’te Kuvâ-yi Milliye’yi desteklemiş ve mücadeleye katılmıştır. Bir diğeri de konumuzdaki Albay Bekir Sami’dir.*)

Albay Bekir Sami Galata rıhtımından kalkan Gülnihal Vapurunu ile Bandırma’ya hareket etmiştir. 1. Cihan Harbi’nde emrinde çalışan Yüzbaşı Selahattin’i de yanına almıştır. (*Yüzbaşı Selahattin, İlhan Selçuk’un yazdığı ”Yüzbaşı Selahattin’in Romani” adlı eserde adı geçen şahıstır. Bekir Sami ile Ege’deki mücadeleleri bu romanda anlatılmıştır.*)

Vapurda karşılaştığı ve Turgutlu Askerlik Şubesi’ne tayin edilen Yüzbaşı Süleyman Sururi ile karşılaşmış ve kendisine “vatani işgalden kurtarmak için mevki-i resmisinden istifade ederek yardım edeceğini, resmi kalmaya imkân görmediği zaman da üniformasını atarak bize iltihak edeceğini” söylemiştir. (*Süleyman Sururi Bey, Celal ”Bayar” Bey’in de hatıralarında belirttiği gibi Batı Trakya’da*

teşkil edilen Kuvâ-yi Milliye’de görev almış, Gerilla Savaşları’nda tecrübe sahibi bir subay idi.) Mustafa Kemal Paşa’ya yazdığı raporda Albay Bekir Sami Bey ile de irtibatla bulunduğunu belirtmiştir.

Bekir Sami Bey Bandırma’ya geldiği gece Çerkez Reşit Beyi çağırıp, Bandırma ve Manyas bölgesinde toplayabileceği Çerkez atlılarını, kardeşi Ethem Bey’in kumandası altına alınarak Manisa’ya göndermesi sözünü aldı. (*Albay Bekir Sami’de Çerkez’dir.*) Bandırma’da 14. Kolordu Kumandanı Yusuf İzzet Paşa ile de görüştü. Harbiye Nezareti’ne İzmir olayı hakkında toplayabildiği bilgileri rapor etti. Tren olmadığı için o gece Bandırma’da kaldı. Ertesi sabah da camide, belediyede söz sahibi, ileri gelen birçok kimse ile görüşerek, Yunanlara karşı konulması hakkında

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

“Vatanım kurtuluşu ermeden böyle bir teklifi, musalla taşında miras taksimi olarak telakki ederim. Ancak vatan kurtulduktan sonra bu teveccühünüzü değerlendirmenizi arz ederim.”

tavsiyelerde bulundu. Ancak bütün bu faaliyetlerinden dolayı Bandırma Askerlik Şube Başkanı olan zat tarafından “Memlekette fitne çıkarıyor” diye İstanbul’a Harbiye Nezaretine şikayet etti.

Bandırma’da Albay Kâzım Bey ile de buluştu, onu da yanına alarak 23 Mayıs 1919 sabah saat 10:10’da Bandırmadan kalkan trenle Manisa’ya geldi. Manisa’nın işgal edilmek üzere olduğunu görünce Manisa’dan Akhisar’a geçtiler. Burada iken civar il ve ilçe mevkii komutanlarına emirler göndererek “İngilizlerin kontrolünde bulunan depolardaki silah ve cephanenin Yunanlılara kaptırılmaması” emrini verdiler. Bu silah ve cephanelerin bir kısmı yurt içlerine tahliye edilemediği için halka dağıtıldı.

Buraya kadar, sadece Albay Bekir Sami’nin başlangıçtaki faaliyetlerine değindik. Oysa Albay Bekir Sami Bey, bölgeye geldiği günden itibaren Ayrılık, Bergama, Kınık, Akhisar,

Gördes, Manisa, Turgutlu, Salihli, Kula, Alaşehir, Eşme, Uşak ve Ödemiş’te Kuvâ-yı Milliye’yi teşkilatlandırmak için büyük gayret gösterdi. Her türlü tehlikeyi göze alarak, yılmadan hizmet etti. Çünkü bölgedeki mülkî amirlerin bir kısmı Dahiliye Vekaleti’nden veya İzmir Valisi’nden aldıkları talimata uyarak Kuvâ-yı Milliye’nin oluşumuna ve faaliyetlerine engel olmak istiyorlardı. Üstelik İstanbul Müftüsü tarafından da düşmana karşı konulmaması için fetva da yayımlanmıştı. Albay Bekir Sami’nin bu faaliyetleri Mustafa Kemal Paşa tarafından da takip edilmekteydi. Bunun karşılığında da kendisini “Paşalık rütbesiyle ödüllendirmek istedi”.

Bu kararını Ankara’da bulunan 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa’yla kendisine tebliğ etti. Bu tebliğatı alan Albay Bekir Sami teşekkür ettikten sonra şu cevabı verdi: *“Vatanım kurtuluşa ermeden böyle bir teklifi, musalla taşında miras taksimi olarak telakki ederim. Ancak vatan kurtulduktan sonra bu teveccühünüzü değerlendirmenizi arz ederim.”*

Bu cevap Kuvâ-yı Milliye ruhunu yansıtan en güzel örnektir. Kuvâ-yı Milliyeciler bu ruhla hiçbir karşılık beklemeden işgalcilere karşı canlarını feda edercesine mücadele etmişlerdir.

Büyük Önder Atatürk: “Tarihi hatıraları korumak ve yaşatmakla ancak Türk milletinin geleceğine güvenle bakabiliriz.” diğeri bir konuşmasında da “Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça, daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.” demektedir. •

Atatürk'ün Dünyası

Cengiz Önal

“Hıçbir savunma aracına sahip olmasak bile, dişimiz tırnağımızla zayıf ve dermansız kolumuzla mücadele ederek şeref ve onur ile haysiyetimizi, namusumuzu korumayı kaçınılmaz görüyorum.”

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

41

Montrö Boğazlar Sözleşmesi

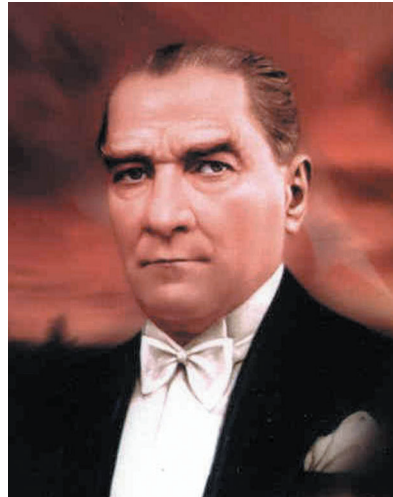
(20 Temmuz 1936)

Atatürk Lozan Barış Antlaşması'nın uygulanmasıyla ilgili sorunları çözüp, komşu ülkeler başta olmak üzere, ilgili diğer devletlerle de dostça ilişkiler kurduktan sonra, dikkatini iki önemli konu üzerinde yoğunlaştırdı. Bunlar;

Boğazların statüsü ve Hatay konusuydu...

Türkiye, özlemini duyduğu uzun süreli ve kesintisiz barışa bir an önce kavuşabilmek için, Boğazların statüsü konusunda, Lozan'da, Barış Antlaşması'yla birlikte imzalanan Boğazlar Sözleşmesi'nin yarattığı sıkıntılar itibariyle sürekli kaygı duyduğundan, bu konunun bir an önce gerçek anlam-

da bir çözüme kavuşturulmasını istiyordu. Boğazlar Sözleşmesi, kendi vatan topraklarımızda ve ulusal egemenliğimizin dışında bir bölge yara-

tilmiş olması ve bunda ısrarcı davranılması, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü öteden beri rahatsız eden bir konuydu. Lozan'da, Boğazlar Sözleşmesi'ne göre kayıt altına alınan konuyla ilgili kararlardan öne çıkanlardan birkaçı aşağıda verilmektedir.

Buna göre:

- Boğazlardan serbest geçişin sağlanması için Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nın kıyıları ile Marmara denizindeki adalar askersizleştirildi.

- Boğazlardan geçişi düzenlemek üzere bir Boğazlar Komisyonu kuruldu.

- Askersiz hale getirilen bölgenin herhangi bir saldırıya karşı güvenliğini, antlaşmayı imza eden devletlerle Milletler Cemiyeti garanti altına aldı.

Bir kısım dünya devletleri henüz durgunluğa ulaşmamışlardı. Özellikle 1930'dan sonra meydana gelen olaylardan;

- Mançurya'nın Japonya tarafından işgali,

- Habeşistan'ın İtalya tarafından istilası,

- Almanya'nın Versailles Antlaşması'nın hükümlerine rağmen silahlanmaya başlaması ve

- Silâhsızlanma ve ortak güvenlik çalışmalarının başarısızlığı vb. gibi, olaylar, Milletler Cemiyeti'nin yeterince etkili olamadığını gösteriyordu.

Bu durumda, Milletler Cemiyeti'nin Boğazlar Sözleşmesi'nin uygulanması konusundaki garantörlüğü hususunda Türkiye'de derin kuşkular oluş-

Antlaşmaların silâh zoruyla değiştirildiği bir ortamda, Türkiye'nin anlaşma ve uzlaşma yolunu seçmesi olumlu etkiler yarattı.

maya başladı. Özellikle, Lozan Barış Antlaşması kararlarına karşın, bir kısım ülkelerin adeta silahlanma yarışına girmiş gibi, silahlanmaya büyük önem vermeleri, Mustafa Kemal'i tedirgin eden olayların başında geliyordu...

Ayrıca, bazı devletler, bir diğerinin haklarına da saldırmaya başlamıştı.

Tevfik Rüştü Aras, Dışişleri Bakanı. Heyet Başkanı olma sıfatıyla önemli başarılar elde etmiştir

Numan Menemencioğlu, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri.

Milletler Cemiyeti, her ne kadar yaptırından ziyade tavsiye kararları alıyorsa bile, yaşananlar karşısında çok yetersiz kalmaktaydı. Boğazlar Sözleşmesi'nin şartlarına bakıldığında; Milletler Cemiyeti'nin içinde bulunduğu bu durumu, dikkatlerden pek kaçmıyordu. Türkiye uluslararası alanda Boğazların silâhsızlandırılmasının ülkenin güvenliği açısından oluşturduğu sakıncaları defalarca gündeme getirdi.

Antlaşmaların silah zoruyla değiştirildiği bir ortamda, Türkiye'nin anlaşma ve uzlaşma yolunu seçmesi olumlu etkiler yarattı.

Italya'nın emperyalist siyasetinden rahatsız olan İngiltere Türkiye'yi destekledi. Boğazlarla en fazla ilgili olan devletlerden Sovyet Rusya, Lozan'da Boğazların askersizleştirilmesine karşı çıkmıştı. Kendi güvenliği açısından Boğazların Türk

egemenliğinde silahlandırılmasını desteklemekteydi. Balkan Paktına dâhil ülkeler de Türkiye'nin yanında yer aldılar. Yalnız İtalya çekimser kaldı.

Sonunda, Türkiye'nin girişimi Lozan Boğazlar Sözleşmesi'ne imza koyan diğer devletlerce de kabul edilince, Boğazların yeni yönetimi konusunda bir Konferans düzenlenmesi kararlaştırıldı. Anılan Konferans, 22 Haziran 1936'da İsviçre'nin Montrö kentinde toplandı. Çalışmalar oldukça başarılı sürüyordu. İki ay kadar devam eden Konferansın sonunda alınan kararlar Türkiye'nin arzu ettiği doğrultuydu.

Fethi Okyar. Dönemin Türkiye İngiltere Büyükelçisi.

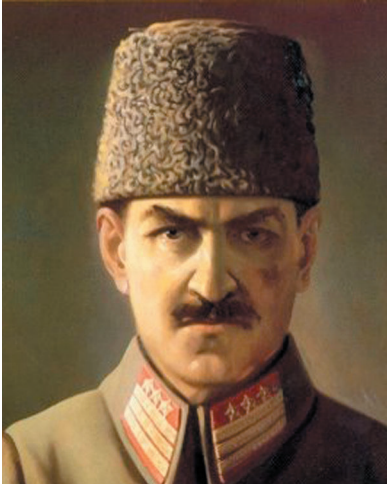
Montrö Boğazlar Sözleşmesi Türkiye, İngiltere, Sovyetler Birliği, Fransa, Japonya, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Yugoslavya tarafından, 20 Temmuz 1936'da imzalandı.

29 maddeden oluşan Sözleşme ile Türkiye'nin, kısıtlandığını iddia ettiği hakları, iade edilmiş ve Çanakkale ve İstanbul Boğazları'nın egemenlik hakları Türkiye'ye geçmişti.

Kararlar özetle;
•Boğazlar Komisyonu kaldırıldı.

•Boğazlar, kayıtsız şartsız Türkiye'ye bırakıldı ve Boğazların savunması konusunda gerekli düzenlemeleri yapmak ve önlemleri almak hakkı da artık Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nindi.

•Boğazlardan geçiş; barış döneminde bütün devletlerin ticaret gemileri serbestçe geçebilecek, buna karşın gerek barış ve gerekse savaş döneminde,

Asım Gündüz. Genel Kurmay Başkanı. Askeri stratejiler konusunda büyük katkılar sağlamıştır.

Boğazlar yabancı askerlerden arındırılmıştır.

askeri kuvvetlerin gemileri geçemeyecek şekilde düzenlendi.

- Savaş döneminde, Türkiye tarafsız kalmışsa ticaret gemileri geçebilecekti.
- Barış döneminde, denizaltılar hariç, savaş gemilerine geçiş serbestliği sözleşme hükümleri ile sınırlandı.
- Karadeniz'de sahili olmayan Devletlerin Karadeniz'e geçirebilecekleri harp gemilerinin tonajı sınırlandırıldı.

Antlaşma 20 yıl süreyle geçerli olacaktır. Bir fesih talebi olmadığından sözleşme halen yürürlüktedir.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi, Atatürk'ün akılcı, uzak görüşlü, kararlı ve sabırlı siyasetinin parlak bir sonucuydu ve Türkiye'ye uluslararası alanda büyük bir saygınlık kazandırdı. •

cengizonal@butundunya.com.tr
(Gelecek Ay: *Hatay'ın Anavatan'a Kavuşması-I*)

Bakimiyeti Milliye

YAZILARI

BÜYÜK ESER

Times Gazetesi Ankara'da bir Türk Sözlüğü için çalışıldığından bahsederek, bizim yazım kılavuzu sözlüğümüzdeki kelimelerin sayısı ile İngilizlerin son sözlüğündeki kelimelerin sayısı arasında bir kıyaslama yapıyor. Aradaki fark yüz binleri bulmaktadır ve işin iç yüzünü bilmeyenleri ürkütebilir.

Yazım kılavuzu sözlüğü eski bir kitabın olduğu gibi kopyasıydı. Şimdi üzerinde çalıştığımız Büyük Sözlük içinde bu derme-çatma eser bir forma gibi kalacaktır.

Arap ve Acem kelimelerini bir tarafa bırakınız... Üzerinde çalışılan bu Büyük Sözlükteki öz Türkçe kelimelerinin sayısı, en büyük milletlerin halen kullanmakta oldukları sözlüklerindeki kelimelerin sayısı ile kıyasla-

Büyük Sözlük adıyla hazırlanan sözlüğümüz, **çok eski, geniş ve köklü bir kültür yapısına sahip büyük bir ulusun, Türk Ulusunun söz kitabıdır.**

nacaktır. Çünkü Büyük Sözlük adıyla hazırlanan sözlüğümüz, çok eski, geniş ve köklü bir kültür yapısına sahip büyük bir ulusun, Türk Ulusunun söz kitabıdır.

Türk kelimeleri, bugün hiçbir kitapta değil evde, sokakta, tezgâhta ve Türk oğullarının ağzındadır. Komisyonunda çalışan arkadaşlarımız, "Çekmek" gibi her zaman kullandığımız bir kelimenin derinleşe, dağıla dört-beş kişiyi iki-üç gün uğraştırdığını görmektedirler.

Bir kelime, üstünde işlendikten sonra, dipdiri bir şahsiyet alıyor, yirmi-otuz kola ayrılıyor ve her ayrıntısı üzerinde bir açıklık ve anlam oluşuyor. Yıllarca toprak altında kalmış bir arkeolojik eserin çıkarılıp, temizleniyor olması gibi, insana heyecan ve sevinç geliyor.

Bilmediğimiz binlerce kelimedenden başka, bu memleketin yazarları her satırda kullandığımız kelimeleri meğer ne kadar da az tanıyormuşuz!

Birkaç gün İstanbul'da kalan arkadaşlarımızdan birinin, esnafların yalnızca bir kısmını dolaşarak Ankara'ya binden fazla terim getirdiği, Türkçenin zenginliğini anlatabilmek adına, verilebilecek en sıradan örneklerden

Türk Sözlüğü, Batılılar tarafından anlaşılamayan Anadolu gibi, anlaşılamayan Türk Ulusu'nun da derinliklerini gösteren bir keşif gibi olacaktır.

sadece birisidir.

Biraz sabırlı olalım... Bizi eleştirme cesareti bulanların, sıradan yayınları kaynak göstererek dilimizdeki kelime sayısının azlığını dile getiren Batılı yazar-çizerlerin de biraz sabırlı olmalarını öneririz... Türk Dili'nin zenginliğini, köklerinin ne kadar derinlere indiğini ve dolayısıyla dilimizin ne büyük bir hazine olduğunu sözlük tamamlandığı zaman göreceğiz.

Fakat bu yüce ulusal işin mükemmel bir şekilde sonuçlanabilmesi için görevi kabul eden bütün heyet ve düşünce adamlarının bilinçle, usanmayarak ve bıkmayarak uğraşmaları gerekir.

Türk Edebiyatı şimdiki zevk ve alışkanlık nöbetinden elbette kurtulacaktır. Edebiyatımız, öz Türkçe kelimelerin tadını duyduğu, zevkine vardığı ve Türkçe kelimelerdeki eklerin zenginliğini anladığı zaman, Türk Dili'ne yepyeni bir ışık, renk, gençlik

ve canlılık gelecektir. Dolayısıyla, edebiyat alanında verilen yeni eserler Türk Ulusu'na ulaştığında, tıpkı kuru, sarı ve çölleşmiş toprağın, birdenbire fişkıran kaynağın serin ve verimli suyuyla yeşillenip, yeniden canlanmışçasına hayatını devam ettirmeye başlaması gibi, Türkçe Dilimiz de, kendi özüne dayalı ve çağdaşlaşmış diliyle adeta yeniden hayat bulacak ve derin kültürüne uygun görevini büyük keyifle yerine getirmeye başlayacaktır. Bundan, başta sabırsız batılı eleştirmenler başta olmak üzere, kimsenin en küçük bir endişesi olmasın...

Türk Sözlüğü, Batılılar tarafından anlaşılamayan Anadolu gibi, anlaşılamayan Türk Ulusu'nun da derinliklerini gösteren bir keşif gibi olacaktır. Times, o zaman bu eski kültür ve medeniyet ulusu için başka türlü düşünmek gerektiğini hissedecektir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi 3.4.1929

Saklı Tarih
Sinan Meydan

Atatürk'ün İslam Dinine Hizmetleri

2

Kendine Özgü
Sade Bir Dindar

Atatürk bir taraftan pozitivizm ve materyalizm üzerine kafa yorarken diğer taraftan da "din üzerine" okumaya ve düşünmeye devam etmiştir. Okuduğu kitaplar arasında bütün tek tanrılı dinlerin kutsal kitaplarıyla birlikte **özellikle İslam dini konusunda başta Kuran olmak üzere "yüzlerce kitap" vardır.**

Cnun sıradan insanlardan farkı, atadan, dededen gelen her bilgiyi çağının gelişmelerine paralel olarak yeniden değerlendirmesi ve sorgulamasıdır. Dolayısıyla

mensup olduğu İslam dini de dahil, din ve tanrı kavramlarını bile yaşamı boyunca ciddi biçimde sorgulamıştır. Atatürk'ün, din ve inanç konusundaki görüşlerini anlamak için bu "sorgulamalara" da göz atmak gerekir.

Atatürk'ün, Lenin, Stalin, Napolyon, İskender gibi liderlerden ve devrimcilerden farkı "din üzerine" de ciddi bir biçimde, entellektüel düzeyde kafayormuş olması ve dini yok etmek için değil, gerektiğinde sorgulayarak anlaşılması, anlaşılabilir anlatılması için uğraşmasıdır.

Atatürk, özellikle Çanakkale Savaşı yıllarında, savaş meydanlarında karşılaştığı manzaralar nedeniyle olsa gerek, din ve tanrı kavramı üzerinde düşünmüştür. Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'ndan yakın dostlarına yazdığı mektupların satır aralarında ki "Allah büyüktür", "Allah dilerse olur", "Allah'ın inayetine sığınarak çalışıyorum" gibi dinsel ifadeler ve Çanakkale anıları arasında bize aktardığı "Bombasırtı vakası", onun 1915 yılında Çanakkale'de din ve Tanrı kavramını "içselleştirdiğini" kanıtlamaktadır. O günlerde askerlerinin inancıyla gurur duyan Atatürk, o günlerde bile "akılcı düşünceyi" bir kenara bırakmamıştır.

Türk insanının "inancını" çok iyi bilen Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında bilerek ve inanca bir "dinsel meşruiyet politikasına" başvurmuştur. Müslüman Anadolu insanını, Hıristiyan işgalciye karşı en iyi birleştirecek şeyin İslam dini olduğunu görerek, Kurtuluş Savaşı'nın başından sonuna kadar İslam dininden övgüyle

söz etmiştir. Bu sırada Meclisi dualarla açtırmış, bazen camiye, bazen cem evine gitmiş, bütün yazışmalarında dinsel bir üslup kullanmıştır. Atatürk, bunu yaparken aslında Kuran'daki "cihat" kavramından yararlanmıştır. O günlere ait "Hafıza kuran okuttum", "Hafız Kuran okudu", "**Tanrı Birdir ve Büyüktür**" biçimindeki kendi el yazısıyla tuttuğu özel notlarından kendisinin de samimi olarak Tanrı'ya

Atatürk, Meclisi dualarla açtırmış, bazen camiye, bazen cem evine gitmiş, bütün yazışmalarında dinsel bir üslup kullanmıştır.

yöneldiği anlaşılmaktadır.

Atatürk, Kurtuluş Savaşı sonrasında, devrimler sürecinde "dinsel söylem-

lerden" neredeyse tamamen vazgeçmiştir. Büyük bir "taktisyen" olan Atatürk'ün 1923 sonrasında olumlu anlamda dinsel söylemlerini önce azaltmasının, sonra din eleştirileri yapmasının ve son olarak da dinsel söylemlerden tamamen vazgeçmesinin nedeni yine "stratejiktir".

öyle ki: Atatürk, nasıl ki Kurtuluş Savaşı yıllarında dinin, Müslüman toplumu bir araya getireceğine inanarak olumlu anlamda "dinsel söylem" kullandıysa, dinden "övgüyle" söz ettiyse, devrimler sürecinde de "akıl ve bilimi" esas alan "laik" bir devlet kurma sürecinde dinsel söylemlerden o kadar uzak durmuş, hatta zaman zaman sarsıcı "din eleştirileri" yapmıştır. Tanrısal kaynaklı monarşik Osmanlı'nın yerine kurduğu laik Türkiye Cumhuriyeti'nin lideri olarak Atatürk'ün, Cumhuriyet'nin ilanından sonra da "dinsel söylem" kullanmaya devam etmesi onu, hep

Atatürk her şeyden önce İslam dininin “akla, mantığa uygun bir din” olduğu gerçeğini hatırlatmıştır. Din ile hurafeyi birinden ayırmak için mücadele etmiştir.

eleştirdiği “dinden meşruiyet alan” Osmanlı padişahları durumuna koyardı ki, hiç kuşkusuz bu durum büyük bir tutarsızlık olurdu.

Atatürk'ün İslam Dinine Hizmetleri

Atatürk, 1923-1938 arasında Dinde Öze Dönüş Projesi kapsamında çok önemli çalışmalar yapmış, bir anlamda 13. yüzyılda ardına kadar kapanan “içtihat kapısını” biraz olsun aralamayı başarmıştır. Her şeyden önce İslam dininin “akla, mantığa uygun bir din” olduğu gerçeğini hatırlatmıştır. Din ile hurafeyi birinden ayırmak için mücadele etmiştir.

Özetlemek gerekirse Atatürk:

1 Haçlı Hıristiyan emperyalizmine karşı İslamın “cihat” ilkesini hayata geçirerek verdiği Kurtuluş Savaşı sonunda hem Müslüman Türk insanının namusunu, canını, malını, vatanını kurtarmış, hem de camilerinde ezanların susmasını engellemiştir.

2 Din işlerini yürütmek ve din istismarcılarının dini kullanarak halk üzerinde baskı kurmalarını engellemek için Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurmuştur.

3 İslam dinini “Türk'ün milli dini” olarak görmüş, Hz. Muhammed'i sahiplenmiş ve bu konuları da içeren Dinde Öze Dönüş Projesi'ni geliştirmiştir. Türk tarihinde İslam dini konusunda entelektüel düzeyde ciddi ciddi bizzat çalışan tek devlet adamı Atatürk'tür.

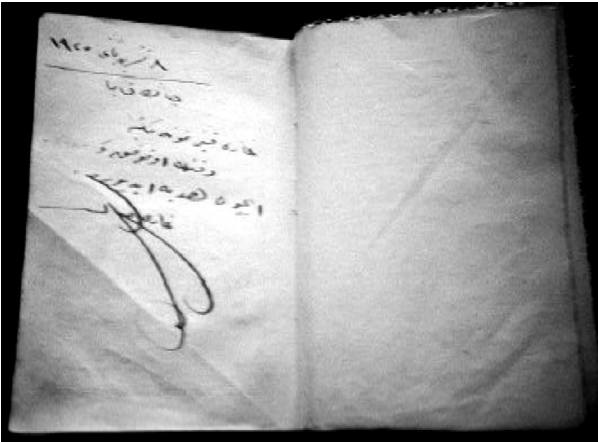
4 İslam dininin ana kaynağı Kuran-ı Kerim'i bu konunun uzmanlarına

Türkçeye tercüme ve tefsir ettirmiştir.

5 En güvenilir hadis kaynaklarından biri olan Buhari Hadislerini Türkçeye tercüme ettirmiştir.

6 Müslüman Türk halkının anlayarak, hissederek Tanrı'ya daha kalbi bir şekilde ve araçlara ihtiyaç duymadan yönelebmesi için camilerde Türkçe Kuran, Türkçe hutbe ve Türkçe ezan okutmuştur.

7 İslam dininin akla ve bilime aykırı hiçbir şey içermediği gerçeğinden hareket ederek yeni Türk devletinin temelini "aklı" ve "bilimi" yerleştirmiştir. Din-bilim çelişkisi içinde savrulup gitmemiş, saf/öz İslam dininin akla ve bilime engel olmadığını düşünerek Müslüman Türkiye'nin aynı zamanda çağdaş bir Türkiye olabileceği formülünden hareket etmiştir.

Atatürk imzalı hediye Kur'an

İslam dinini Türk'ün milli dini olarak görmüş, Hz. Muhammed'i sahiplenmiş ve bu konuları da içeren Dinde Öze Dönüş Projesi'ni geliştirmiştir.

8 İslam dininin gereği zannedilen, ancak aslında İslam diniyle hiçbir ilgisi olmayan ya da zaman içinde ilgisini kaybetmiş olan saltanat, halifelik, medreseler, tekke ve zaviyeler, falcılık, büyücülük, üfürükçülük, fes gibi kurum, kavram ve objeleri kaldırmıştır.

9 Cumhuriyeti ilan ederek yüzyıllar önce Emevi halifesi Muaviye'nin saltanata dönüştürdüğü devlet başkanlığını yüzyıllar sonra yeniden özüne, meşveret/danışma/halkın seçimi biçimine dönüştürmüştür.

10 Laiklik ilkesiyle bir taraftan din ve devlet işlerini birbirinden ayırırken diğer taraftan din istismarını önlemiş ve din özgürlüğünü

garanti altına almıştır.

11 Yüzyıllar boyunca sözümlü onla “dini nedenlerle” erkeklere göre birçok konuda geri bırakılmış, sınırlandırılmış, baskılanmış, hatta insanlık onuru ayaklar altına alınmış kadına, “analık vasfına” yakışır bir şekilde kadınlık ve insanlık onurunu yeniden kazandırmıştır. Atatürk’ün, Müslüman Türk kadınına verdiği medeni, sosyal, kültürel ve siyasal haklar her bakımdan İslam dininin ruhuna uygundur.

12 Kazandığı Kurtuluş Savaşı ile emperyalizmin ayakları altında ezilen bütün bir İslam dünyasına “bağımsızlık” modeli oluşturmuş, Cumhuriyet döneminde ise İslam dünyasıyla çok iyi ilişkiler kurup, İtalya, Almanya ve Rusya gibi ölkelerin yayılmacı emellerine karşı Türkiye, Afganistan, İnan ve Irak arasında Sadabat Pakti’ni kurmuştur.

Atatürk döneminde ezanlar okunmaya devam etmiş, camiler açık olmuş, ibadet yasaklanmamış, Kuran ilk kez anlaşılabilir olarak okunmuş, din adamlarının Allah ile kul arasına girmemesi, yani ruhban sınıfının oluşması -ki zaten İslam da ruhban sınıfı yoktur-engellenmiştir. şevket Süreyya Aydemir’in dediği gibi, “...Cumhuriyet inancı ve ibadeti serbest bırakmıştı. Namaz kıldığı için tek bir kişi suçlanmadı. Camiye gitmek kimseye suç sayılmadı. Camiler daima ıkık kaldı. Din ve itikat, zaten dinin kabul ettiği gibi Allah’la kul arasında bir iç bağ-

O, önce Kurtuluş Savaşıyla sonra Türk Devrimiyle Müslüman Türk insanını iki kere kurtarmıştır.

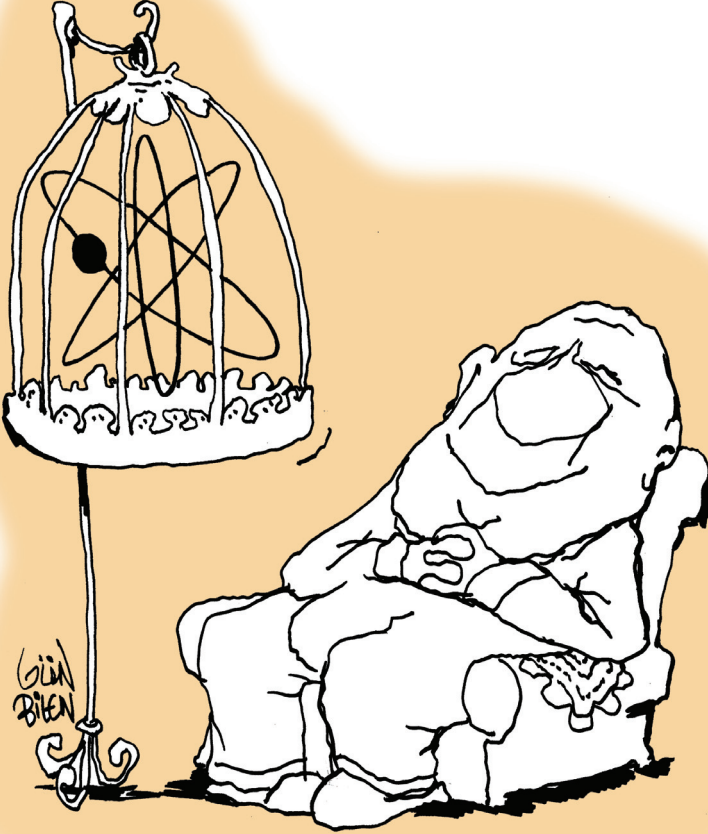
lantı olarak kaldı.”

Atatürk’ün din dilini Türkçeleştirmesi, ezanı Türkçe okutması, halifeliliği kaldırması, laiklik ilkesi, Arap harflerini kaldırması, tekke ve zaviyeleri kapatması ve kılık kıyafet devrimi gibi devrimlerinden hiçbiri İslamın özüne aykırı uygulamalar değildir. Hiç kimse şapka takmadığı için idam edilmemiş, İstiklal Mahkemeleri dini gerekçelerle tek bir din adamını bile idama mahkûm etmemiştir. İdam edilenler ya vatan hainliğinden ya da devrimlere karşı halkı kışkırttığından dolayı idam edilmiştir. Kadınların kılık kıyafeti konusunda da hiçbir devrim kanunu çıkarılmamıştır. Bu tür iddialar, Atatürk ve Cumhuriyet düşünmanlarınca uydurulmuş yalanlar, saf-satalardır.

Gerçek şu ki, Atatürk kişisel olarak, inansın, inanmasın, az ya da çok inansın aslında hiçbir önemi yoktur, çünkü O önce Kurtuluş Savaşı’yla sonra Türk Devrimi’yle Müslüman Türk insanını iki kere kurtarmıştır. Bu nedenle bugün Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan her Müslümanın Atatürk’e çok büyük bir minnet borcu vardır. •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Fırçalayarak
Serdar Gnbilen

Kültür Dünyası
Yaşar Öztürk

İstanbul 560 Yıl Önce Bu Ay

Sultan II. Mehmet, Türkçe'den başka Yunanca, İtalyanca, Arapça ve Slavca da biliyordu. İskender'i, Sezar ve Anibal'ı Doğu ve Batı'nın ünlü yazarlarının kaleminden çıkan yapıtlardan okumuş, onlardan öğrenmişti.

D elikanlılık dönemini henüz geride bırakan bir "genç adam", tam 550 yıl önce bir mayıs günü, o güne değin yirmisekiz kez kuşatılan İstanbul'u fethederek, hem bin yıllık bir dünya imparatorluğuna son veriyor, hem bir çağı kapatarak yeni bir çağı başlatıyor, hem de o günden sonra adıyla bütünleşecek olan "Fatih" unvanına sahip oluyordu. İstanbul'u fethettiği 29 Mayıs

Feth

1453 gününden sonra dünya tarihinde “Fatih” unvanıyla yerini alan bu “genç adam”, Osmanlı tarihinin Sultan II. Mehmet’iydi.

1432 yılında Edirne’de doğan II. Mehmet, öğretmenleri Ali Şemsettin ve Molla Gürani ile birlikte Manisa’ya vali olarak gönderildiğinde, henüz 12 yaşındaydı. Babası II. Murat aynı yıl padişahlıktan çekilip, tahtını oğluna bırakınca, Avrupalılarda bir “iştah açılması” görüldü. Çünkü, Osmanlı tahtına oturan bir çocuk, Avrupalılar’ın gözünde Osmanlı’yı, “kolayca mideye indirilebilecek yumuşak bir lokma” görünümüne getirmişti. Avrupalılar, açılan iştahlarının dürtüsüyle hemen kolları sıvadılar, yolları açtılar ve bir Haçlı Ordusu düzenleyerek Osmanlı’nın üzerine yürüdüler, Varna’yı kuşattılar. Devlet deneyimini genç yaşlarında edinmesini istediği oğlunun, tahta çıkar çıkmaz böyle konularla rahatsız edilmek istenmesi karşısında II. Murat yeniden ordunun başına geçti ve Haçlılar’ın saldırısını püskürttü.

diildi

Mehmet, bu olaydan yedi yıl sonra babasının ölümü üzerine ikinci kez tahta çıktı. Oniki yaşının çocukluğu geride kalmıştı.

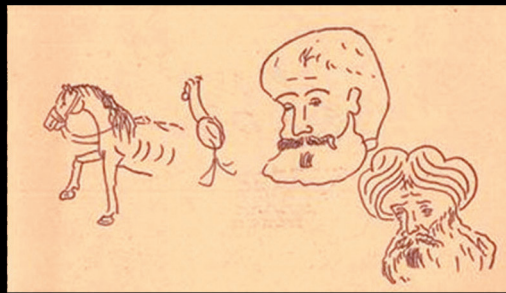
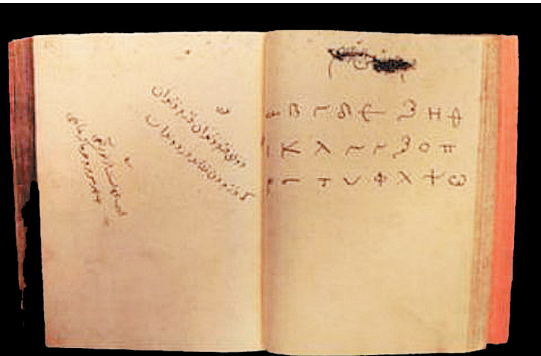
Osmanlı tahtında şimdi, ondokuz yaşının coşkusunu ve gücünü, yedi yıllık deneyimle bütün-

leştiren gerilmiş yayındaki ok yapısında yepyeni bir Sultan II. Mehmet vardı. "Çocuk" yaşında tahta çıktığında Avrupalılar'ın iştahını açan Sultan II. Mehmet, delikanlı yaşında tahta oturduğunda Avrupalılar'ın bu kez, daha dikkatle izledikleri bir konumdaydı. Büyük İskender'i örnek aldığını açık açık dile getiren bu genç Osmanlı padişahı şimdi, örneğin Venedik Senatosu'nda görüşme ve tartışma konusu yapıyor, Rodos Şövalyeleri onu, Makedonyalı Büyük İskender'in seferleriyle yarışmak, ona eşdeğer olmak, hatta onu geçmek isteyen biri olarak gittikleri yerlerde anlatıyorlardı. Bu genç padişahın, kendini yetiştirme yöntemi de Avrupa'da dikkatle

izleniyor ve konuşuluyordu.

Edirne ve Manisa'dayken özellikle rönesansın öncüleri olan düşün ve sanat adamlarını onun sık sık Osmanlı Sarayı'na çağırması ve kendilerinden yararlanması yanısıra, çeşitli konularda bilginlere danışma gereği duyması, kütüphanesinde 800 cilt kitabının bulunması da gözlerin bu genç padişaha çevrilmesine neden oluyordu.

II. Mehmet'in kütüphanesindeki kitapların önemli bir bölümünü, antik çağ üzerine yazılan klasik yapıtlar oluşturuyordu. Asıl dikkat çeken özelliği ise, bu kitapları yazıldıkları dillerde okuyabilmesiydi. Çünkü Sultan II. Mehmet, Türkçe'den başka Yunanca, İtalyanca, Arapça ve Slavca da biliyor-

II. Mehmet'in çocukluk defteri güzel sanatlarla olan ilgisini gösteren ilginç bir belge

du. İskender'i, Sezar ve Anibal'ı Doğu ve Batı'nın ünlü yazarlarının kaleminde çıkan yapıtlardan okumuş, onlardan öğrenmişti. Üstün bir ileri görüşle, tarihe karşı sorumlu olduğunu biliyor ve tüm yaptıklarının ve yapmadıklarının hesabını tarih karşısında vermek istiyordu. Bu nedenle yanından ayrılmayacak bir kişinin, tüm adımlarını izlemesini istedi ve dönemin ünlü tarihçisi Kritovulos'u, yaşınının tanığı olarak görevlendirdi.

Tarihi yerlere ve ilgilendiği kişilerin gittikleri ya da gömüldükleri yerlere geziler yaptı. Antik dünyanın önemli yapıtlarının el yazması kopyalarını çıkarttırdı. Bugün Topkapı Sarayı'nda bulunan ve tümünü tek tek okuduğu bu yapıtlar arasında Ezop Masalları da vardı. Onun kitaba düşkün olduğunu bilenler, kendisine en değerli armağan olarak kitap getirirlerdi. Sultan

İstanbul kuşatması boyunca bedeninin bir parçasıymış gibi yanından eksik etmediği tek şey, sanılanın aksine, silah değildir, kitaplarıdır.

II. Mehmet, bir şairdi de. Değişik adlar kullandığı birçok şiiri vardır. İstanbul kuşatması boyunca bedeninin bir parçasıymış gibi yanından eksik etmediği tek şey, sanılanın aksine, silah değildir, kitaplarıdır. Evlendiğinde eşi Sitti Hatun ona Ptolomé'nin ünlü yapıtı Coğ-

rafiya kitabını armağan etmişti. O dönemden bugüne ulaşan birçok harita, kroki ve çizimler de ondan kalıttır.

Fatih, tıp tarihi açısından önemli kaynakların da toplanıp dilimize çevrilmesini sağladı. Hastalığı için dünyanın en ünlü hekimlerini çağırırken onlardan, beraberlerinde tıp kitaplarını da getirmelerini istemişti. Çocukluğunda güzel sanatlara olan ilgisini, defterlerine çizdiği resimlerle gösterirdi. Desen çalışmaları yapardı. Değişik açılardan at, kuş, insan başı, bitki çizimleri yapmıştır. Tahta geçince ilk yaptığı işlerden biri de, yurt dışından ünlü ressam, heykeltıraş ve bronz dökümcülerini çağırarak Venedik'ten bir ressam göndermelerini istedi-

ğinde, karşısında dönemin ünlü ressamı Giovanni Bellini'yi buldu. Venedik'ten özel bir gemi ile gönderilen Bellini, İstanbul'da onsekiz ay "konuk sanatçı" olarak hem konuk olarak ağırlandı ve hem de bu süre içinde sanatçı olarak çalışması sağlandı. Bellini, İstanbul'da çok sayıda portre yaptı.

Ünlü "Fatih portresi"ni de yapan Bellini'nin resimlerinden Fatih büyük bir zevk alıyordu. Kendisinden başka, çevresindekilerin, sokaktan geçenlerin Bellini'nin fırçasında can bulması, onda coşkular oluştuyordu. Bellini'ye freskler, ikonalar da yaptırdı; başta Venedik olmak üzere, çeşitli kentlerin planlarını da çizdirdi.

Fatih ayrıca Türk ve İranlı ressamları da konuk etti. Bunlardan biri Sinan

Bey, öteki İranlı sanatçı Şiblizade'ydi. Onların yaptıkları minyatürlerin kimileri günümüze ulaşabilmiştir.

Dünyanın hemen her yerinde ve her döneminde, tüm iktidar sahiplerinin başına üşüşen dalkavuklar, İstanbul'u ele geçirdikten sonra Fatih'in de yanında boy göstermeye başladılar. Bunlardan kimileri, Fatih'i Doğu ve Batı'nın, İslam-Hristiyan İmparatoru yapma çabası içine giriştiler. Kimileri ise, ona övgülerle dolu kitaplar yazdılar. Bu tür kitaplardan birinin yazarı, Trabzonlu Georges, Fatih'e adadığı kitabında onu şöyle tanımlıyordu:

"Fatih dünyayı değiştirmesi için tanrının erıştirdiği bir kişidir. O, evrensel bir imparatorluğu gerçekleştirecek, mitolojik düşü gerçekleştirecek bir kişidir."

Fatih'in mitolojik bir düşü gerçekleştiren, gerçekleştirmemesi tartışılabilir ama, onun mitolojik öykülere uzanan İstanbul'u ele geçirme kervanının tek başarılı hükümdarı olduğu elbette tartışılmaz. İstanbul'u ele geçirebilmek amacıyla tarihin çeşitli dönemlerinde Doğu'dan ve Batı'dan birçok sefer yapılmış, fakat bunlardan hiçbiri, kenti saran surların ötesine geçememişti. Osmanlı döneminde İstanbul'a ilk yürüyen padişah, Yıldırım Bayezid olmuştur. Bayezid kenti kuşatmıştı ama, Bizans'ın imdat çağırısına yetişen Timur'un akını nedeniyle kente girememişti. Aynı amaçla on yıl sonra oğlu Musa Çelebi harekete geçti. Bizans, bu kuşatmadan kurtulmak için yeni bir yol buldu ve bu buluşunu ba-

İtalyan sanatçı
Giovanni Bellini

Sultan Yıldırım Bayezid

şarıyla deneyip, başarıyla uyguladı. Bu buluş, iki kardeş arasında taht ve kardeş kavgası yaratmak ve bu kavgayı körüklemektir. Doğaları gereği yetenekleri yetersiz kalmış kişilerin cankurtaran simidi örneği yapıştıkları ve günümüzde “Bizans Oyunu” deyimiyle anılan bu yöntemin kaynağı, Bizanslılar’ın bir savunma ve korunma yöntemi olarak kullanıp uyguladıkları bu “oyun”dur. Bu Bizans oyunu sonucu Musa ve Mehmet Çelebi kardeşler Sofya yakınlarında savaştılar. Musa Çelebi yaralı olarak kaçarken yakalanıp, boğduruldu.

Bu olaydan on yıl sonra bu kez Sultan Murat denedi İstanbul’u ele geçirmeyi. Kenti kuşattı ve saldırdı, top ateşi ve kule silahları kullandı. Bu yeni silahlar karşısında büyük bir umutsuzluğa kapılan askeri gücü zayıf

Bizans, kendine özgü eski ve etkili yöntemini bir kez daha silah olarak kullandı. Karamanoğulları’na sığınan Mustafa Çelebi’yi Bizans’a getirtti ve bir ayaklanma başlatmak üzere donatarak Anadolu’ya gönderdi. Bizans oyunu bu kez de başarısını gösterdi ve Sultan Murat kuşatmadan vazgeçti, Anadolu’daki ayaklanmayı bastırmaya yöneldi.

İstanbul’u fethetme “görevi”ni Sultan II. Mehmet üstlenince önce, Yıldırım Bayezid’in yaptırdığı Anadolu Hisarı’nın karşısına Rumeli ya da Boğazkesen Hisarı’nı yaptırdı. Bu hisarın yapımı, dört ay gibi çok kısa bir zamanda gerçekleştirildi. Fatih’in ikinci olarak yaptığı iş, düzenli ilk topçu birliğini kurmak oldu. Bu birlik, Osmanlı İmparatorluğu’ndaki düzenli ilk topçu birliğidir. Bu iş de tamamlandıktan sonra Sultan II. Mehmet, Edirne’den yola çıktı, İstanbul’a doğru yürümeye başladı.

Osmanlı ordusunun üzerlerine doğru yürüyüşe geçtiğinin duyulduğu Bizans’ta bu kez halk yeni bir yöntem uygulamaya başladı. Bu yöntem, Bizans’ı boşaltıp, kenti sağ salım terk

Fatih’in ikinci olarak yaptığı iş, düzenli ilk topçu birliğini kurmak oldu. Bu birlik, Osmanlı İmparatorluğu’ndaki düzenli ilk topçu birliğidir.

etmekti. Yöneticiler, Bizans'tan kaçışı önlemek ve denizden gelebilecek bir akını durdurabilmek için 2 Nisan günü Haliç'in girişini zincirlediler. Bu zincir, yuvarlak ve iri ağaç kütüklerinin birbirlerine demir kancalarla tutturulması ve üzerlerine demir zincirlerin dolandırılmasıyla oluşturulmuştu. Bizans'ın bu hazırlıklarından üç gün sonra Fatih, ordusunun başında bir komutan kimliğiyle İstanbul'u kuşattı.

Bizans, karşısında bu kez çok farklı bir kuşatıcı olduğunu anlamıştı.

Tarihçi Zorzo Dolfin, bu farklı sultanı şöyle anlatıyordu: "Orantılı bedenli, ortadan öte uzunca boylu, seçkin savaşçı, saygıdan çok korku yayan görünümlü, az gülen, son derece ağırbaşlı, yüce gönüllü, eli açık, kararlarında sözünde duran, her işte son derece atılgan, Makedonyalı İskender

"Orantılı bedenli, ortadan öte uzunca boylu, seçkin savaşçı, saygıdan çok korku yayan görünümlü, az gülen, son derece ağırbaşlı, yüce gönüllü, eli açık(...) İskender denli şan ve şeref düşkününü bir insan."

denli şan ve şeref düşkününü bir insan... Adamlarına her gün, Roma ve başka tarihleri okutur. Bu adamlar ona Laeneli, Diyojen, Herodot, Livius, Curtius, papaların, imparatorların, Longobardlar'ın ve Fransa krallarının, anlatılarını okurlar. Avrupa'da kaç krallık bulunduğu ve her birinin durumu ko-

Fatih Sultan Mehmet'in donanma gemilerini karadan yürütmesi

Fatih'in Topkapı'dan
İstanbul'a girişi

nusunda kendisine bilgi verirler. Elinde Avrupa'nın krallıklarını ve bölgelerini gösteren bir çizim vardır. En büyük zevk ve arzu ile bilgi edindiği konular coğrafya, askerlik sanatı, tarih, mimari ve felsefedir. Egemenlik arzusu büyüktür. Çevresini dikkatle incelemesini bilir. İşte biz Hıristiyanların karşısına çıkan böyle bir adamdır.”

Fatih, işte böyle bir dünyanın ışıkları altında ilerleyerek 6 Nisan günü kenti kuşatmaya başladı. Bizans İmparatoru'nun “Ne kadar vergi isterseniz veririz. Yeter ki kuşatmadan vazgeçin” yalvarmasına, tarihte sık sık yinelenen şu yanıtı verdi:

“Ya ben Bizansı alacağım ya da Bizans beni.”

23 Mayıs günü bir elçi göndererek kentin, barışçı yolla kendisine teslim edilmesini istedi. Bizans, tüm umudunu yine dıştan gelecek yardıma bağlamış zaman kazanmaya çalışıyordu. Sultan II. Mehmet, Bizans'ın beklediği arkadan saldırı gerçekleşmeden, kendi toplu saldırıya geçme kararı verdi. Öğretmeni Akşemsettin'in “Korkma kenti alacaksın” diyerek kendisini coşturmasından sonra ise, askerlerine kısa bir konuşma yaptı. O unutulmaz konuşma şöyledir:

“Kentin alınmasının pek o kadar kolay olduğunu zannetmeyiniz ve düşünmeyiniz. Savaşanlar için surları aşmak pek zordur ve aşanlar da büyük tehlike ile karşı karşıyadır... Savaşta kârlı çıkmak üç şeye bağlıdır: Azim, namus ve bağlılık... Geçmişinize layık bir şekilde savaşınız.”

Osmanlı ordusu, 29 Mayıs günü Topkapı'dan İstanbul'a girdi. Fatih Sultan Mehmet bir gün sonra resmen İstanbul'a geçti ve Ayasofya'ya gitti.

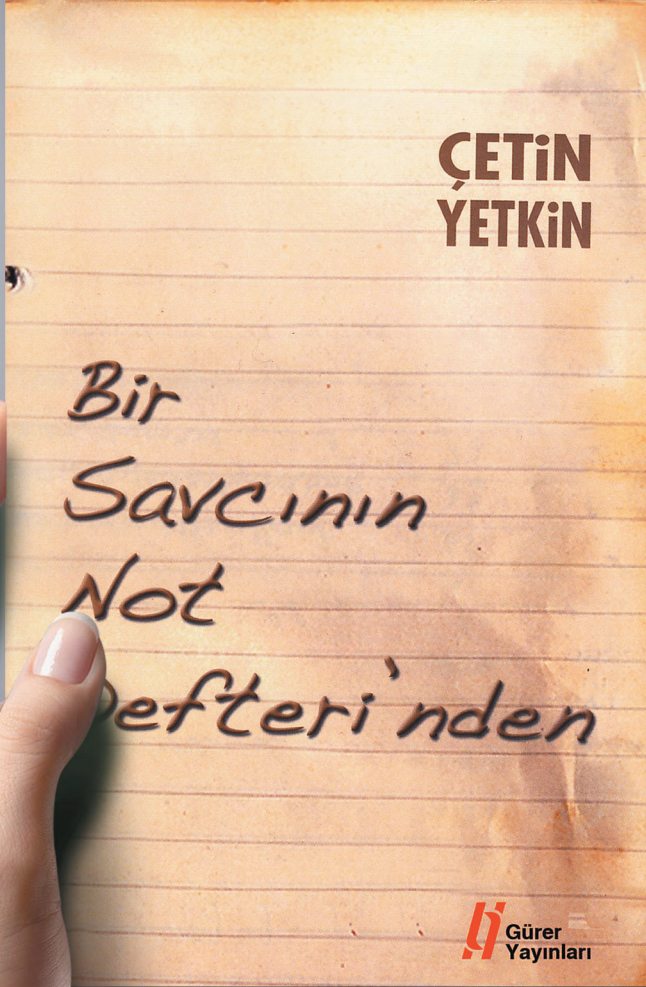
İleride kendilerine tarihleri anlatılan kuşaklar, Fatih Sultan Mehmet'i at üstünde ve kılıç kuşanmış savaşçı bir padişah olarak gördüler. Oysa tarihin, bir de yaşandığı andaki gerçeği vardı: Fatih Sultan Mehmet, kendisini çiçek koklarken gösteren resmini seven, şiirler yazan, bilim, kültür, sanat ve düşün danışmanlarıyla, kitaplarıyla, bildiği beş dille, ülkesinin çevresini, içinde bulunduğu zamanı, tanınması gerektiği biçimde tanıyan ve... İlerideki yüzyıllarda sık sık özlemine çektiğimiz aydın devlet adamı Fatih Sultan Mehmet'ti...•

yasarozturk@butundunya.com.tr

"Hukukun Üstünlüğü", toplumların özlemi olarak gösterilir. Ama gerçekte Ceza Hukuku uygulamasında bundan da üstün tutulması gereken "insani" boyutun gözetilmesidir. İşte ben, tanıdığı olduğum, soruşturmasına ya da yargılamasına katıldığım olayların bu boyutunun altını çizmeye çalıştım bu notlarda.

Yazarken aklımda hep bilge bir şairin şu sözü vardı:
"İnsanım, insana ait hiçbirşey bana yabancı değildir."

Çetin Yetkin

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bir Cumhuriyet Aydınını

Prof. Dr. Hüsnü Göksel

Hacettepe Üniversitesi Cerrahi Ana Bölüm Başkanı Prof. Dr. Zafer Öner, Hacettepe Üniversitesi' nin kurucularından hocası merhum Prof. Dr. Hüsnü Göksel' i andığı yazısında, onun "aydın insan" yapısını oluşturan özelliklerini, tanıdığı olduğu olaylarla anlatıyor. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu ve Prof. Dr. Muhammer Aksoy' la birlikte Atatürkçü Düşünce Derneği' ni kuran, çeşitli gazete ve dergilerde Demokrasi, İnsan Hakları, Atatürk Düşüncesi, Yargı Bağımsızlığı ve Üniversite Özerkliği konularında yazıları yayımlanan ve 12 Eylül 1980 dönemi yönetimine karşı Aziz Nesin' le birlikte yazdığı

Aydınlar Dilekçesi' ni Çankaya Köşkü' ne bizzat götüren Prof. Dr. Hüsnü Göksel' i bu kez de, eski öğrencisi, yeni meslektaş Prof. Zafer Öner' in kaleminden tanyacaktır.

Hacettepe Üniversitesi' nden ayrıldıktan sonra hizmetlerini Başkent Üniversitesi öğretim üyesi olarak sürdüren merhum Prof. Dr. Hüsnü Göksel' i Bütün Dünya çalışanları olarak bir kez daha saygıyla ve rahmetle anıyoruz.

Yazan: Prof. Dr. ZAFER ÖNER

Prof. Dr. Hüsnü Göksel 10 Kasım 2001 günü Atatürk'ü anlatırken, onu kürsüde son kez gördüğümü elbette bilmiyordum.

O an gözlerimin önünde, kendisini ilk

kez gördüğüm ve dinlediğim yıllar yıllar öncesinin öğrencilik günlerim canlandı.

Yine Hacettepe Üniversitesi'nde idik. O ilk gün Hacettepe'nin bir sınıfındaydık, bugün Konferans Salonu'ndayız. O ilk gün sınıfta ben Hacettepe Tıp Fakültesi'nin bir öğrencisiydim, yıllar sonra şimdi burada, aynı fakültenin bir öğretim üyesiyim. İkimiz de yılların geçerken bıraktıkları izleri yüzlerimizde ve saçlarımızda taşıyoruz ama...

hanım, benim annemdir..." diyor ve hafifçe tebessüm ederek, kendini de tanıştırıyor:

"Bu çocuk da, ister inanın, ister inanmayın, benden başkası değildir."

O son dersinde Prof. Dr. Hüsnü Göksel, "ister inanın, ister inanmayın" başlığı altında yalnızca çocukluğunu tanıtmakla kalmadı. İçinden, bugüne geldiğimiz ortamı da aynı başlık altında tanıttı: "Bu bir pasaporttur" dedi. "Osmanlı vatandaşı annem ve oğlu ben, Bandırma'ya gidebilmek için çıkartmıştık bu pasaportu. Tekrar ediyoy-

"...İşgal güçleri komutanlığından bir çavuşun, bu pasaportu onaylaması gerekiyordu. Koskoca Osmanlı İmparatorluğu'nun verdiği bir pasaport, ancak bir İngiliz çavuşunun onayından sonra geçerli olabiliyordu."

Gerideki yıllarla aramızdaki değişikliği yalnızca bu dış görünümü-müzle sınırlıyoruz. Yılların getirdiklerini ve götürdüklerini, özümüze dokundurtmuyoruz bile. O yine kürsüde, ben yine karşımdayım. O yine anlatıyor, öğretiyor; ben yine dinliyorum, öğreniyorum.

Hocam, yıllar yıllar önce sınıftaki dersinde insanın yapısını öğretiyordu; şimdi Konferans Salonu'ndaki "ders" inde toplumun yapısını öğretiyor.

Dev beyaz perdede yansıyan bir pasaporttaki iki fotoğrafı işaret ediyor ve bizi önce annesi, sonra çocukluğuy-la tanıştırıyor.

"Gördüğünüz bu fotoğraftaki

rum, annem ve ben, İstanbul'dan iki adım ötedeki Bandırma'ya ancak pasaportla gidebilecektik. Gidemedik. Çünkü pasaportumuz geçersizdi. İşgal güçleri komutanlığından bir çavuşun, bu pasaportu onaylaması gerekiyordu. Koskoca Osmanlı İmparatorluğu'nun verdiği bir pasaport, ancak bir İngiliz çavuşunun onayından sonra geçerli olabiliyordu."

A nnesinin yüreği kaldırmamış bu ağır yükü. Pasaportunu işgalci düşman çavuşuna onaylatmaya götürmektense, Bandırma'ya gitmekten vazgeçmiş, ana oğul evlerine dönmüşler.

Prof. Dr. Hüsnü Göksel hocamız,

pasaportsuz olarak Bandırma'ya bile gidilemeyen işgal günlerinin İstanbul'undan o gün bizi aldı, göğsümüzü gere gere, taaa Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti Ankara'ya getirdi, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde.

Sonra da, Atatürk'ün "Türk Devrimi", ulusun ise "Atatürk Devrimi" adıyla andığı çağdaş ve uygar yapıdaki Türkiye Cumhuriyeti'nin anlamını ve değerini anlattı, öğ-

mesini, ayakkabısını yerden alamıyordu bile..."

Sonra da, bugün bile unutmadığım bir ders daha verdi bana: "Neden yadırgadın bu davranışımı?" diye sordu. "Benim yerimde olsaydın aynı şeyi sen yapmayacak mıydın?"

Onun bu davranışını tanımlamayı çok düşündüm. Bu bir "İstanbul beyefendiliği" miydi? Yoksa "Yardımseverlik", "müşfiklik" ya da "alçak gönüllülük" müydü?

Tek tek her birine "Evet" deme-

Sonra da, Atatürk'ün "Türk Devrimi", ulusun ise "Atatürk Devrimi" adıyla andığı çağdaş ve uygar yapıdaki Türkiye Cumhuriyeti'nin anlamını ve değerini anlattı, öğretti. O gün, o son dersinde de hepimiz, onun yine öğrencileriydik.

retti. O gün, o son dersinde de hepimiz, onun yine öğrencileriydik.

Prof. Dr. Hüsnü Göksel, yalnızca "kürsüden öğreten" bir hoca değil. Günlük yaşamın içinde de o, davranışlarıyla da, yaşam biçimiyle de bir "ders verici" idi.

Gözlerimle tanışım: Fakültenin genel cerrahideki muayene odasında, yaşlı ve çarşafı bir hastasının ayağına, elleriyle ayakkabı giydirdiyordu. Hasta gittikten sonra bunu neden yaptığını sordum.

"Görmedin mi, kadıncağız eğilemiyordu" dedi... "Bırak ayağına giy-

min yetersiz kaldığını görünce, tüm bu tanımları bir araya getirdim, tümünü tek sözcükte topladım.

"Bunun adı 'İnsanlık'tır" dedim.

Bir sabah saat altıda Prof. Haberall'la birlikte evine uğradık. Evde yoktu. Kapıyı yardımcısı açtı. Biz hayretler içindeyken bir de baktık, arkamızdan geliyor. Bisikletle sabah turu yapmış.

"Aman hocam, mevsim kış, hava hem de bu saatte buz gibi soğuk..." dedik, sözümüzü yarıda kesti:

"Ne yani kış geldi diye sabah spo-

ru yapmayacak mıyız?” dedi, sonra yardımcısına "Konuklarımız var, birşeyler ikram etsene Çiçek" dedi, banyoya girdi. Banyodan çıkınca bize hak verdiğini söyledi: "Doğru söylediniz" dedi. "Hava gerçekten çok soğuk ama, su da çok soğuktu..."

Saf saf sordum: "Sıcak su akıyor muydu hocam?" dedim. Öyle bir baktı ki yüzüme: "Sıcak su mu dedin? Sabah sabah sıcak suyla mı banyo yapıyor, çocuk?"

Hüsnü Göksel hocamız "öğrencileri" ni yalnızca tıbbi bilgileri ve deneyimleriyle eğitmekle yetinmezdi; onlara "insan" olmanın gereklerini davranışlarıyla göstererek, bir hekimi toplum karşısındaki "aydın sorumluluğu" yapısıyla da donatırdı.

Coğumuz bir hastalığın, yalnızca o hastalığa yakalanan kişiyi etkilediğine inanır, iyileştirme çalışmalarımızı hasta olan o kişiye odaklanarak yaparız.

Hüsnü Göksel hocamızın gözünde ve elbette gönlünde, bu tablo çok değişti. Ondan bir hastalığın, yalnızca "yakaladığı" kişiyi değil, o kişinin tüm aile bireylerini etkilediği gerçeğini öğrendik.

"Hastanın ailesinin tüm bireyleri, gözlerini bizim üstümüze dikmişlerdir ve tüm dikkatleriyle hastalarının iyileşme sürecini beklemektedirler" dedi. "Bir hekim olarak biz hastamızı sağlığına kavuşturduğumuzda, biliniz

ki o hastanın ailesinin tüm bireyleri de bambaşka bir anlamda sağlıklarına kavuşacaklar, mutlu olacaklardır. Bu da bir hekimin, topluma yapması gereken hizmetlerden biridir."

Poliklinikte rastladığı bir hastanın durumunun "örnek bir vaka" olduğunu gördüğünde, hiçbir ücret ödetmeden o hastayı hemen "eğitim vakası" olarak hastaneye yatırır, hem tedavisini yaparak hastayı sağlığına kavuşturur, hem de "öğrenci-

si" hekimlerin eğitimini geliştirirdi.

Hüsnü Göksel hocamız "öğrencileri"ni yalnızca tıbbi bilgileri ve deneyimleriyle eğitmekle yetinmezdi; onlara "insan" olmanın gereklerini davranışlarıyla göstererek, bir hekimi toplum karşısındaki "aydın sorumluluğu" yapısıyla da donatırdı.

Sokakta kendisinden para isteyen bir çocuğu, cebinden çıkardığı bir tutam parayla yanından savuşturmak yerine, çocuğun evine gidip, ailesiyle tanışmasını, sonra da yıllarca o aileye destek olmasını çok sonra öğrendik ama, hiçbir zaman unutmadık.

"Fakat hocam, o yoksul çocuklar-

dan ve ailelerinden o kadar çok var ki toplumumuzda, hangisiyle başa çıkılabilir” diyerek özetlediğimiz karşı görüşümüze de, “Sahildeki deniz yıldızlarını sulara atan” kişinin yanıtıyla karşılık verirdi:

“O kişi ve o aile için farkediyor ya, önemli olan odur...”

Ülkenin özellikle üniversite yerleşkelerinde kurşunların havalarda uçtuğu bir dönemde vurulan öğrenciyi kucağına alarak kurşun yağmuru altında ameliyathaneye koştururken, bir yandan da parmağını kurşun yarasına sokup, öğrencinin kanını durdurmaya çalışmasını, bu sahneyi gözleriyle gören onun hiçbir öğrencisi, hiçbir zaman unutmamıştır.

Türk siyasal tarihinde “Kanlı Pazar” olarak yerini alan 1 Mayıs 1977 günü, Taksim'deki mitinge katılmasını eleştiren meslektaşlarına onun, "Ben yanmazsam, sen yanmazsan nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa" yanıtını biz öğrencileri, her zaman gururla anımsadık.

Öğrencileri dışında, Prof. Dr. Hüsnü Göksel hocamızın ülkemizin tüm aydınları tarafından da gururla anımsanan bir “demokratik eylem”i de, yazar Aziz Nesin’le birlikte kaleme aldığı “Aydınlar Dilekçesi” olayıdır. Ülkenin sorumluluk sahibi aydınları tarafından imzalanmış ve dönemin “Devlet Başkanı” Orgeneral Kenan Evren’e kendi elleriyle vermek istemişti. Fakat Çan-

kaya Köşkü’nde bu isteği kabul edilmeyince, yeni bir örnek eylemde bulunmuş, dilekçeyi Orgeneral Kenan Evren’in makam odasının kapısına bırakmıştı. Bu eylemi nedeniyle hakkında soruşturma açılan hocamız mahkûm oldu, fakat onun bu “suçu” affedildi.

Hüsnü Göksel hocamız tüm aydınlara yeni bir ders daha verdi ve bu affi kabul etmedi, bir üst mahkemeye başvurarak, kendisini ve dilekçede imzalarını bulunan aydınları suçlu bulan yasa maddesini “mahkemeye verdi”, bu maddenin Anayasa aykırı olduğunu belirtti. Mahkemenin bu görüşü kabul edip, “Söz konusu maddenin Anayasa’ya aykırı olduğuna” karar vermesi üzerine hocamız, hem yeni bir demokratik zafer daha kazanmış oldu, hem de ülke aydınlarına ve öğrencilerine verdiği derslerine, bu cesaretli eylemiyle yeni bir ders daha eklemiş oldu.

Prof. Dr. Hüsnü Göksel hocamız, 83 yaşında son nefesini verdiği 1 Ekim 2002 tarihinden buyana, tüm bilimsel bilgi ve deneyimiyle olduğu denli, insanı insan yapan özellikleriyle, vatanseverliğiyle, demokratik haklarına sahip çıktığı bilinci ve cesaretiyle, ulusuna karşı olan aydın sorumluluğunu ödünsüz yerine getirebildiği dürüstlüğü ve yaşamı boyunca üzerine toz kondurtmadığı onuruyla da bir örnek hocamız ve aydınımız olarak yaşamını bugün de aramızda ve önümüzde sürdürüyor, 11 yıldan bu yana yatmasına karşın Silivri’de, aile kabristanında. •

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Faks (Fr.)

- a-Burğaç
- b-Bayağı
- c-Belgegeçer
- d-İleti

2 Jüpon (Fr.)

- a-İç etek
- b-Sabit fikir
- c-Pilot
- d-BİR gezegen

3 Penye (Fr.)

- a-Öndelik
- b-Parçacık
- c-Resimleme
- d-Tarama kumaş

4 Manevra (İta.)

- a-Biçimleme
- b-Hareket, gidişgeliş
- c-Bezenti
- d-İz düşümü

5 Kadük (Fr.)

- a-İyimser
- b-Züppe
- c-Önemsiz, değersiz
- d-Kesin uyarı

6 Konjonktivite (Fr.)

- a-Göz yangısı
- b-Toplu yarış
- c-Verimsiz
- d-Uçuş kartı

7 Nötralize (Fr.)

- a-Uyuşturma
- b-Öfkelendirici
- c-Bir element
- d-Etkisizleştirilmiş

8 Dezenformasyon (Fr.)

- a-Organ aktarımı
- b-Engelleme
- c-Eksiltmek
- d-Bilgi çarpıtma

9 Minimize (Fr.)

- a-Bilgilendirme
- b-Küçültülmüş
- c-Biçimsel
- d-Basit, bayağı

10 Lokal (Fr.)

- a-Değişim
- b-Eğlence yeri
- c-At gezdirmeliği
- d-Duş kabini

11 Triyaj (Fr.)

- a-Element
- b-Çivileme
- c-Burğaç
- d-Emir eri

12 Sinerji (Fr.)

- a-Bitki nakli
- b-Eş zamanlı
- c-Görevdeşlik
- d-Eşitlemek

13 Etap (Fr.)

- a-Üst düzey
- b-İntihal
- c-Konak
- d-Element

14 Optimist (Fr.)

- a-Dedikodu yapan
- b-Köktendinci
- c-Mini gösterici
- d-İyimser

15 Monitör (Fr.)

- a-Mini gösterici
- b-Nicelik
- c-Kısa koşu
- d-Kümelene

Başkent Üniversitesi Prof. Dr. Mehmet Haberal Bilim ve Sanat Etkinlikleri

Başkent Üniversitesi'nde 13-20 Kasım 2012 tarihleri arasında düzenlenen Prof. Dr. Mehmet Haberal Bilim ve Sanat Etkinlikleri programının son gününde Prof. Dr. Mehmet Haberal ile çalışma fırsatı bulan arkadaşları Prof. Dr. Zafer Öner, Prof. Dr. Gülnaz

Aslan ve Prof. Dr. Gökhan Moray, Prof. Haberal ile yaşadıkları ilginç anı-ları etkinliğe katılan konuklarla paylaştı. Ocak sayımızda başladığımız yazı dizimize Prof. Dr. Gülnaz Aslan'ın anılarının son bölümü ile devam ediyoruz.

Prof. Haberal ile 7 Gün 24 Saat

Yine bir gece yarısı evde telefonla uyandım: “Gülnaz neredesin?”

Mehmet'in sesi. “Evdeyim” dedim. “Evde ne arıyorsun bu saatte?” şeklinde bir sitem. Kızdım, öğlen 12 değil gecenin 12'si nerede olunur bu saatte... Kanamalı acil bir hasta gel-

Prof. Dr. GÜLNAZ ASLAN'dan naklen

miş hemen hastaneye koştum.

Son bir anımı daha anlatmadan geçemeyeceğim. Akademik kurul toplantısındayız, Mehmet Bey anlatıyor:

“Kızılcacahamam Patalya Otel'in önünde inşaat var, bitmesi lazım. Gece de çalışılacak tabii, ben de çalışıyo-

rum, demir çekiyoruz. O arada otel çalışanlarından biri geldi, otelde kalanlar şikayet ediyormuş, gürültü oluyormuş diye. Düşünebiliyor musunuz çalışmak onları rahatsız ediyormuş, böyle bir şey olabilir mi?”

O kadar inanarak söylüyor ki itiraz etmek mümkün değil. Ben “Ama onlar otele dinlenmek için gelmişler, çok haklılar” deyince, bana da kızdı. Çünkü arkadaşım çalışmayı bir din gibi yaşar hep, ibadet sayar, çalışana dokunulmaz, önünden geçilmez. 7 gün 24 saat bu böyle...

Haberal, kendisine hiç zaman ayırmaz. 45 yıldır çalışma arkadaşımı bilimsel toplantılar hariç yıllık izin, tatil, gezi yaptığını görmedim, kimse de görmemiştir. Kendi çocuklarından biri anlatmıştı: Bir tatil

Haberal, kendisine hiç zaman ayırmaz. 45 yıldır çalışma arkadaşımı bilimsel toplantılar hariç yıllık izin, tatil, gezi yaptığını görmedim, kimse de görmemiştir.

günü eve gelip: “Haydi, sizi bugün gezdireyim” demiş. Herkes şaşırmış, binmişler arabaya. Kendilerini kampüsteki inşaatta bulmuşlar, tüm inşaatı ailece gezmişler. Şaka değil, gerçek.

Bildiğim kadarıyla, kendine ayır-

dığı tek zaman, arada bir yüzdüğü zamanlardır.

İlgili olarak aklıma geldi; bir gün yoğun bakıma geldiğinde doktorlardan birini kolu atelde görünce “Ne oldu?” diye sorduğunda “Spor yaparken kolu incitmiş” dedim. Bana kızdı: “Eve gitmesi, hareket ettirmemesi gerekir” diye ısrar etti. Hassas da bir yanı vardır böyle... Arkadaşımız önemli olmadığını çalışmak istediğini belirtince

“Kardeşim, bilmiyorsan niye yapıyorsun bu sporu?” dedi, ben de “Ne var, sen de yüzüyorsun” deyince “İyi de, ben boğulup geldim mi hiç?” demişti...

Bir de hastalardan birinden duydum “Her cuma Kocatepe’ye gelir” demişti. Dikkat ettiğimde, cuma öğlen saatlerinde hastanede olmadığını fark ettim gerçekten. Kesinlikle ibadetinden ve siyasi

görüşünden çevresine söz etmez Haberal, ama yeri geldikçe Kuran surelerinden naklede bize.

Birkaç kere evdeki Kuran mealine doğru mu diye bakıp ve verdiği bilginin doğruluğuna şaşıtığını kendisine

söylediğimde: “Seni de hiçbir şeye inandıramıyorum” deyip bana bir kuran meali hediye etti.

Rektörümüzün, siyasetle ilgilendiğini biliriz ama Başkent Üniversitesi’nde politika yoktur. Tüm üniversite öğretim üyeleri olarak, siyasetin üniversiteye sokulmamış olması bizlere huzur vermiş, kıyaslayarak da bu durumun kıymetini bilmişizdir. Örnek olarak, bir belediye seçimi sırasında oyuma karar vermede iki aday arasında kararsızlık yaşarken, Mehmet’ten yardım isteyeyim dedim, karışmayacağını tahmin ettiğim halde sordum “Kendi kararını kendin ver” deyip, değil etki etmek, üzerinde bile durmamıştı.

Anılar bitmez, dile kolay 45 yıllık bir beraber çalışma. Derdi sadece vatani, hırsı ve sevdası ise sadece mesleği olan, çalışmayı ibadet sayan, vefayı kendinde barındırmış, cesur müteşebbis, yalakalık bilmez, zararlı olacak kadar yufka yürekli, ancak kronik muhalif bir Haberal. Tüm bunlar bir yana arkasında hiçbir holding, kara para ve petrolleri olmadan 7 gün 24 saat çalışarak, tırnaklarıyla kazarak ülkesine bunca hizmet ve eser veren, ülkesinin uluslararası tanınmasında önemli rol üstlenmiş bu

insana reva görülen böylesi haksızlık ancak bellek zaafı, vefasızlık, kıymet bilmezlik içindeki bir toplumda rastlanabilir diye düşünüyorum... Haberal’ın bu ülkeye ve ülkenin en tepedekileri dahil, herkese hakkı geçmiştir, hiç birimize hakkını helal etmesin, hak etmiyoruz çünkü. Allah’ın adaletini kimsenin etkileyemeyeceğini bile bile, haksızlıkların vebalı nasıl taşınır, bu günahın affı nasıl beklenebilir. Yalnızca Allah’a güvenerek umudumuzu koruyor ve en kısa zamanda 7gün 24 saat hizmet için üniversitesine dönmesini bekliyoruz. •

**Derdi sadece vatani,
hırsı ve sevdası ise
sadece mesleği olan,
çalışmayı ibadet sayan,
vefayı kendinde
barındırmış, cesur
müteşebbis, yalakalık
bilmez, zararlı olacak
kadar yufka yürekli,
ancak kronik muhalif
bir Haberal.**

Ansiklopediden Bir Sayfa

Mete Tizer

Fransa'nın
siyasal ve
toplumsal tarihine
damgasını
vurmuş bir
dava

Dreyfus Davası

Dreyfus Davası, 1894-1906 yılları arasında, Fransız kamuoyunun ikiye bölünmesine neden olan, hukuka aykırı siyasal bir davadır.

Fransız gizli haber alma servisinin; çift taraflı ajan olarak çalışan bir bayan görevlinin, Paris'teki Alman askeri ataşesinin kâğıt sepetinde yaptığı öne sürülen bir araştırmada, "Fransız Milli Savunmasına ait gizli belgelerle ilgili imzasız bir mektup bulunduğunu" açıklamasıyla başladı. Bir Fransız binbaşı konuyu araştırmakla görevlendirildi ve emrine "el yazısı" uzmanı

iki kişi görevlendirildi. Bu uzmanlar mektuptaki el yazısının "Dreyfus" a ait olduğuna dair rapor verdi ve bu imzasız belgeye ve rapora dayanılarak Fransız ordusunda subay olan Yüzbaşı Dreyfus casuslukla ve vatana ihanetle suçlandı. 1894'te Dreyfus'un rütbesi söküldü ve cezaevine konuldu.

Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde yargılanan Dreyfus, kendisine gösterilmeyen belgelere dayanılarak

Alfred Dreyfus

ömür boyu hapisle cezalandırıldı ve bir adaya sürgüne gönderildi.

Ünlü Fransız yazarı Emile Zola, 1898 yılında Fransız Cumhurbaşkanı'na hitaben "Suçluyorum" başlığıyla yazdığı mektubu L'Aurore adlı gazetede yayımladı. Zola, kamuoyuna açık bu mektubunda, Dreyfus'u kanıt olmaksızın mahkûm ettiği için Genelkurmay Askeri Mahkemesi'ni ağır bir dille suçluyordu.

Kamuoyunun ağır baskısı sonucu Dreyfus'u suçlayan belge yeniden kurulan bilirkişi heyetine gönderildi ve Dreyfus davasının esasını oluşturan, imzasız belgenin sahte olduğu kanıtlandı. Bu sahte belgeyi düzenleyen Albay dayanamayıp intihar etti. Yargıtay davanın yeniden bakılmasına karar verdi.

1899'da Dreyfus, Harp Divanı'nca yeniden yargılandı. Bu kez hafifletici sebeplerle, ömür boyu hapis cezası 10 yıl hapse çevrildi.

Kamuoyu baskısıyla kısa bir süre sonra serbest bırakıldı, ancak hâlâ suçlu sayılıyordu.

Fransa devleti Dreyfus'a "af" önerdi. Dreyfus kabul etmedi. Mahkemede aklanmak istediğini söyledi. Aydınların baskısı devam etti. 1904'te davanın yeniden bakılması kararlaştırıldı ve 1906'da Yargıtay tarafından Dreyfus'u mahkûm eden ilk karar iptal edildi.

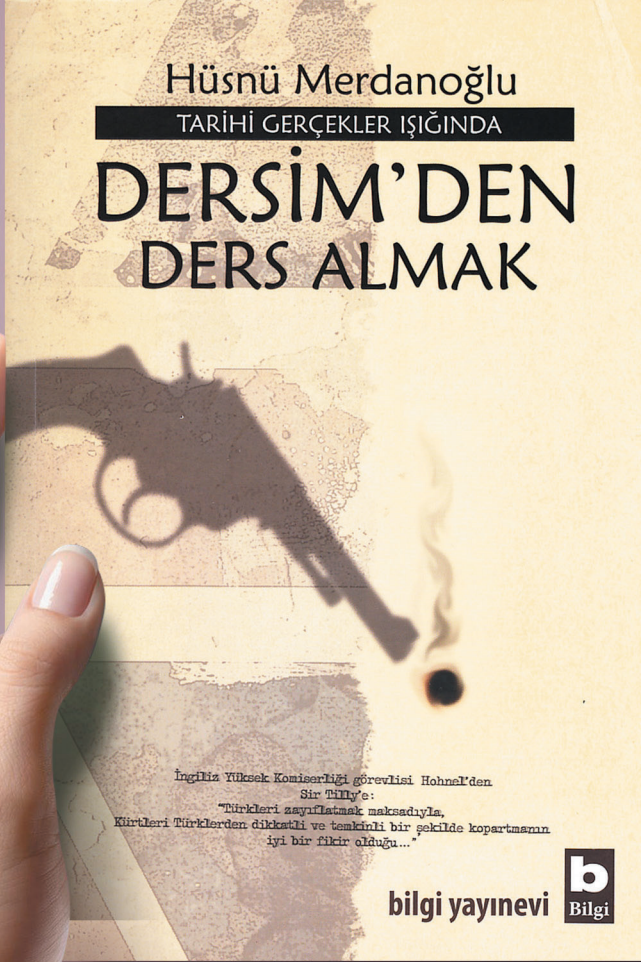
Dreyfus'un rütbelerinin sökülüşü

Dreyfus aklandı, bütün hakları iade edildi, yeniden orduya alınarak "Legion D'honneur" nişanı ile ödüllendirildi. **Dreyfus'u haksız yere mahkûm eden mahkeme heyeti, sahte belgeyi düzenleyenler, taraflı bilirkişiler ve bilerek doğruyu söylemeyenler bütün dünyada lanetlendi.**

metetizer@butundunya.com.tr

Bu çalışma;

- Dersim konusu Alevilik sorunu mudur? Yoksa Alevilikle doğrudan ilintili olmayan etnik bir konu mudur?
 - Dersim hareketi bir ayaklanma sonucu mudur?
 - Dersim olaylarının günümüz ayrılıkçı girişimleri ile benzerlikleri nelerdir?
 - Dersim Harekatında Atatürk'ün etkinliği nedir?
- gibi soruların, tarafsız bir yaklaşımla ve belgelere dayanılarak yanıtlanması günümüz ve gelecek için derslerin çıkarılıp, deneyimlerin kazanılmasına yardım amacıyla yapılmıştır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Türkiye Cumhuriyeti'ne **YAHUDİ SOYKIRIMI SUÇLAMASI**

8

71 Yıl Sonra
Dünyada ve
Türkiye'de İlk Kez
Tıpkı Basım ve
Tam Metin

24 Şubat 1942
Struma Faciası'nda
**Türkiyenin Suçsuzluğunu
Kanıtlayan**
**İNGİLİZ DEVLET ARŞİVİNDEN
GİZLİ BELGELER**

Çoğu Hazar Türk kökenli 800 dolayında Aşkenaz Yahudi kardeşimiz, 2. Dünya Savaşı yıllarında, Doğu Avrupa'yı işgal eden Nazi'lerin uyguladığı soykırımdan kurtulmak için, Romanya'nın Köstence limanından, köhne Struma gemisine doluşarak, Filistin'e gitmek üzere yola çıkmışlar; ancak bu yolculuk, yazı dizimizin önceki 7 bölümünde belgelerle gözler önüne serdiğimiz üzere, geminin 24 Şubat

1942 günü, Şile'nin 5-6 mil batısında bir Sovyet denizaltısı tarafından torpillenerek batırılmasıyla son bulmuştu. Patlamada denize düşenler kısa süre içinde donarak ölmüşler; bir tek 19 yaşındaki **David Ben Yakov Stoliar**, Şile'deki "tahlisiye" görevlilerince kurtarılmış; "*Adım, David... Torpillenerek batırıldık...*" diyen David'in İstanbul'a götürülmeden önce 25 Şubat günü Şile'de yaptığı bu ilk açık-

lama, 26 Şubat günlü Ulus gazetesinde yayımlanmıştı. Ancak, David Stoliar, Struma'dan sağ kurtulan tek yolcu değildi. Struma İstanbul limanında demirliyken, doğum sancısı tuttuğu için karaya çıkartılıp Balat'taki Or Hayim Musevi Hastanesi'ne kaldırılan Medea Solomonowitz de kurtulan

bir kaç kişiden biriydi. Filistin'deki İngiliz yönetimi'nin Struma battıktan sonra vize verdiği Medea, işlemler için İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne gitmiş; orada patlamadan sağ kurtulan David Stoliar'la karşılaşmış ve David ona, Struma'nın "kimliği bilinmeyen bir denizaltı tarafından torpillene-

J T A D A I L Y N E W S B U L L E T I N

Published by The Jewish Telegraphic Agency
106 East 41st Street, New York, N. Y.

VOL. IX. NO. 85

Thursday, April 16, 1942

STRUMA WAS TORPEDOED BY UNIDENTIFIED SUBMARINE, ONLY SURVIVOR REPORTS

TEL AVIV, April 15. (JTA)-- The refugee steamer Struma which sank in the Black Sea on February 24, carrying 768 Jewish men and women fleeing from Rumania and Bulgaria to their death, was torpedoes by an unidentified submarine, according to an eye-witness account brought here today by Mrs. Nadia Solomonowitz, who was taken off the ship shortly before it left Istanbul because she was expecting a child.

Mrs. Solomonowitz, whose husband perished on the Struma and whose new-born child died in an Istanbul hospital, related that in the concentration camp to which she was sent after leaving the hospital she met twenty-one year old David Stolira, the only survivor of the catastrophe. Stolira, who is an expert swimmer, told Mrs. Solomonowitz that the Struma was torpedoes by an unidentified overseas craft and that he and three other refugees clung to a piece of floating wreckage. After several hours, however, his companions were frozen to death but he succeeded in keeping alive by swimming around.

STRICTER APPLICATION OF ANTI-JEWISH LAWS IN FRANCE EXPECTED UNDER LAVAL

BERNE, April 15. (JTA)-- Stricter application of the anti-Jewish laws in France under Laval's preiership was indicated today in an announcerent broadcast over the Paris radio station.

The announcement stated that the Department for Jewish Affairs which the Petain Government established under the directorship of Xavier Vallat will now be transferred from the Ministry of Interior to the Ministry of Justice.

EXPULSION OF JEWS FROM LITHUANIA PREDICTED BY SWEDISH NEWSPAPER

STOCKHOLM, April 15. (JTA)-- The incorporation of Lithuania into East Prussia and the expulsion of all Jews from certain Lithuanien towns is predicted here today in the Swedish newspaper Social Demokraten.

The paper reports that the Nazi authorities have started a "thorough Germanization" of Lithuania by settling Germans there, and that they are making preparations to abolish the sham autonomy which Lithuania enjoys on paper and to proclaim the country an integral part of Prussia.

C O P Y.Statement of David Ben Yakov Stolar.

Taken down at 10,00 am this 3rd day of May 1942 at the offices of C.I.D., Jaffa.

"In Bucharest in Roumania, there was a Greek ship owner named Pandalis. As far as I know he had partners Jews, one named Meisner the other one named Breibo. There were some others who I do not know. About a year ago we learned from the newspaper that some transport will be arranged from Roumanian Jews to go to Palestine. I was nearly the last one who registered for this transport, that was about a fortnight before the ship left Roumania, on the 7th December 1941 I left Bucharest for Constanza and on the 12.12.1941 I left Constanza on board the s.s. Struma. Together with me there were 769 men, women and children who were with me on the boat leaving Constanza. We left Roumania for Istanbul. After a journey of two days we arrived at Istanbul on the 14.12.1941. Whereas the ship engines was deficient we stayed in Istanbul. We stayed there about two months because the repair of the engine lasted for a long time. After the repair was completed we stayed further at Istanbul as we were waiting for possibility of obtaining visas for Palestine. This lasted another two weeks. After the elapse of this time the Turkish Police arrived and took the ship into the Black Sea. The Police informed us that we have to leave Turkey and to return to Roumania. None of us could resist but some of the passengers objected and came to blows with the Police, but the Police overpowered them and there were some 100 to 120 Policemen. They took out the ship some 10 miles from the Coast and then left us. This was at night, and early in the morning when I was still asleep an explosion occurred.

I jumped into the sea and kept myself for some 24 hours. As I remember a Turkish Motor launch arrived and I was taken to hospital. I stayed in hospital two weeks and after my discharge from hospital I was taken to the Police, and I was imprisoned for a month and a half. After a certificate had been obtained for me I left the hospital.

Faciadan sağ kurtulan David Stolar'ın, olaydan kısa süre sonra, Filistin'de İngiliz polisine verdiği ifade. *71 Yıl Sonra, Dünyada ve Türkiye'de İlk Kez Tıpkı Basım, Tam Metin (Sayfa 1)*

71

(2)

came to Palestine.

When the ship started to sink, I was together with the second Captain. We both jumped into the sea, he was near me. As he told me the explosion was caused by a torpedo which he saw. The explosion occurred about 10 kilometres from the Turkish coast. I saw the coast and I believed that the same could be seen from the coast. Nobody came to our help from ashore. The second Captain who was with me in the sea, disappeared about 1 hour before the saving boat arrived. While we were at Istanbul we were supplied with food by a Jew named Brod.

After my release from prison, I was escorted by the Turkish Police as far as the Syrian border where I was left.

Read over and translated into Russian and admitted to be correct.

(Sgd) David Stolar.

Faciadan Sağ Kurtulan David Stolar'ın, Olaydan Kısa Süre sonra, Filistin'de İngiliz Polisine Verdiği İfade. *71 Yıl Sonra, Dünyada ve Türkiye'de İlk Kez Tıpkı Basım, Tam Metin (Sayfa 2)*

rek batırıldığı"nı söylemişti. Filistin'e David'den önce ulaşan Medea, ondan duyduklarını 15 Nisan 1942 günü Filistin'deki Yahudi Ajansı'na aktarmıştı. Her nedense Struma konulu yayınların hiç birinde yer almayan bu bilgiyi, Jewish Telegraph Agency'nin 16 Nisan 1942 günlü bülteninde buldum.

Medea'dan iki hafta sonra Filistin'e ulaşan David, 3 Mayıs 1942 günü

Filistin'deki İngiliz Polisi'nce sorguya çekilmiş, fakat verdiği ifade Struma konulu yayınların hiç birinde tam metin olarak yayımlanmamıştı.

David Stolar'ın bu ifadesini, İngiliz Devlet Arşivleri'nde gizliliği kaldırılmış belgeler arasında buldum. Dünyada ve Türkiye'de ilk kez tıpkı basım ve tam metin olarak yayımladığımız bu ifadesinde Stolar, şunları söylüyor:

David Stoliar kendisini kurtaran balıkçı İsmail Aslan'ı 2005 yılında Şile' de ziyaret etmiş, yazdığı kitapta ismi geçmesi nedeniyle İsmail Aslan'dan "telif istemeyeceğine" dair imzalı bir belge almıştır.

Suret

David Ben Yakov Stoliar'ın İfadesi

Yafa'da, C.I.D (Criminal Investigation Department – Suç Soruşturma Bölümü) ofislerinde, 1942 Mayıs'ının 3.üncü günü saat 10:00'da alındı:

Romanya'da, Bükreş'te, Pandalis adlı bir gemi sahibi vardı. Bildiğim kadarıyla o, birinin adı Meisner diğerrinin adı Breibo olan iki Yahudi ile ortaktı. Tanımadığım başkaları da vardı. Yaklaşık bir yıl önce, Yahudiler'i Romanya'dan Filistin'e götürecek bir düzenleme yapıldığını gazetedden öğrendik. Sanırım ben kaydolan son kişiydim. 7 Aralık 1941 günü Bükreş'ten Köstence'ye ve 12 Aralık 1941 günü de Köstence'den hareket ettim. Köstence'den kalkan gemide, benimle birlikte 769 erkek, kadın, çocuk vardı. İstanbul'a gitmek üzere Romanya'dan ayrıldık. İki günlük yolculuktan sonra,

14 Aralık 1941 günü İstanbul'a vardık. Geminin motorunun onarılması uzun zaman aldığı için İstanbul'da iki ay kadar kaldık. Motorun onarımı tamamlandıktan sonra, Filistin'den vize gelecek umuduyla bir süre daha İstanbul'da kalıp bekledik. Bu bekleyişimiz iki hafta kadar sürdü. Süre dolduktan sonra Türk polisi geldi ve gemiyi Karadeniz'e götürdü. Polis bize Türkiye'yi terk edip Romanya'ya dönmek zorunda olduğumuzu bildirdi. Bazı yolcular dışında hiç birimiz direnemedik. Polis,

karşı çıkanları zorla bastırdı. Yaklaşık

**David Stoliar:
"Geminin motorunun onarılması uzun zaman aldığı için İstanbul'da iki ay kadar kaldık. Motorun onarımı tamamlandıktan sonra, Filistin'den vize gelecek umuduyla bir süre daha İstanbul'da kalıp bekledik."**

100-120 polis vardı. Gemiye kıyidan yaklaşık 10 kilometre uzağa götürüp bıraktılar. Bu olay, geceleyin oldu; sabah erken saatlerde, ben uyumak-tayken bir patlama oldu. Denize atladım ve yaklaşık 24 saat boyunca kendimi korudum.

Anımsadığım kadarıyla bir Türk motoru beni buldu ve hastaneye götürüldüm. Hastanede iki hafta kaldım. Çıktıktan sonra polise götürüldüm. Bir buçuk ay kadar hapsedildim. Vizem çıktıktan sonra Türkiye' den ayrıldım, Filistin'e geldim. Gemi batmaya başladığında ben ikinci kaptanla birlikteydim. İkimiz birlikte denize atladık. Benim yanımdaydı. Bana söylediğine göre, patlamaya onun gördüğü bir torpido neden olmuş.

Patlama Türk kıyılarından yaklaşık 10 kilometre uzakta gerçekleşti. Sahili gördüm. Sahilden de bizi gördüklerine inanıyorum. Kıyidan hiç kimse bize yardıma gelmedi. Denizde benimle birlikte olan ikinci kaptan kurtarma botunun ulaşmasından yarım saat kadar önce görünmez oldu.

Romanya' dan İstanbul' a vardığımızda yiyeceklerimiz Brod adlı bir Yahudi tarafından sağlandı. Hapisten kurtulduktan sonra, bırakıldığım Suriye sınırına kadar bana bir Türk polisi eşlik etti.

Baştan sona yeniden okundu, Rusçaya çevirisi yapıldı ve doğruluğu itiraf edildi.

Sgr David Stolar.

...

Struma Faciası'nda Türkiye Cumhuriyeti'ni katillikle suçlayanlar:

“Gemi Türk yetkililerce **motor-**

Stoliar'ın 3 Mayıs 1942 günü Filistin'de İngiliz Polisi'ne verdiği ifade; Struma'nın motorsuz olmadığını; geminin motoru onarıldıktan sonra Karadeniz'e geri gönderildiğini kanıtlamaktadır.

suz olarak Karadeniz'e geri gönderilmiştir, ki bu da yolcuları ölüme terketmektedir” diyorlar.

Dedikleri gerçek olsaydı, ben de katılırdım bu suçlamaya...

Oysa, faciadan sağ kurtulan David Stoliar'ın 3 Mayıs 1942 günü Filistin'de İngiliz Polisi'ne verdiği ifade; **Struma'nın motorsuz olmadığını; geminin motoru onarıldıktan sonra Karadeniz'e geri gönderildiğini kanıtlamaktadır.**

Dünyada ve Türkiye'de ilk kez tıpkı basım ve tam metnini yayımladığım bu belgenin bugüne dek Türkiye'yi suçlayanlarca tam metin olarak yayımlanmamış olmasının nedeni, anlaşılıyor değil mi? •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Gerçeğin ömrü sonsuzdur.

F.Herczeg

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Sermet Çağan'ın AYAK BACAĞI FABRİKASI

Sermet Çağan, tiyatronun bir tutkunuydu. Oyunculuktan dekoratörlüğe, tasarımcılığa, çevirmenliğe, yönetmenliğe uzanan alanlarda tiyatroya hizmet etmişti.

Türkiye'de toplumsal uzlaşmazlığın tırmandığı, aydınların, sanatçıların toplumcu çözümler geliştirdiği dönemde Öğretmenler Sendikası'nın (TÖS) kurduğu tiyatronun başına getirildi.

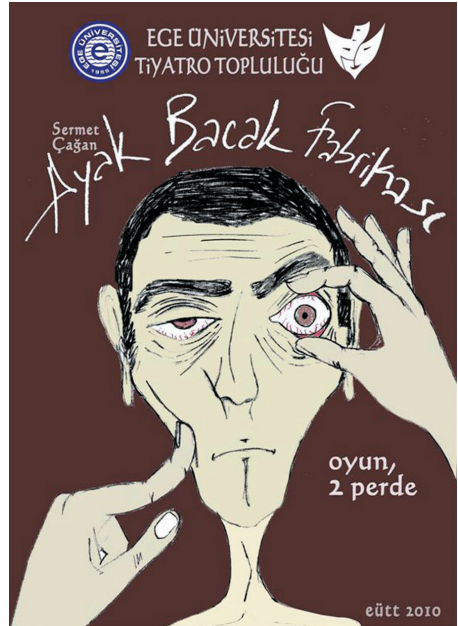
Dönemin koşulları yüzünden pek de uzun sürmeyen bu çalışmanın ardından Çağan'ın tiyatro yaşamı, daha başka devrimci, öncü kuruluşların sahnelerinde devam etti. Kendisinin yazıp yönettiği "Ayak Bacak Fabrikası" onun oyun yazarlığının çok yankı uyandıran, çok başarılı ilk adımını oluşturdu.

ONUN YAPITLARI 1960'lar Türkiye'sinin sorunlarını sahneye getirirken toplumcu Batı tiyatrosunun çağdaş uygulamalarını, geleneksel gösteri sanatlarımızın öğelerine birleştiriyordu.

Ünlü yapıtı "Ayak-Bacak Fabrikası"nın kaynağı, Anamur'un orman köylerinde yaşanmış gerçek olaylardı. Bu çevrede yeterli buğday bulamayan köylülerin, hayvan yemi olarak kullanılan "fink" tohumundan ekmek yapması onların kötürüm olmalarına yol açıyordu. Sermet Çağan'ın tiyatro sahnesine aktardığı olay kapsamında, toprak ağaları, politikacılar, bağımlı yargıçlar, çıkarıcı din adamı oyundaki yerlerini almıştır. Dönemin güncel sorunlarını oluşturan din sömürüsü, dış yardım, montaj sanayisi de ana konuya eklenmiştir.

Yapıtın anlattıkları, adı verilmeden, uzak bir ülkede geçmiş gösterilir. Sahneye çıkacak din adamı da bir pazardır!

Oyun başlarken o yıl topraklarından iyi ürün almış köylüler şenlik yaparlar; hayvanlarını bile buğdayla besleyecek duruma gelmişlerdir. Ağalar/derebeyleri ise hayvan yemi olarak kullanılan kara tohumu artık köylülere

Ege Üniversitesi tarafından sergilenen oyunun afişi

satamayacak olduklarından kaygıdadır:

3. Derebeyi: Elleri biraz bolluğa alışmasın. Kendilerinden geçtik; hayvanlara bile buğday yedirir bunlar.

2. Derebeyi: Giden yıl da böyle yapmadılar mı? Böğürene buğday, ağlayana buğday, anırana buğday, ağlayana buğday... Buğday, buğday, buğ-

day... Buğday...

3. Derebeyi: Hayvan yemi diye kara tohum ektik, hâlâ ambarlarda bekliyor. Malımız diye söyleyiyorum ama ulusal servet bu!

AMBARLARDA milyonlarca ton ulusal servet çürüyüp gidiyor diye yakınan ağalara, Papaz Efendi yol gösterir: Onu dinleyerek Şef'in çıkardığı buyruğa göre, Kutsal Göl'deki kutsal balıklar artık yalnızca buğdayla beslenecektir!

ÇIKAR ÇATIŞMALARI ORTASINDA SAĞDUYUYA ANCAK "ÖKÜZ"ÜN SAHİP GÖSTERİLMESİ, YAZARIN ORTAYA KOYDUĞU YAMAN BİR ÇELİŞKİDİR.

Halkın inançlarını sömüren, yöneticilere yarıdakçılık eden sahtekâr din adamı, ellerinden buğdayları alınan, zararlı kara tohumla beslenmek zorunda kalan halkı oyun boyunca, yanlış yollara sürükler:

Papaz: Haklıyla haksızı ayırmak yüce Tanrı'nın işidir. Kul, zaman olur, kör olur, zaman olur duymaz olur. Bazan da hem görmez, hem duymaz olur. Körken yalnız duyarak, sağırken yalnız görerek konuşur. Hem kör, hem sağırca anlamsız konuşur. Yüce devlet işleri bizler için kâh görülmez, kâh

duyulmaz işlerdir.

2. Vatandaş: Demedim mi ben savaş var. Namussuzum savaş var. Devlet işi bu!

Papaz: Alinteriyle, bilek gücüyle, Tanrı himmetiyle yetiştirdiğiniz buğdaylarınızın elinizden alınması kutsal göldeki balıklarla ilgilidir. (...) Son günlerde, bütün dileklerinizi Yüce Tanrı'ya ulaştırın kutsal balıklar gözle görülür, elle tutulur şekilde azalmağa başladı. Ülkemizin sınırları içinde kutsal balıklara ilişecek inançsız olmadığına göre, açlıktan ölüyorlar demektir.

BALIKLARI buğdayla beslemek zorunda kalan, bu yüzden de artık kendisi için buğday bulamayan halk, ağalardan satın aldığı hayvan yemi kara tohumla beslenmek zorundadır. Bunun sonucu ise, kötürümlüktür. Kötürümlüğe karşı ise önlem olarak özel girişimciler koltuk değneği sanayisini geliştirebilir. Ardından dış yardım alınarak

ayak bacak fabrikası kurulur. Bütün bu yapılanlar halkın sorunlarına hiç bir çözüm getirmez. Çıkar çatışmaları ortasında, sağduyuya ancak "Öküz"ün sahip gösterilmesi, yazarın ortaya koyduğu yaman bir çelişkidir. Öküz ise, oyunda halka ulaşamayan, onunla aynı dili konuşmayan aydını temsil eder. Sakıncalı durumları görür. Ancak bunu anlatmayı beceremez. Konu ile ilgili olanlar,

"Bir ülkenin parasının konvertibl olması kolay değildir. Tediye bilançosunun daima denk olması ve ani kriz-

Fotoğraf: Özge Şahin

Ankara Üniversitesi'nde sahneye konan oyundan bir sahne leri karşılayacak büyük altın ve döviz rezervine sahip bulunması gerekir..." biçiminde konuşmaktadır.

Öküz bütün bu söylenenlerden bir şey anlamaz. Ama ondan açıklama istenince de vatandaşlara, "Keynes'in likidite teorisini biliyorsun. Keynes der ki: Fertler ellerindeki parayı tutmayı, paradan başka bir şey tutmaya tercih ederler," diye bilgiç ağzıyla açıklamalar yapmaya girişir.

ÖKÜZ BİLDİKLERİYLE halkı aydınlatacağı yerde çekip yabancı bir ülkeye gider. Köylü kadın onun taşımaya gereken yükün altında ezilir. Oyun yazarı, yöneticilerin sorunlara somut çözümler getirmesi gereğini vurgulamaktadır. Darbeyle başa geçmiş sıradan biri, kafasını çöp tenekelerine takmıştır. Halkın yaşam düzeyini çöp tenekelerinin boş mu, dolu mu olduğuna bakarak çıkarmağa çalışır; tenekeler dolar sa hiç sorun kalmayacağını düşünür:

"Ülkemizde beş bin hane var. Bu

beş bin hanede çöp tenekesi var. Kaç tanesi dolu biliyor musunuz? Sadece bir kaç yüzü. Bu adalet mi? Bu insanlık mı? (Bir kadeh içki alır) Bütün bunlar yetmiyormuş gibi ülkemize çöken felaket (kötürümlük) bardağı taşırın son damla oldu. (İçkiyi sonuna kadar içer.) Müdahale tam zamanında olmuş ve başarı sağlamıştır. Bundan böyle bu ülkede her hanenin kapısında ağzına kadar yemek artığı dolu çöp tenekeleri bulunacaktır."

Halkın özgürlükleri sınırlandırılmakta, yasaların getireceği haklar kısıtlanmaktadır:

Kadın: Buğdaylarımızı vermeyeceğiz. Buğday ekmeyeceğiz. Kara tohum yemeyeceğiz. (...) Hadi bakalım greve. (Bağırarak) Vermeyeceğiz! Ekmeyeceğiz! Yemeyeceğiz! Bağıracağız!

3. Vatandaş: Grev kanununa göre, grevciler, grev süresince bağıramazlar ve konuşmazlar.

Kız: Biz de sadece yürürüz; ağlayarak sızlayarak yürürüz.

3. Vatandaş: Grev kanununa göre,

grevciler, grev yaptıkları yerin önüne, arkasına, sağına ve soluna hareket edemezler.

1. Vatandaş: Şefin köşkünün önünde greve başlıyorsunuz.

3. Vatandaş: Şefin köşkünün etrafında toplanmak, hele grev amacıyla toplanmak yasaktır.

Kadın: Burada olduğumuz yerde, hiçbir yere kıvıldamadan dururuz. Ne buğdayları veririz, ne ekeriz, ne de kara tohum yeriz.

3. Vatandaş: Grevciler ayakta grev yapamazlar.

Kız: Oturarak yaparız.

3. Vatandaş: Grevciler, grev süresince oturamazlar, oturur gibi yapamazlar, diz çökmezler, çömelemezler.

Kadın: Yatarız, o halde, yatarız.

3. Vatandaş: İş yapmadan ülkenin sınırları içinde bölgeyi yatarak işgal etmek yasaktır.

üç yargıç girer. Ellerindeki tabureleri delikanlının çevresine koyup otururlar.)

2. Vatandaş: Bunlar kim?

1. Vatandaş: Yargıçlar.

2. Vatandaş: Derebeylerine ne kadar çok benziyorlar!"

Felaketlerden bile yararlanmaya çalışanlar eksik değildir. Herkes kendi çıkarını kollamaktadır.

1. Politikacı: Kuracağımız ayak bacak fabrikası, muhalif parti üyesi olan vatandaşları da ayak bacak sahibi yapacaktır. Onlar da bizler gibi koş-

**FELAKETLERDEN BİLE
YARARLANMAYA
ÇALIŞANLAR EKSİK
DEĞİLDİR. HERKES
KENDİ ÇIKARINI
KOLLAMAKTADIR.**

POLİTİKACILARIN amacı sorunlara çözüm getirmek değil, oy toplamaktır:

Sahnede izleyicinin karşısına derebeyi olarak çıkan oyun kişileri az sonra polis, yargıç, politikacı olarak görünürler. Yazar böylece bunların tümünün halkın çıkarları karşısındaki grupları oluşturduğunu söylemiş olur!

(II. Sahnede derebeyi kılığında gördüğümüz üç polis girerler...)

Öküz: Kim bunlar be?

1. Vatandaş: Şefin polisleri...

Öküz: Amma da çok derebeylerine benziyorlar ha."

(Derebeyleri ile aynı kişiler olan

cak, bizler gibi yürüyecektir.

2. Vatandaş: Biz n'olacağız? Ne yapacağız ayak bacak fabrikası yapıldıktan sonra?

1. Politikacı: Siz vatandaş değil misiniz?

2. Vatandaş: Vatandaşız elbette. Ayağı tutmayan kötürüm olan vatandaşlara koltuk değneği yapan, koltuk değneği satan özel teşebbüsçü vatandaşlarız. Geçimimiz bundan, biz aç mı kalacağız?"

Halka götürülen hizmet, ancak politikacının çıkarına uygun düşecek biçimde ve ölçektir:

"Kötürüm vatandaşlar arasında bir kur'a çekilecek ve kur'ada kazanamayanlara ayak bacak verilmeyecek, bu yolla da koltuk değneği yapan özel teşebbüsçü vatandaşlar kalkındırılacaktır. Partimiz, oylarınızla iktidara geldiği takdirde, koltuk değneği yapan vatandaşların eski alış verişlerindeki kazançlarını aynı seviyede tutabilmek için yeteri kadar vatandaşın kötürüm bırakmaya karar vermiştir."

DİŞ YARDIMINDAN sağlanan ve kötürüm vatandaşlara dağıtılan torbalardan tuvalet

kağıdı, diş fırçası, sabun ve ayakkabı çıkar. Ayak bacaklar sözde uzmanların yanlış yönlendirmeleri sonucu, yerlerine yanlış takılır. Kötürümlerden kimi artık yerinde sayar, kimi yan yan, kimi geriye doğru gider. Kötü politikacılar, çıkarıcı iş adamları yüzünden tek umut kaynağını, "Horoztoto" denilen bir şans oyunu oluşturur.

Sermet Çağan toplumsal içerikli epik tiyatro anlayışını benimsemiştir. Bu yapıyı geleneksel Türk tiyatrosu kaynağından beslenerek ustaca kullandığı görülmektedir... •

konurertop@butundunya.com.tr

İNSAN İNANDIĞINA DENKTİR

Bir şeyin imkânsız olduğuna inanırsanız, aklınız bunun neden imkânsız olduğunu size ispatlamak üzere çalışmaya başlar. Ama bir şeyi yapabileceğinize gerçekten inandığınızda, aklınız yapmak üzere çözümler bulma konusunda size yardım etmek için çalışmaya başlar. Dr. David J. Schwartz

Bilim adamları pirelerin farklı yükseklikte zıplayabildiklerini görürler. Birkaçını toplayıp 30 cm yüksekliğindeki bir cam fanusun içine koyarlar. Metal zemin ısıtılır. Sıcaktan rahatsız olan pireler zıplayarak kaçmaya çalışırlar ama tavandaki cama çarparak düşerler. Zemin de sıcak olduğu için tekrar zıplarlar, tekrar başlarını cama vururlar. Pireler camın ne olduğunu bilmediklerinden, kendilerini neyin engellediğini anlamakta zorluk çekerler. Defalarca cama çarpan pireler sonunda o zeminde 30 santimden fazla zıpla(ya)mamayı öğrenirler. Deneyin ikinci aşamasına geçilir ve tavandaki cam kaldırılır.

Zemin tekrar ısıtılır. Tüm pireler eşit yükseklikte, 30 cm zıplarlar! Daha yükseğe zıplama imkanları vardır ama buna cesaret edemezler. Cama çarpa çarpa öğrendikleri bu sınırlayıcı `hayat dersi`ne sadık halde yaşarlar. Kaçma imkânları vardır ama kaçamazlar. Çünkü engel artık zihinlerindedir.

Bu yaşanan olaya `cam tavan sendromu` (Öğrenilmiş Çaresizlik) denir. Bir insanın gelebileceğine inandığı en üst nokta, onun kendi cam tavanıdır. Cam tavanınız, hayallerinizin tavan yüksekliğini gösterir. İnsan inandığına denktir. Yapabileceğini düşündüğü kadardır.

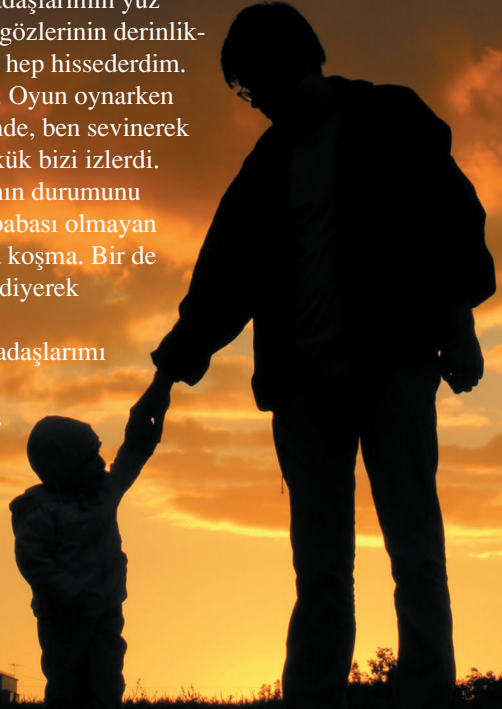
Babasız kalmanın dayanılmaz ağırlığı

Çocukluk yıllarımdaki en büyük korkularımdan biriydi babasız kalmak. Çünkü bazı arkadaşlarımla babası ya onlar doğmadan ya da 1-2 yaşlarındayken bu dünyaya veda etmişti.

Babasını hiç görmemiş arkadaşlarımla yüz ifadelerindeki burukluğu, gözlerinin derinliklerindeki özlemi ve hüznü hep hissedirdim. Durumda olan 3 arkadaşım vardı. Oyun oynarken babamın eve geldiğini gördüğümde, ben sevinerek koşardım, onlar da boyunları bükük bizi izlerdi.

Babam bir gün arkadaşlarımla durumunu öğrendi. Ardından da, “Oğlum, babası olmayan arkadaşlarımla yanındayken bana koşma. Bir de sen hissettirme babasızlıklarını” diyerek uyardı beni.

O günden sonra babam, arkadaşlarımla her gördüğümde, benden önce onlarla konuştu, saçlarını okşadı, yanaklarından öptü.

Aradan çok uzun yıllar geçti ve korktuğum başıma geldi. Kaçınılmaz son gerçekleşti. 26 Şubat 2013 tarihinde, ben de babasız kaldım. Yaşımız ne olursa olsun, meğer babasızlık, tarifi zor bir acı ve eksiklikmiş.

Babam Gani Evren, solunum yetmezliği yüzünden son 7 ayda 3 kez hastaneye yattı. Hastaneye son girişinde ise 5 hafta boyunca yoğun bakımda kaldı ve orada vefat etti.

Yoğun bakıma ziyaretçi alınmıyordu. Sadece hastanın yakınlarından 1 kişi, özel önlük ve galoş giyerek,

Çok istemesine rağmen ilkokulu bitirdikten sonra eğitimine devam edemeyen, ailesine bakmak için 12 yaşından itibaren çalışmaya başlayıp, ilk berber dükkânını da 13 yaşında açan babam, çocuklarının üniversitede okumasını istiyordu.

servise girip, 3-5 dakika kalabiliyordu. Kız kardeşlerimle, her gün babamızı birkaç dakika da olsa görmek için hastanede bekledik. İşte o birkaç dakika bana, “Keşke sağlığında hep yanında olsaydım” dedirtti.

Babam, saygıyı ve sevgiyi ön planda tuttuğu içindir ki, bir kez olsun kalbimi kırmadı. Bırakın dayağı, tokat bile yemedim babamdan. Bana yalan söylememeyi, dedikodu yapmamayı, küfür etmeme-

yi, saygılı, ağırbaşlı, onurlu, çalışkan, mert ve eli açık olmayı öğretti.

Bunları, beni karşısına alıp anlatarak değil, duruşuyla, yaşam biçimiyle ve bazı insanları örnek göstererek öğretti.

Evet, babam bana tek bir tokat atmadı, ama kafama bir kez yemek kaşığı ile vurdu. Ankara-Cebeci Ortaokulu'nda, matematik ve müzik derslerinden ikmale kalmıştım. Çok istemesine rağmen ilkokulu bitirdikten sonra eğitimine devam edemeyen, ailesine bakmak için 12 yaşından itibaren çalışmaya başlayıp, ilk berber dükkânını da 13 yaşında açan babam, çocuklarının üniversite okumasını istiyordu. Bu nedenle de, sınavlardan aldığım her notu soran babama, ikmale kaldığımı söylemek çok zor bir işti benim için. Karnemi alıp, çekinerek eve gelmiş, ilk zılgıtı da annemden yemiştım. Öğle yemeği için babam eve gelince sofraya oturduk ve hiç sor-

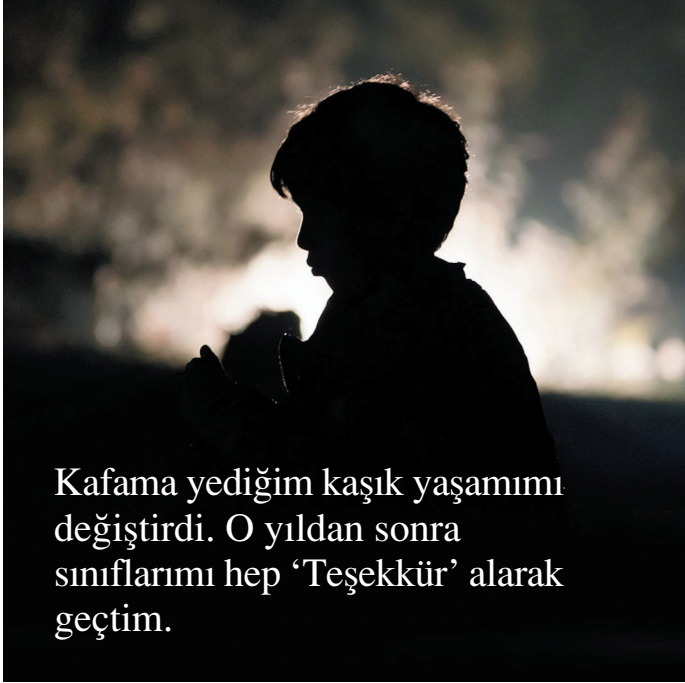
masını istemediğim soruyu sordu:

“Sınıfımı geçtin mi?”

Annem ve iyi karne getiren 2 kız kardeşim sessizliğe gömülmüştü sanki. Çıt çıkmıyordu. Karnemi inceleyen babam, “Demek ikmale kaldın ha” dedi içini çekerek. Çok üzüldüğü belliydi. Tabaktaki pilavdan bir kaşık aldı ve birkaç saniye ne yapacağını bilemez halde bana baktı. Sonra aniden elindeki kaşığı kafama indirdi. Çok şaşırımdım, ama hiç ağlamadım. Çünkü babamı üzdüğümü ve hayal

kırıklığına uğrattığımı anlamıştım.

Kafama yediğim kaşık yaşamımı değiştirdi. O yıldan sonra sınıflarımı hep ‘Teşekkür’ olarak geçtim. Yurtdışında iki üniversite bitirdim, lisansüstü eğitim yaptım. Yabancı diller öğrendim. Bu olay aklıma her geldiğinde, “O kaşık, kafamda birbirine değmeyen kabloların temasını sağladı” diye düşünerek güldüm.

Kafama yediğim kaşık yaşamımı değiştirdi. O yıldan sonra sınıflarımı hep ‘Teşekkür’ olarak geçtim.

Babam, altı yaşımdan itibaren, yaz tatillerinde Kuran kursuna göndermeye başlamıştı beni. “Bu memlekette yobazlar, din simsarları çoğalıyor. Dinimizi, Kuran’ı herkesten iyi öğren ki, doğruları anlatarak bunları susturabilesin” demişti. Bunun yararını çok gördüm. Özellikle siyasi yaşamımda, girdiğim her ortamda, din ve Kuran bilgimle, din taciri sahtekârları susturdum. Babamın, beni tanıyanların, “Memlekete faydalı bir evlat yetiştirmişsiniz” dediğini her duyduğunda, yüzünün güldüğünü görmek, anlatılmaz bir duyguydu.

Babam çok iyi bir berberdi. Eski Cumhurbaşkanları İsmet İnönü ile Celal Bayar’ın yanı sıra eski Dışişleri Bakanı Turan Güneş ve Başbakan Bülent Ecevit başta olmak üzere siyaset dünyasından tanınmış isimlerini birçok kez traş etmişti. Özellikle İsmet İnönü

ve Bülent Ecevit’in babamın yaşamında ayrı bir yeri vardı. İnönü ve Ecevit’in mütevazı kişiliklerini örnek almamı her fırsatta söyler, bu değerli devlet adamlarının sözlerinden örnekler verirdi.

Bana öğrettiği gibi, kendisi de Türkiye’nin sorunlarına çok duyarlıydı. Son 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı’nda, Eski Meclis’in önünde, halka biber gazı sıkıldığını öğrendiğinde, hastaneden çıkalı 1 hafta olmasına rağmen, olay yerine koşmuş, oradan Anıtkabir’e yürüyenlerin arasına katılmıştı.

Kız kardeşim babamı bulup, “Solunum yetmezliğin var. Bu ortamdan büyük zarar görürsün” dediğinde, “Mustafa Kemal’in kurduğu Cumhuriyetin değerleriyle büyüdüm. Her şeye rağmen o insan-

ların yanında olmalıyım? Zaten bir daha bayram göremem” yanıtını vermişti.

Prof. Dr. Mehmet Haberal’a ise büyük bir saygı duyardı. 1980’li yıllarda Bahçelievler 5. Sokak-taki evimize taşındığımızda, yavaş yavaş büyümeye başlayan Başkent Üniversitesi hastanesine komşu olmuştuk. Haberal Hoca’yı burada görür, “Arı gibi çalışıyor. Bu millette, memlekete çok yararlı işler yapıyor” derdi.

Babam, Haberal’ın yaşam hikâyesini Rizeli olan esnaf komşusundan öğrenmiş, yokluklarla mücadele etmekten yakındığım zamanlarda, “Öğlum, dert yanma, gayret et. Mehmet Haberal’ı örnek al. O da bizim gibi halktan biri. Tüm bunları baba parasıyla yapmamış. Görmüyor musun, herkesten çok çalışıyor. Ne zaman baksam bu sokakta görüyorum” diyerek örnek verirdi.

Son yıllarda babamı en çok etki-

leyen olay, Prof Haberal’ın özgürlüğünün elinden alınması olmuştu. Beş vakit namazında Haberal için de dua ederdi. “O’nun özgür olması, onbinlerce insana, sağlık, eğitim, iş, aş, yar-dım demektir” sözlerini yeni tanıştığı herkese tekrarlardı.

Yoğun bakımdaki son günlerinde konuşmakta zorlanıyordu. Vefatından 2 gün önce, güçlüğü ifade ettiği, “Mehmet Haberal’a vatana, millete yaptığı hizmetlerin bedelini mi ödetiyorlar? Haberal’ın özgürlüğüne kavuştuğunu görmeden, teşekkür etmeden gitmesem bu dünyadan” sözlerini unutamıyorum.

Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi’nin, başta yoğun bakım ünitesi olmak üzere tüm çalışanlarına ve Başhekimi Sayın Prof Dr. Ali Haberal’a, babamın tedavisi için gösterdikleri samimi çabaları için çok teşekkür ediyorum.

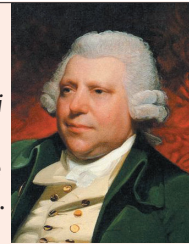
Mekânın cennet olsun babacığım. •
gurbuzevren@butundunya.com.tr

Engeller Karşısında "Usturalı" Bir Berber...

İngiltere’de berberlik yapan Richard Arkwright adlı bir mucit, dokuma tezgahını icat etmişti. Bu makine nedeniyle birçok işçi işlerini kaybedince Arkwright işçi düşmanı ilan edildi. Fabrikası yıkıldı, tüm kumaşlarına boykot ilan edildi. Sonunda mahkeme patentini iptal etti ve dokuma tezgahının çalışmasını durdurdu. Mahkemenin bu kararından sonra bir gün yolda yürürken, başarısını çekemeyenlerden biri şöyle bağırdı: "Sonunda berberin hakkından geldik!"

Arkwright döndü ve şöyle karşılık verdi: "Zararı yok" dedi. "Hâlâ hepimizi tıraş edebileceğim bir usturam var elimde."

İşe sıfırdan başlayan Arkwright, çalışmalarını sürdürdü ve İngiltere’de modern dokuma fabrikalarının kurucusu oldu. Öldüğünde, kraliçe tarafından ödüllendirilmiş bir şövalyeydi.

Richard Arkwright

Gönderi: Sebahat Önen

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Yaşama sarılmak için tek kol da yeterlidir!

Kazalar bir çok engelli için hayatlarının dönüm noktasıdır. Kemal Özdemir geçirdiği kazayı değil, onun izlerini silmeye başladığı anı yaşamının dönüm noktası olarak seçenlerden...

Fotoğraf: BARIŞ BARLAS

Henüz dokuz yaşındayken bir tren kazasında sol kolunu kaybetti. Yaşama tek kolla tutunmayı, birçok insanın mücadeleden vazgeçebileceği koşullar karşısında pes etmemeyi çok genç yaşta öğrenmeye başlayacaktı...

Bir gün okulda atletizm seçmelerinin yapıldığını gördü. Soluğu yanında aldığı öğretmeni Canpolat Pamay'a, "Ben koşmak istiyorum" dedi. Bu cümleye soru anlamı katan çekimserliğini yerle bir eden, ona güç veren yanıtı duydu: "Tabii Kemal koş!"

O gün başladı koşmaya... Ve başarısı olimpiyatlara kadar uzandı...

Zonguldak'ta 1960 yılında dünyaya gözlerini açtığında, hiç kuşku yok ki, her anı mücadele içinde geçecek, ilk zorlu maratonuna başladı Kemal Özdemir. Bu zorlu maraton, yaşandı... Tarlasuyu da denilen Osmañçeri'de geçen çocukluğu, diğerlerinden çok da farklı değildi. Haylaz ama sevimli bir çocuktur. Yardımseverdi de... Mahalledeki teyzelerin çarşıpazar dönüşü torbalarını taşır, arkadaşlarıyla yardım ederlerdi. Yaşamının akışını etkileyen olayı yaşadığında ise, henüz 9 yaşındaki bir ilkökul öğrencisiydi.

1960'ların küçük kömür kenti Zonguldak'ta, arkadaşlarıyla çocuk bahçesine gittiler. Kemal, arkadaşlarıyla oyuna dalınca zaman su gibi akıp gitmiş, karanlığa kalmışlardı. Eve

yetişme telaşıyla koştururken Üzülmüş Deresi'nin yanındaki vagon fabrikası alanında bir tren kazası geçirdi. Sonrasını hatırlamadı; uyanıp kendine geldiğinde sol kolunu kaybettiğini gördü...

İÇİMDE HER ZAMAN FIRTINALAR KOPARDI

O günleri anlatırken, "Zonguldak benim için çok özeldir. Çünkü en başta kolumu Zonguldak'ta demiryolunda kaybettim." diyor ve devam ediyor:

"Dokuz yaşında kolu kesilmiş bir çocuk düşünün. Bu adam ne zaman ayakkabısını bağlamayı öğrenir ki? O yaşlarda öğrenir."

Pek çok şeyi tek kolla öğrenmeye ve yapmaya başlar.

"Yeniden pantolon giymek, yeniden çorap giymek, yeniden ayakkabı bağlamak ve yazmak... Her şeyi buna göre yeniden öğrenmem gerekti. Ama herşeyi kendim yapabilmek için çok çabuk büyüdüm. Yardım etmek isteyenlere izin vermedim ve kısa sürede kendime yetmeyi öğrendim.

En yakın dostum annem ve radyomdu. İçimde dışarıya yansıtmadığım fırtınalar kopardı. Hep isyankar bir yanımdı. Asla yapamayacağım bir işe girmedim. Önce 'yapabilir miyim' diye denedim ve yaptım. O dönemlerde çok ezilmiş ve bir ara eve kapanmıştım.

Bu süreç bir yandan da iyi oldu. Çünkü daha fazla kitap okumaya, daha fazla radyo dinlemeye başladım. Dünyaya Klasiklerini okudum.

O dönemlerde çok ezilmiş ve bir ara eve kapanmıştım. Bu süreç bir yandan da iyi oldu. Çünkü daha fazla kitap okumaya, daha fazla radyo dinlemeye başladım.

“BEN KOŞMAK İSTİYORUM” DEDİ...

Orta halli bir ailenin çocuğuydu. Ama daha fazla kitap için, daha fazla paraya gereksinimi vardı. Kitap ve spor malzemeleri alabilmek için, okuldan arta kalan zamanlarında çalışmaya başladı. Simit sattı, su sattı, sakız sattı:

“Zonguldak esnafı, devlet erkânı, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar beni iyi tanırlardı. Çünkü oralarda simit satardım.”

Zonguldak'ın denizini de hiç unutmadı. Çünkü kolunu kaybettikten sonra öğrendi yüzmeyi... Herkes yüzerken, kıyıda oturuyordu. Deneyecekti.

Canpolat Pamay'ın benim yaşamımda büyük rolü vardır. Eğer orada ‘Hayır koşamazsın’ deseydi, ben belki bugün burada olmayacaktım.”

Tek başına bir günde yüzmeyi öğrendi. Spordaki ve hatta yaşamındaki en büyük adımı attığında, lise günlerindeydi:

“Spordaki kırılma noktam Mehmet Çelikel Lisesi’yle oldu. Okulda atletizm için seçmeler vardı. Hem beden eğitimi öğretmeni hem de müdürümüz olan Canpolat Pamay hocamıza yanına gittim. ‘Ben koşmak istiyorum.’ dedim. ‘Tabii Kemal koş.’ dedi. Seçmelere katıldım ve çok başarılı oldum. 1976-1977 eğitim yılında ilk lisanslı sporcu olarak Çelikel Lisesi formasıyla Fener’de koştum ve yarışta dokuzuncu oldum.

Can Hocam yanıma geldi, ‘Gözüne bir şey oldu’ dedi. Ben ne oldu diye bakınırken geldi ve gözümden öptü. Bu olayı hiç unutamam. Canpolat Pamay’ın benim yaşamımda büyük rolü vardır. Eğer orada ‘Hayır koşamazsın’ deseydi, ben belki bugün burada olmayacaktım.”

BALKAN İKİNCİSİ OLDU, PEKİN’DE OLİMPİYATLAR’A KATILDI

Kemal Özdemir, 1987 yılından

itibaren Zonguldak'ta atletizm antrenörlüğü yaptı. Kros takımını kurarak okullarda atletizmi çocuklara sevdirmek için çaba gösterdi. Sonra yasalardan faydalanarak Marmara Üniversitesi'nin spor akademisini kazandı ve en yaşlı öğrencisi olarak spor akademisine devam etti. Hiç aksatmadan, okulu dört yılda bitirdi.

Sporla bağımlı hiç koparmadı. 2006'da, Bedensel Engelliler Federasyonu'nda bir millî atlet olmanın yanı sıra, Bedensel Engelliler Millî takımının antrenörü de oldu.

İstanbul Üniversitesi Spor Akademisi'nde öğretim görevlisi ve Deniz Harp Okulu'nda baş antrenör olarak görev yaptı. Normal maratonlarda, sağlıklı sporcularla yan yana yarışan Koşan Adam, 2006 Hollanda Dünya Şampiyonası'nda maratonda altıncı, 2007'de Çek Cumhuriyeti'nde 5000 metrede birinci, 2008 Pekin Paralimpik Olimpiyat oyunlarında yarışan tek Türk atlet olarak on üçüncü oldu:

“Dünyada tüm sporcuların hayali, olimpiyat koşmaktır. Bunu başarmak çok güzeldi. Atina'da Balkan ikinciliğim var. Oradaki tek engelli bendim ve 300 atlet arasında ikinci oldum. Kadere ve tesadüflere inanmıyorum. Her şeyin bir nedeni vardır. Üniversitede okurken koşmam gerektiğine

2006 Hollanda Dünya Şampiyonası'nda maratonda altıncı, 2007'de Çek Cumhuriyeti'nde 5000 metrede birinci oldu...

inandığım için işyerime koşarak gidiyordum. Paralimpik oyunlar çıkınca, bu çalışmalarımın karşılığını aldım ve olimpiyat barajını çok rahat geçerek olimpiyatlarda koştum. ”

Zonguldak'ta 34 yıl boyunca atletizme ve spora hizmet eden Millî Sporcu Kemal Özdemir, bugün halen Deniz Harp Okulu Atletizm Antrenörlüğü görevine devam ediyor. Akademisyen, antrenör ve sporcu olarak hem gençleri yetiştiren Özdemir, Türkiye'nin engelliler ve spor konusunda ise çok geride olduğunu belirtiyor:

tan geçiyor ve tüm bunları sevgiyle gerçekleştirmemiz gerekiyor. İnsanlar ancak bir kaza sonucu engelli olduklarında engelleri anlayabiliyorlar. Ben "öteki" olmadığımı Canpolat Pamay ile öğrendim ama cesaretlendirilme anlamında herkes benim kadar şanslı olmayabiliyor."

"Hükümetler, bakanlar, federasyonlar gelip geçiyor, bir çok engelliler derneği kuruluyor, tıp ilerliyor ama Türkiye'de hâlâ aile eğitimi olmadığı için bunların hepsi havada kalıyor. Engelliler konusunda önce anne-babayı eğitmek gerekiyor. Çünkü üzerinde çalıştığım engelli çocukların anne-babaların çocuklarından kuşku duyduğunu görüyorum. Çocuklarının tek başına ayaklarının üzerinde nasıl durabileceğini hangi mesleği yapabileceklerini düşüncelerini istiyoruz. Bunun için de bir proje hazırlığı içindeyiz."

"ÖTEKİ" OLMADIĞIMI ÖĞRETENİM SAYESİNDE ANLADIM

Protez destekleriyle, engellilerin yaşamlarına 'asıl dokunuş'un yapılamayacağını savunan Kemal Özdemir, nedenini de açıklıyor: "Para bir yerde önemini yitiriyor. Toplum olarak seferberlik içerisinde olmalıyız. Bu sadece yasalarla düzelecek bir şey değildir. Yasayı uygulayamazsanız asla başarılı olamazsınız.

Çözümün temeli, empati kurmak-

"KOŞAN ADAM"DAN "YÜZEN ADAM"A

Koşan Adam Kemal Özdemir, olimpiyatlardan sonra sosyal projelere yöneldi. 2011'de Likya Maratonu'nda TEMA adına koştu ve 'Her adımda bir fidan' kampanyasıyla 6 günde, bir orman kurulabilecek kadar bağış toplanmasını sağladı. Geçtiğimiz yıl ise, Deniz Temiz Derneği (TURMEPA) ile ortak hareket ederek, 'Her Kulaç Denize Bir Nefes' kampanyasını başlattı. Çevre ve özellikle de deniz kirliliğine dikkat çekmek için önce İstanbul Boğazı'nda sonra İzmir Güzelbahçe'de, ardından da Antalya'da kulaç attı. Kampanya, Çanakkale ve Zonguldak ayaklarının da gerçekleştirilmesiyle tamamlanmış olacak: "Zonguldak'ı ve dostlarımı unutmuyorum ama kirliliğini de asla unutmuyorum. Umarım Temmuz ayında Zonguldak'ta yüzünce denizlerimizin kirliliğini 'Her kulaçta bir nefes' projemle orada anlatacağım..."

Ve umarım Zonguldak Limanı'na bir çare bulunur." •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Türkiye Cumhuriyetinin

"ebedi" başkenti
Ankara, o gün tarihi
günlerinden birini
yaşamaya hazırlanı-
yordu. Cumhuriyetin
dokusunu benimse-
miş, kokusunu
ciğerlerine çekmiş
binlerce başkentli,
şeref konuğunu

ağırlamak ve onu yakından
görmek için Kızılay Meydanını
doldurmuştu. Yüce Atatürk'le
birlikte özdeşleşen Ankara'nın,
yakın tarihimizde yaşanan tüm
olaylarına tanık olan meydanı,
şimdi de bir şampiyonu
ağırlamak için sabırsızlanıyordu.

ŞAH 3 VE MAT

Halter
Sporumuzun
Önlenemeyen
Düşüşü

Atatürk Bulvarı'nı dolduran Başkentliler, "küçük dev adam", "cep herkülü" gibi ilginç unvanların sahibi soydaşımız Naim Süleymanoğlu'nu kucaklamak için bekliyordlardı. Başbakan Turgut Özal'ın direktifleri ve meslektaşım, Günaydın gazetesinde yıllarca birlikte çalıştığım danışmanı Can Pulak'ın denetimindeki organizasyon, macera filmlerinin ilginç görüntülerini anımsatacak bir şekilde Avustralya'nın Melbourne kentinde başlamıştı. Bulgaristan Millî Takımı kampından kaçan ve elçiliğimize sığınan Süleymanoğlu'nun, ülkemize getirilişi bir program çerçevesi içinde yürütülmüş ve bugüne dek gelinmişti.

Yıl 1986. Ankara, bir coşku seliyle çağlayıp duruyordu. Binlerce insan, gelecek günlerde erişilmesi olanaksız rekorların sahibi olacak, kendi ağırlığından üç katı daha fazla kaldırabilecek bu olağanüstü sporcu, bağırına basacaktı. O gün, o saat ve o dakika

İKİ ÜNLÜ SPORCUYU ÖRNEK ALAN YENİ VE GENÇ BİR NESİL HALTER GİBİ GÜCE DAYALI ZOR BİR SPORU ELLER ÜZERİNDE ZİRVEYE TAŞIDI

geldi... Naim Süleymanoğlu, görkemli bir karşılama töreni ile yüreğimize girdi ve bir daha da çıkmadı. O gün Türk halter sporunun milat günüydü ve o gün, şeref kürsüleri için Dünya ve Avrupa Şampiyonaları, Olimpiyat Oyunları, için randevu alma günü idi. Halil Mutlu gibi Kırcaali' li bir başka olağanüstü yeteneğin iltica yoluyla ülkemize gelmesiyle birlikte, altın madalyaların bize doğru "tek yön" trafiği yıllarca sürdü. Onlar coşturdu ve onların peşi sıra gelenler de...

Başkent'in, ekonomik düzeyi çizgi altında seyreden ilçesi Mamak'tan fıskıran bayan sporcular ordusu, iki ünlü sporcu, örnek alan yeni ve genç bir nesil, halter gibi güce dayalı zor bir sporu eller üzerinde zirveye taşıdı. Herşey çok güzel gidiyordu. Yıllarca, adı sanı duyulmayan Türk halteri, şanlı bayrağımızı göndere, ulusal marşımızı ise dille-re taşıdı.

Sonunda bu olağanüstü

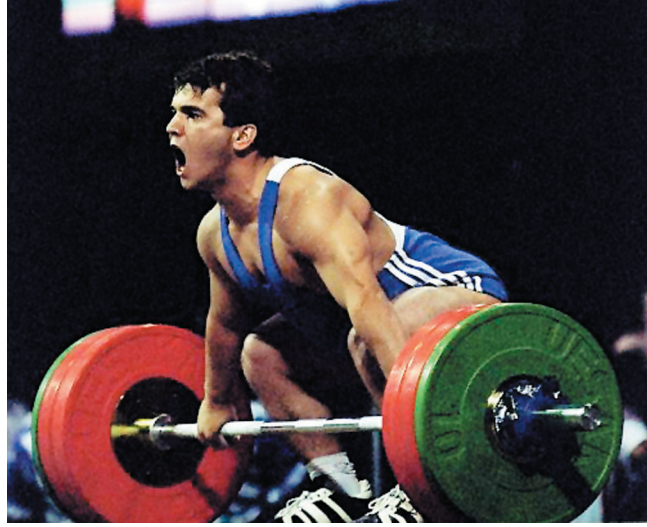

Naim Süleymanoğlu ve
Dönemin Başbakanı Turgut Özal

başarı, başta siyasi kadrolar olmak üzere birilerinin başını döndürdü. Antrenman yüklemeleri belirli bir çizginin altında kalınca, özcesi; halterin geleksel söylemiyle, "sıfır çekmeye" dek ulaştınca, yeni ama yasal olmayan hedefler belirlendi. Bıçak sırtı bir konumda ve sporcu olduğun sürece hiçbir kötü eyleme katılmama gibi katı kuralları olan halter sporumuz, Naim Süleymanoğlu, Halil Mutlu gibi ünlü sporcular

ve şeref kürsüleriyle başlayan serüvenini doping odaları esaretine çevirdi. Onlarca sporcumuz, doping denilen o illetin dümen suyunda kaybolup gitti.

Süleymanoğlu'nun jübilesinden sonra yeni bir hamle ile Halil Mutlu'nun liderliğini üstlendiği podyum gücü, tek bir sporcunun madalya kazançları ve "ancak bu kadar" söylemine dönüşmekten öteye gidemedi. Mutlu'nun gücü ile bir süre ayakta kalan halter sporumuz, ne yazık ki; uluslararası doping araştırma merkezlerinin en önemli malzemesi olmaktan kurtulamadı. Şimdi, yeni bir hamle yeni bir örgütsel oluşum, yeni ve dopingsiz kan taşıyan yeni sporcular yetiştirmek gibi son derece ciddi işleri gerçekleştirmeyi hedefleyen federasyonun bu hamlesini, "tren kaçtı" şeklinde olumsuz yanıt verenler ile hedefi tutturacaklarını öne sürenlerin çatışması, ba-

na göre Türk Halter'i'nin kurtuluş reçetesi olamaz. Yeniden yapılanma, temeli sarsılan bir sporun hemen şimdi, uluslararası podyumlara yani şeref kürsülerine sporcu çıkarabilmesini sağlayamaz. Yeni Naimleri ve Halilleri yetiştirmek bu kargaşada olası değildir.

İğinc ve harika bir spordur, satranç. Beyinsel gücü, yerinde, zamanında ve en çarpıcı şekilde kullanabilmek bu sporun temel ögesidir. Satranç'ın zeka geliştirdiği bilinir ve bu nedenle okul öncesinde küçük yavrularımıza bu sporun temel yapısı öğretilir. Naim

**ONLARCA
SPORCUMUZ
DOPİNG DENİLEN O
İLLETİN DÜMEN
SUYUNDA
KAYBOLUP GİTTİ.**

Halil Mutlu ve
Naim Süleymanoğlu
satranç oynuyor

Süleymanoğlu ile Halil Mutlu'nun uluslararası yarışmalardan önce karşılıklı satranç oynadıklarının tanıyım. En önemli hamleleri kurgulayarak mükemmel oyunlar sunarlardı. Naim ile Halil tüm oyunlarında, hep "Şah" dediler. Mat olduklarını hiç anımsa-

mıyorum. İlginç bir spordur, halter. Güce dayalı, riski olan, çok çalışılması gereği olan.

İlginç bir spordur halter. Şah dedikten bir süre sonra mat olabileceğini aklından çıkarmayacağın... •

metingoren@butundunya.com.tr

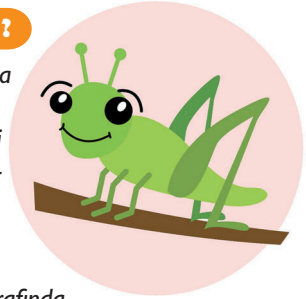
Bu sesi nasıl duydun?

New York'ta bir grup iş arkadaşı, yemek molasında dışarıya çıkar. Gruptan biri, Kızilderil'i dir. Kalabalık, siren sesleri, iş makinelerinin gürültüsü ve korna sesleri arasında ilerlerken kızilderili cırcır böceği sesi duyduğunu söyleyerek onu aramaya başlar. Arkadaşları, bunca gürültünün arasında bu sesi duyamayacağını, söyleyip yollarına devam eder. Aralarından biri inanmasa da, onunla aramaya devam eder. Kızilderili, yolun karşı tarafında, binaların arasında bir tutam yeşilliğin arasında gerçekten bir cırcır böceği bulur.

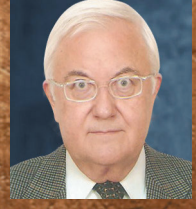
Arkadaşı, kızilderiliye: "İnsanüstü güçlerin olmalı. Bu sesi nasıl duydun?" diye sorar. Kızilderili arkadaşına kendisini takip etmesini söyler ve kaldırıma geçerler.

Kızilderili cebinden çıkardığı bozuk parayı kaldırımda yuvarlar. Birçok insan, bozuk para sesini duyunca sesin ceplerinden para düşüp düşmediğini kontrol eder.

Kızilderili, arkadaşına döner ve: "Önemli olan, nelere değer verdiğin ve neleri önemseddiğindir. Her şeyi ona göre duyar, görür ve hissedersin." der.

Mitolojiden Yansıyanlar
Haluk Erdemol

Danae ve Altın Yağmuru

Mitolojideki bazı kadın karakterlerin yazgıları birbirine benzer. Bu yazgıların en belirgin olanları bir tanrısal varlığın beğenisini kazanmak ve onunla olan birliktelikten doğan çocukların annelerinin isimlerini gölgede bırakan işler yapmış olmalarıdır.

Leda ve Kuğu

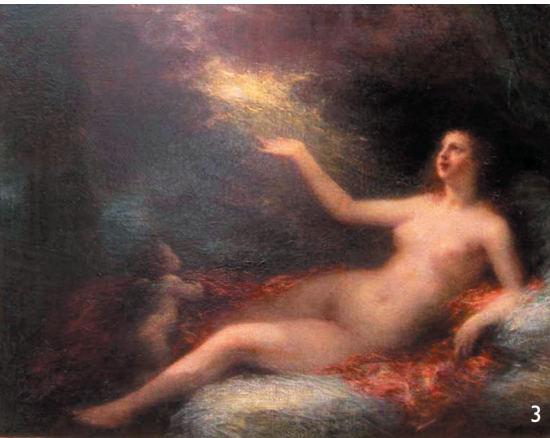
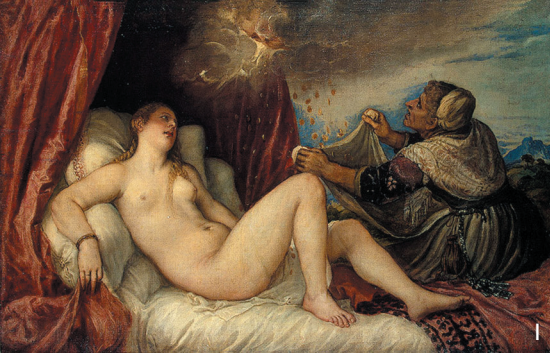

Tiepolo Giovanni Battista
(1696-1770)

Sözünü ettiğimiz ortak yazgının ağlarını nasıl ördüğünün bir örneğini Aralık 2012 sayımızda yer verdiğimiz Avrupa'nın öyküsünde görmüştük. Bu yazımızda anlatacağımız benzer yazgılı kadınlardan Danae ve Leda'nın öyküleri de milat öncesi mozaikler, freskler ve vazo resimlerinden modern resim sanatının tuvallerine dek yansıyan mitolojik öyküler arasındadır.

Danae Argos kralı Akrisios'un tek çocuğu ve ülkenin en güzel kızıydı. O zamanlar her kralın yaptığı gibi Akrisios da zaman zaman kendisinin ve ülkesinin geleceği hakkında kâhin-

lere danışmak için kâhinlerin koruyucu tanrısı Apollo'nun tapınağını ziyaret ederdi. Bu ziyaretlerden birinde kâhin kralın kızının bir oğlan doğuracağını ve ölümünün bu çocuğun elinden olacağını söyledi Akrisios'a. Yazgısından kaçmak isteyen Akrisios Danae'yi özel olarak yaptırdığı bir odaya kapattı. Hava ve ışık girmesi için damında sadece küçük bir açıklık bulunan bu odaya kraldan başka hiç kimse giremiyordu. Danae'nin elem dolu yalnızlık ağıtlarını duyan Zeus kılık değiştirme yeteneğini kullanarak nasıl Avrupa'ya güzel bir boğa kılığında yaklaştı ise Danae'ye yaklaşmak

Danae 1: Tiziano (1487-1576)
 Danae 2: Jan Gossaert (Mabuse) (1478-1532)
 Danae 3: Henri Fantin-Latour (1836-1904)

için de bir yol buldu. Bedenini altın yağmuruna dönüştürdü ve kapalı odanın açıklığından sapsarı yağmur damlaları halinde içeri süzülerek Danae'yle birlikte oldu. Sonunda kâhinin dedikleri çıktı. Bir oğlan doğurdu Danae. Babasının “Kimden bu çocuk?” sorusunu gururla “Zeus'tan” diye yanıtlayan Danae oğluna Perseus ismini verdi. Yazgısından kaçma isteği evlat sevgisinden baskın çıkan Akrisios bebekle annesini bir sandığa koyarak denize attı onları.

Leda Sparta kralı Tyn-dareus'un eşiydi. Güzelliği dillere destan kraliçe Leda'nın Zeus'un ilgisini çekmesi kaçınılmazdı kuşkusuz. Bir yaz gecesi sererespe uyuyan Leda'ya yaklaşmak için Zeus'un bulduğu yol

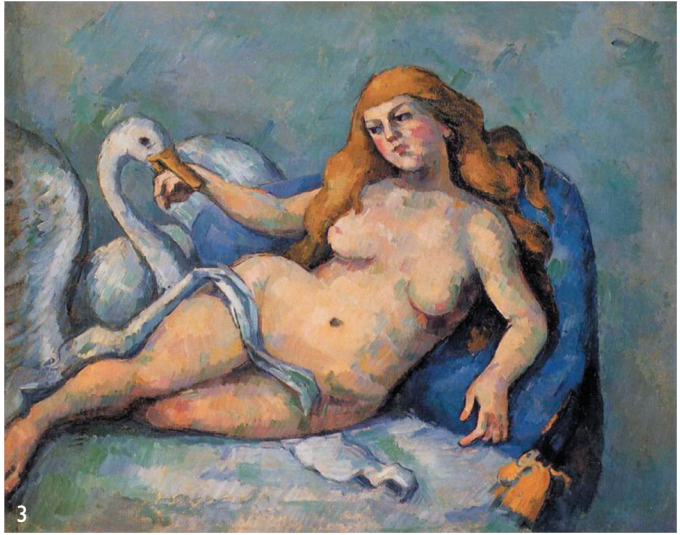

Danae 4: Gustav Klimt (1862-1918)

Leda 1: Leonardo da Vinci (1452-1519)

Leda 2: Correggio (1489-1534)

güzel, bembeyaz bir kuğu kılığına girmek olmuştur. Bu birlikteliğin meyvesi bu kez bir kız bebektir. Öyküde kuğuya yüklenen babalık rolünden dolayı mitolojide Leda'nın bir bebek değil, bir yumurta doğurduğu ve bebeğin bu yumurtadan çıktığı anlatılır. Bazı kaynaklar da iki yumurtadan söz eder. Diğer yumurtadan adları Kastor ve Polluks olan ikiz oğlanlar doğmuştur.

Eşi Tyndareus'tan Leda'nın Klytemnestra isminde bir kızı daha vardı. Bu kız gelecekte Miken kraliçesi olacaktır. Eşi kral ise Truva'ya doğru sefere çıkacak birleşik güçlerin başkomutanlığını üstlenecek olan Agamemnon'dur. Bu seferin ve on yıl sürecek Truva kuşatmasının nedeni de Leda ile Zeus'un birlikteliğinin meyvesi, yumurtadan çıkan kız olacaktır. Çünkü bu kızın adı Helena'dır. Homeros'un İlyada destanının kahramanlarından güzel Helena.

Akrisios'un yazgısından kaçmayı başarıp başaramadığını ve Danae ile Leda'nın çocuklarının annelerinin isimlerini nasıl gölgede bıraktıklarını gelecek sayılarımıza bırakıyoruz. Zeus'un Danae'ye altın yağmuru, Leda'ya da kuğu kılığında yak-

Leda 3 : Paul Cézanne (1839-1906)
Leda 4 : Gustave Moreau (1826-1898)

laşmasının sanatçıların dünyasına nasıl yansıdığı en güzel örneklerle yansıtmaya çalıştık. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Türk Dili
Orhan Velidedeoğlu

Barışın Kadınlar Yapar

*“Kendi kendimize yarışmadayız gülüm.
Ya ölü yıldızlara hayat götüreceğiz,
Ya dünyamıza inecek ölüm”*

diyen büyük şair Nazım Hikmet'ten sonra... Bertrand Russell, Jean-Paul Sartre, Einstein başta olmak üzere Nobel ödülü almış pek çok bilim adamı, “İnsanlık yer yüzünü cennete de cehenneme de dönüştürebilir... Günümüzde cesaret artık savaş için değil, barışın gerçekleştirilmesi için gereklidir. Sizi, barış yarışını başlatmaya çağırıyoruz” diyerek sesleniyorlardı insanlığa.

Bu çağrının yapıldığı 1949 yılında, Kopenhag'da toplanan Barış Kongresi için Pablo Picasso'nun çizdiği beyaz güvercin "Barışın simgesi" kabul edilir.

Picasso, 12 yıl sonra, 1961'de bu beyaz güvercinin gagasına bir de zeytin dalı tutturur.

Binlerce yıllık geçmişten günümüze yansıyan yapıt ve yazıtlardan anlıyoruz ki insanlar, insanlıklarının bilincine ulaştıkları ve toplu yaşamaya başladıkları günlerden bu yana hep bir savaşım içerisinde olmuşlardır. Bu savaşım, toplum içinde kişisel hak ve çıkarlar için olduğu kadar, ülkeler arasında da üstünlük, egemenlik ve zenginlik savaşı olarak ortaya çıkmıştır.

Genelde, savaşların bir yeneni, bir de yenileni olur; ancak yenmenin de yenilmenin de bedeli vardır. Her savaşın sonundaki bu bedel kan'dır, acı'dır, gözyaşı'dır.

Bunların ardında ise hep bir barış özlemi, bir huzur arayışı yatar...

Yunanlar, İsa'dan 500 yıl önce bu barış özlemlerini, **kadının uzlaşmacı gücüne**

Barış tanrıçası Eirene ve kucığında Plutos

ve sevecenliğine dayanarak simgeleştirdikleri barış tanrıçası **Eirene**'de bulmuşlardır. İsa'dan önce 500-450 yılları arasında Atina'lı heykeltıraş **Kephisodotos**, "barış"ı, kucığında zenginlik tanrısı çocuk **Plutos**'u (zenginlik tanrısı hep oğlan çocuk olarak betimlenir) taşıyan **Eirene** ile betimlemiştir ki bu, Yunan sanatında ilk alegorik heykel (Bir yaşantının daha iyi kavranması için onu simgelerle canlandırılma) örneğidir.

Sonraki yüzyıllarda da Eirene (barış), madeni paraların bir yüzünde elinde zeytin ya da palmye dalı tutan kadın biçiminde simgeleştirilmiştir.

Eski çağlarda insanlar bir kısım sıkıntılarının çözümünü tanrıçalarda aramışlar, onun gücüne, onun sevecenliğine (şefkatine), onun sağduyusuna sığınmışlardır; adalet ve sağlık tanrıcaları gibi...

Adalet tanrıçası **Themis**, ayakta ya da

bir taht üzerinde oturmuş, bir elinde kılıç diğerinde terazi tutar biçimde betimlenir ki günümüzde bile bu, adaletin simgesi olarak kullanılır. Sağlık simgesi de yine kadındır; yarı çıplak bir kadının yana açtığı sol koluna dolanan yılan, onun avucundaki tasta süt içmektedir.

Görülüyor ki günümüzden binlerce yıl öncesinde bile erkekler, hep o yüce varlığın, **kadının** gölgesine sığınmış, **adaleti** ondan, **şifayı** ondan, **barışı** ondan dilemiş, ondan beklemiştir.

Türklerin ilk inanç kaynağı Şaman kültüründe Dünya bir **rahim**'dir. **Rahim**, kutsaldır. Tanrı, bu kutsal rahmi taşıma görevini **kadına** vermiştir.

O nedenle **kadın**, hem **RAHİM** (çok merhametli), hem **RÂHİM** (bağışlayan, esirgeyen)'dir...

Mevlânâ Celâdeddin-i Rûmî'nin düşüncesinde de kadın çok yücedir. Mevlânâ, Mesnevî'sinde ne zaman kadından söz edecek olsa, onun değerini ve yüceliğini vurgular ve bir yerde de "**Kadın, Hak nurudur: Yaratılmış değil, yaratandır (mahlûk değil, hâlikdir)**" diyerek kadına en yüce değeri verir.

Mevlânâ'nın bu tanımında, Hakk'ın

Adalet tanrıçası Themis

bütün güzelliklerini bünyesinde toplamış olan kadına duyduğu saygı ve hayranlığın belirtisini görüyoruz.

Mevlânâ, o yaratıcı güce sahip olan kadının, erkeğe oranla çok daha önsüzeli, sağduyulu, merhametli, sabırlı ve sevecen olduğunu vurgulamak ister, **Kadın yaratılmış değil, yaratandır** diyerek.

O yaratıcı güce sahip olan **kadın** hoşgörülüdür, uzlaştırıcıdır; yapıcıdır.

O yaratıcı güce sahip olan **kadın**, yalnız savaş sırasında değil, barışta bile, barışın devamlılığından yanadır.

O yaratıcı güce sahip olan kadın, yarattığının (çocuklarının) huzuru ve neslinin geleceği için, barışa çok gereksinim duyar. Yuvasında barışı, huzuru sağlayan **kadın**, toplumda da huzurun simgesidir.

Çünkü barış, huzur ve mutluluk demektir.

Tanrı'nın kadınlara lütfettiği bu yeti ve yeteneğe biraz inancımız ve de saygımız olabilseydi de dokuzar kişilik akıl (?) gruplarının her birine en az üç-dört bayan üye katılabilsydi, adına ne dersiniz deyin, kısa zamanda çok daha olumlu, başarılı sonuçlar alınabilirdi, inancındayım. Çünkü:

Barış'ı kadınlar yapar!.. •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Belgeselcinin Gözüyle
Çetin İmir

Yapımı
99 yıl süren
bir "kartal
yuvası"

İshak Paşa Sarayı

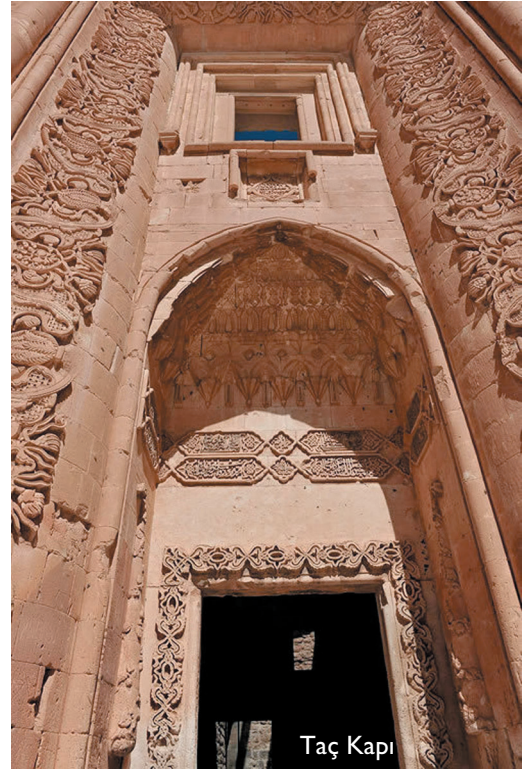
İshak Paşa Sarayı, XVIII. Yüzyıl sonlarındaki Osmanlı üslubunu yansıtan ve İmparatorluğunun doğusu için Topkapı Sarayı kadar önemli eserlerden biridir. Bazı kaynaklara göre sarayın yapımını Doğubeyazıt sancak beyi Çolak Abdi Paşa 1685'te başlatmış ve oğlu İshak Paşa devam etmiş, İshak Paşa'nın oğlu Mehmet Paşa da 1784'te tamamlamıştır.

Bu duruma göre sarayın yapımı doksan dokuz yıl sürmüş ve 7.600 m²'lik bir alana yayılmıştır. Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan İshak Paşa Sarayı Orta Asya, Selçuklu, İran ve Osmanlı mimari özelliklerini bünyesinde toplamıştır. Örneğin; İshak Paşa külliyesindeki caminin kubbeleri Türk-İslam kubbelerini, saray kompleksi Topkapı Sarayı'nı, yapı topluluğunun kapıları da Selçuklu üslubundadır. Yüksek bir tepe üzerine "kartal yuvası gibi" kurulmuş olan sarayın kim ya da kimler tarafından yaptırıldığı konusunda tek kaynağa bağlı kalınmıştır. Bu kaynak ta ikinci avluya bakan Harem Taç Kapı'sı üzerinde yer alan sekiz satırlık bir kitabedir. Osmanlı Türkçesi ile yazılmış kitabenin orta kısmında:

"Bin yüz ile doksan dokuz oldu buna tarih / İshaka meram üzere kerem kıl dü çihani" beytinden sarayın miladî 1784 yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır.

Kitabede kasır olduğu belirtilen sarayın, Çıldır Hanedanından I. İshak

Taç Kapı

Paşa'nın torunu II. İshak Paşa tarafından 1784 M. (1199 H.) tarihinde bitirildiği ifade edilmektedir. Osmanlı döneminde Çıldır Livası Mutasarrıfı olan İshak Paşa vezirlik rütbesiyle Çıldır ve Ahıska valiliği yapmıştır. Sultan III. Selim zamanında İran sefiri İstanbul'a giderken burada konuk olmuş ve sarayın ihtişamını padişaha anlatmıştır. Ancak bu durum padişahın ihtişamına gölge düşürdüğü düşüncesi ile İshak Paşa gözden düşmüştür.

Türk mimarisinin en güzel örneklerinden olan İshak Paşa Sarayı Türkistan, Selçuklu ve

İç Kapı

Türk mimarisinin en güzel örneklerinden olan İshak Paşa Sarayı Türkistan, Selçuklu ve Osmanlı mimari özelliklerini birleştiren bir yapıdır.

Osmanlı mimari özelliklerini birleştiren bir yapıdır. Caminin kubbeleri Türkistan kubbeleri gibidir. Saray Topkapı Sarayı'nı andırır; kapıları ise Selçuklu stiline sahiptir.

50x115 metre alanı kapsayan sarayın harem dairesi iki katlı, diğer bölümleri tek katlı idi. Günümüzde ikinci kat tamamen yıkılmış durumdadır. Saraya ancak doğudaki tepeden açılan bir kapıdan girilir. Diğer tarafları 20-30 metre yükseklikte sağlam duvarlarla çevrilidir. Kapıdan, önce dış avluya girilir. Dış avlunun etrafında uşak ve seyis odaları ve tavlalar vardır. Dış avludan iç avluya kemerli tak şeklinde büyük bir kapıdan girilir. İç avluda çeşitli odalar ve ko-

ğuşlar vardır. Ortadaki harem dairesinin duvarlarında İshak Paşa'yı öven yazılar bulunmaktadır. Kapının iki yanında iki aslan heykeli vardır. Divan odası (toplantı salonu) ise 20 metre genişlik ve 30 metre uzunluktadır.

Saray iki avlu ve bu avluda bulunan yapılar topluluğundan meydana gelmiştir. Birinci avludaki yapıların bazıları yıkılmıştır. Dört tarafı yapılarla çevrili ikinci avlu dikdörtgen planlıdır. Girişe göre sağ tarafta selamlık ve onun arkasında haremlik vardır. Bunların sonunda cami ve türbe bulunmaktadır. Türbe Selçuklu kümbet mimarisi üs-

Taş İşçiliği

lubunda inşa edilmiştir. Saray bölümü iki kattan oluşmaktadır. 366 oda da bu iki kat içinde yer almaktadır. Her odada taştan yapılmış ocaklar vardır. Taş duvarlardaki boşluklar bütün yapının merkezi bir ısıtma sistemine sahip bulunduğunu göstermektedir. Divan salonu 20x3 metre boyutlarındadır. Duvarları ve tabanı taştandır. Duvarları Türk hat sanatının örnekleriyle, sülüsle yazılmış ayet ve beyitlerle süslüdür. Sarayın ikinci avlusundaki türbe kesme taştan yapılmıştır. Bu sekizgen türbe, Selçuklu türbe mimarisinin geleneğinin tipik örneği olan kümbet şeklindedir ve iki katlıdır. Duvarları geometrik motiflerle süslüdür. Bu türbede Çolak Abdi Paşa, İshak Paşa ve yakınları yatmaktadır.

İshak Paşa Külliyesi iki avlu ve bu avluların çevresinde kurulmuş yapılardan meydana gelmiştir. Birinci avludaki

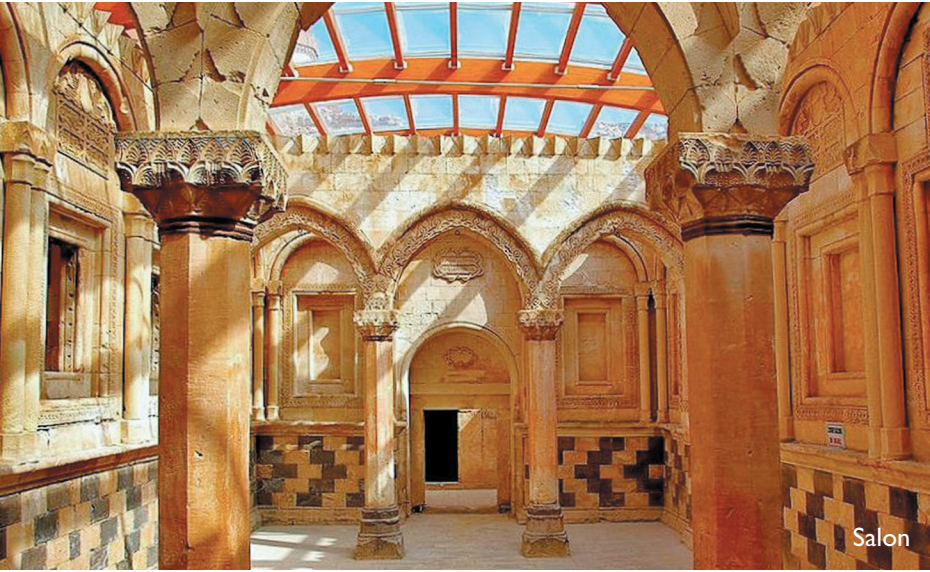
yapıların çoğu yıkıldığından günümüze ulaşamamıştır. Birinci avluda nöbetçi odası, muhafız koğuşları, zindan, at koşum yerleri ve arabaların konduğu mekânlar ile çeşme bulunmaktadır. Sarayın ikinci avlusunun dört tarafı bina grupları ile çevrelenmiş olup, dikdörtgen bir plân göstermektedir. Bunlardan orta avlu etrafında, sağ taraftaki selamlık kare bir alanı

kaplamaktadır. Selamlığın arkasında harem dairesi yer alır. Harem ile selamlık arasındaki alana da cami ile türbe yerleştirilmiştir.

Yapının bütününde Osmanlı saray mimari geleneği uygulanmış, bu yüzden de yapılar iç içe gruplar halinde toplanmıştır. Külliye'nin birinci

Türbe

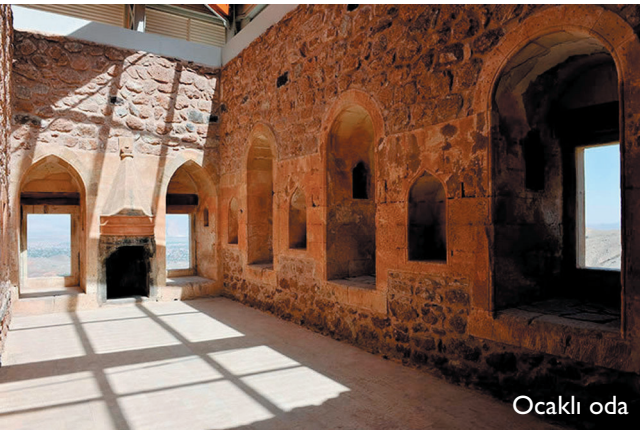

avlu etrafındaki bölümü giriş kapısı çevresi ve duvarları dışında tahrip olmuştur. Buradaki büyük giriş kapısı ana duvarlardan dışa doğru çıkıntı meydana getirmiştir. Kapının tüm yüzeyi kabartma bitki motifleri, stilize ağaçlar, mukarnası andıran bezemeler ve geniş alanı hareketlendiren kemerler ile kaplanmıştır. Bu kapı üzerine

iki sıra halinde sekiz kartuş içerisine bir kitabe oturtulmuştur.

Sarayın 20x3 m. ölçüsündeki kabul salonunun döşemesi ve duvarları taştandır. Bu duvarlar Osmanlı yazı sanatının örnekleri, ayet ve çeşitli beyitleri ile süslenmiştir. Sarayın ikinci avlusu

dikdörtgen planda olup buradaki yapılar ve harem dairesi karışık bir düzen göstermektedir. Burada cami, türbe ve çeşitli ihtiyaçların görüldüğü hamam, kiler, aşhane, merasim salonu, fırın bulunmaktadır. Mimari planının yanı sıra taş işçiliği ve duvar süslemeleri bakımından da çok önemli bir eserdir. Ne var ki, 1877-1878 Osmanlı-Rus

Savaşı'nda Ruslar burasını karargâh olarak kullanmış ve saraya ait değerli eşyaları birlikte götürmüşlerdir. Sarayın 13x6,5 m. ölçüsündeki çelik kabartmalı, altın kaplamalı kapısı bugün Moskova Müzesi'ndedir. İshak Paşa Sarayı'nın saray bölümü 116 odalı olup, bu odalar iki katın iç-

risine yerleştirilmiştir. Odaların her birinde taştan ocakları bulunmaktadır. Taş duvarların arasında geçen ısıtma tesisatı ile sarayda merkezi bir ısıtma sistemi kurulmuştur.

Orta Asya ve Selçuklu türbelerinde olduğu gibi burada da iki katlıdır. Kuşkusuz bunun da nedeni İshak Paşa Camisi'nin Orta Asya'ya ve İran'a yakınlığından kaynaklanmaktadır.

Girişin sağında yer alan selamlık ve harem sonunda cami ve türbe bulunmaktadır. İshak Paşa Külliyesi içerisinde yer alan cami dikkörtgen plânlı olup, üzeri trompların desteklediği yüksek bir kubbe ile örtülmüştür. Caminin önü teras şeklinde olup buraya kapalı bir son cemaat yeri eklenmiştir. Kubbesi ile birlikte cami, kesme taştan inşa edilmiş, pencere kenarlarında ve bazı duvarlar zengin bitki motifleri ve mimari elemanlarla bezenmiştir. Caminin ibadet mekânı yuvarlak kemerli konturlarla bezenmiş olup, bunların aralarına yuvarlak madalyonlar ve bitkisel motifler yerleştirilmiştir. Kubbe dıştan çok büyük olarak görülmesine rağmen, içeriden oldukça küçük ve basıktır. Kubbe,

Caminin güneyinde Selçuklu üslubunu andıran iki katlı Çolak Abdi Paşa'nın türbesi bulunmaktadır. Türbe içerisinde Çolak Abdi Paşa, İshak Paşa ve aile yakınları gömülüdür. Bu türbenin iki katlı oluşu Selçuklu geleneğinin bu dönemde de sürdüğünü göstermekte ve Selçuklu kümbetlerini de hatırlatmaktadır. Türbenin alt katı cenazenin gömüldüğü cenazelik veya mumyalık bölümüdür. Osmanlı mimarisinde, Erken Osmanlı dönemi dışında cenazelik bölümleri türbelerde görülmemektedir. Yapıda bu tür bir Selçuklu türbe mimarisinin uygulanması oldukça ilginçtir. Türbenin duvarları da camide olduğu gibi çeşitli bitkisel motiflerle bezenmiştir. •

cetininimr@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

SERÜVENCİ
YAZARLARIN
EN BÜYÜĞÜ:

JACK LONDON

“Bu kadar çok
içersen, çabuk
ölürsün!”

“Biliyorum
dostum, ama ağır iş
alkol isteğini artırıyor.”

“Romanlarınla
konuşuyorsun. Bunu bir
kitabında okumuştum.”

“Hepsinde benzer
şeyler var. Ama doğru,
bu cümle Martin Eden
romanından...”

”Ben de çok çalışıyorum, ama içmiyorum.”
 “Sen bir Sinclair’sin, Baltimorlusun...”
 “Ne yani? Sen de Kaliforniyalısın...”
 “Ama ben Alaska’dan daha yeni geldim, içim
 üşüyor hâlâ...”

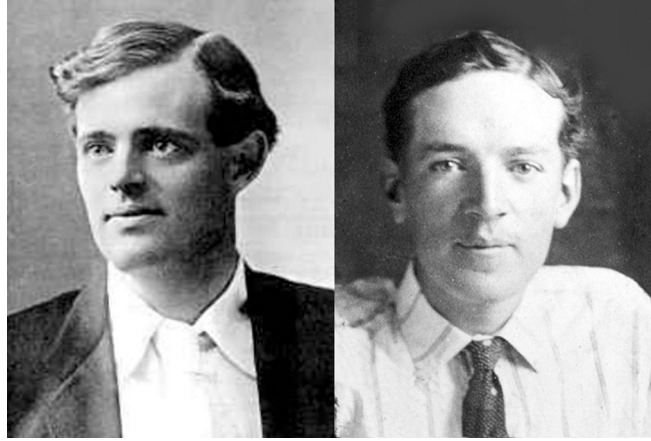
Chicago Mezbahaları adıyla romanı ‘Türkçe’ye çevrilen ünlü Amerikalı yazar Upton Sinclair ile yine dünyanın serivenci yazarları arasında en büyüğü sayı-

lan Jack London iyi arkadaşları. London kırk yaşında öldü. Sinclair ise neredeyse onun iki katı yaşadı ve seksen yaşına doğru öldü. Jack London içkiye düşküncüydü. Gıdasına hiç dikkat etmezdi ve ne bulursa ve nerede bulursa yerd. Sinclair ise tam bir İngiliz disiplinine sahipti. Asla içki içmez, sigara kullanmaz, kahve ve çayı ağzına sürmezdi. Et de yemezdi Upton Sinclair. Belki bu yüzden arkadaşından iki kat fazla yaşadı, ama Jack London kadar renkli bir hayatı da olmadı. Acaba hangisi daha doğrudur: Renkli ve kısa bir hayat mı, uzun, sakın ve disiplinli bir hayat mı?

Upton Sinclair “teorik” bir sosyalistti. Sosyalizmin ilkelerinden haberdardı ve onu eserlerinde yansıtmayı da biliyordu. Jack London ise “alaylı” diye tabir ettiğimiz sosyalistlerdendi. Haksızlıkların hepsi onun için sosya-

lizm şemsiyesi altına girecek kadar önemliydi. Kısacası, London için sosyalizm, dünyadaki haksızlıkların ortadan kalkmasıyla tanımlanabilirdi.

Jack London’un sosyalistliği daha çok “işçilerin” durumundan kaynaklanıyordu. Gezgin bir yazar olduğun-

Jack London - Upton Sinclair

dan ve çocukluğundan orta yaşa kadar değişik işlerde çalıştığından, sosyalizm onun için bir yaşam biçimiydi.

Sinclair’in “Chicago Mezbahaları” romanı sosyalizmin kuramsal yapıtaşlarını irdeleyerek kahramanlarını yansıtırken, Jack London’un “Demir Ökçe” romanı haksızlığa başkaldıran işçilerin romanı olarak kaldı. Roman sanatı açısından bakıldığında, Jack London, okur sayısı açısından Sin-

clair'in çok ötesindeydi. Her şeyden önce, Alaska buzullarında sıkışıp kalmış bir adamın, yanında o yörenin adamı olmasına rağmen nasıl kurtulduğunu anlatması bile "Yanan Günışığı" romanını başlı başına bir "hit" yapmıştır. 9 mermisi vardır ve 9 sincap öldürmek zorundadır. Sanki roman bunun üzerine kurulmuş gibidir. Yeniden Kaliforniya'ya dönmesi, parasını kaptırdığı adamdan intikam alması vb. giderek şehir

romanına dönüştüğünden, "Yanan Günışığı" romanı ilk bölümüyle tam bir London romanıdır. Tıpkı uzun hikayeleri "Beyaz Diş", "Ateş Yakmak", "Vahşetin Çağrısı" gibi...

Jack London, Martin Eden romanını yazmaya başladığında, gerçekten romanda adı Ruth olarak geçen genç bir kadına aşık olmuştu. Ruth, tıpkı romanda olduğu gibi, London'un okumasını ve bir meslek edinmesini istiyordu. Bu nedenle de sürekli onu okula gitmeye zorluyor, bunun için tüm "cilvesini" kullanıyordu. Ancak London'un "örgün eğitim" ile arası hiç yoktu. Okulda da haylaz bir adam olarak sürekli sorun çıkartıyor, olmadık şeylere itiraz ediyor, siyah diyenle, beyaz olduğu üzerine bahse girerek kavga çıkartıyordu. Ruth da artık bıkmıştı. Karnesi önüne gelip de, dil ders

"Bir sınıf, donanmaya benzer. Donanmada en hızlı giden amiral gemisi, en yavaş giden mühimmat gemisine ayak uydurmak zorundadır. Yalnız giden hızlı gider..."

dışında tüm derslerinden "çakmış" olduğunu görünce, son tehditini savurmakta da gecikmedi. London'un buna yanıtı hazırды:

"Bir sınıf, donanmaya benzer. Donanmada en hızlı giden amiral gemisi, en yavaş giden mühimmat gemisine ayak uydurmak zorundadır. Yalnız giden hızlı gider..."

Serüvenci yazar Jack London Kore’de bir Japon subayıyla

London’un Ruth’tan sonraki hayatı alkol ve altın maceralarıyla doludur. Hiç altın bulamadığı Alaska’dan, onlarca yüzlerce öyküyle dönmüştür. Gezginci yazarların en büyüğü olarak da edebiyat tarihinde yerini almıştır. Genç yaşta ölümü ise, hâlâ tartışmalı bir intihardır.

Jack London, mücadeleci bir tipin en somut örneğidir. Irwin Shaw, onun bir keresinde Çinli korsanların gemisine tek başına atladığını ve 9 Çinli korsanı bertaraf ettiğini söyler. Buna benzer bir yığın dinamik öyküsü vardır London’un ve yazdığı romanlarda mutlaka kendisinden söz etmektedir.

Bugün artık Jack London gibi yazar kalmamıştır. Gezginci yazarların en sonucusu sayılan Andre Malraux’

tan sonra, masa başından dünyayı gezmenin de getirdiği rahatlıkla, yazarlar bütünüyle felsefe ile bütünleşen düşünce biçimine yönelmişlerdir.

1 876 yılında, San Francisco’da dünyaya gelen Jack London, çok erken yaşlarda okumaya başladı. En büyük tutkusunun okumak ve bir şekilde dünyaya dolaşmak olduğu söylenir. Martin Eden romanındaki sevgilisi Ruth, okuması için sürekli onu desteklemektedir, ama London “örgün eğitime” kendini uyduramadığı için “edebiyat” dersi dışında tüm derslerinde başarısızdır. Bu gerçek hayatında da böyleydi.

Jack London, mücadeleci bir tipin en somut örneğidir. Irwin Shaw, onun bir keresinde Çinli korsanların gemisine tek başına atladığını ve 9 Çinli korsanı bertaraf ettiğini söyler.

13 yaşındayken ilk teknesini satın alır ve tek başına denize açılmaya başlar. Macera ve serseri hayatı başlamıştır. Jack London’un sosyalist fikirleri, bu serserilik günlerinde, yani işsizler, serseriler arasında geçirdiği günlerde olgunlaştı.

Çalışma koşullarının ağırlığı yüzünden bir çok uzvunu ve hayatının önemli dönemlerini kaybeden insanlar London'u etkiledi. Düzenin çarpıklığına ve işçilerin bu düzeni değiştirecek tek güç olduğuna inanarak yeniden Oakland'a döndü ve yeniden kendini kitap okumaya verdi. Sürekli çalışıyor, yazıyor ve kendini daha ileri düşüncelere hazırlıyordu. Yüksek öğrenimini tamamlamaya karar verdi ve bunun için Oakland lisesine yazıldı.

Liseye yazıldığında 19 yaşındaydı ve arkadaşlarına uyum göstermekte zorluk çekiyordu. Bu yıllarda çeşitli derneklerle ve sosyalist partiyle ilişkisi oldu. Tutuklanmalarla, kovuşturmalara devam eden yıllar birbirini izledi. Bir yandan da yazılarına devam ediyordu. Artık yazdıklarında maceranın yanı sıra insanın doğa ve çevresiyle mücadelesi ana konuyu oluşturuyordu. Yazdıklarını dergilere gönderiyor, ancak bir türlü kabul görmüyordu.

Bunu Martin Eden romanında ayrıntılarıyla anlatır. Alaska'da altın aramaya gidip de, hiç altın bulamadan döndüğü öyküsünü "Yanan Günışığı" romanında başka bir biçimde anlattığından artık ünlü bir yazar olmuştu.

Alaska'da yaşadıkları yazdıkları için tükenmez bir kaynak oluşturuyordu: "Ateş Yakmak", "Vahşetin Çağrısı", "Beyaz Diş" vb.

Dünya literatüründe "sosyalist" bir yazar olarak ün yapan Jack London aslında hem metafizik hem idealist felsefe hem de Marksist felsefeyi bir arada yaşatmaya uğraşan bir yazardı. Son romanı "Yıldızlar Korsanı" bütünüyle metafizik ve sosyalist düşün-

cenin birleşmesini amaçladığı başarısız bir roman olarak tarihe geçti.

Darwin hayatında çok önemli bir yer tutarken, Marks ve Nietzsche çok etkiliyordu London'u. Ama üçünü aynı kalıpta eritecek bir "yöntem" bulamıyordu bir türlü. Hem üstün insan diye bir varlığa ulaşmak istiyor hem de sosyalist düşüncüyü benimsiyordu. Bir anlamda "nasyonal sosyalist" yani...

Bu, London'un yeterli bilgi donanımının olmadığı şeklinde eleştirilmesine de neden olmuştur.

Sonunda London, işçi kesiminin en çok okuduğu yazar durumuna geldi. Amerikan okurunun beğendiği orta ve zengin sınıfı anlatan yazarlardan farklı bir üslup ve konu yaratmayı başarmıştı. Fabrika işçisi olsun, tarım işçisi olsun, tayfasından, gazete dağıtıcısına kadar bütün işçiler, Jack London'u tekrar tekrar okurlar. Amerikan işçi sınıfının bir numaralı yazarı haline gelmeyi başarmıştı.

Jack London'a dünya çapında ün kazandıran ve sosyalist edebiyatın en ünlülerinden olan eseri Demir Ökçe'de Marks'ın düşüncelerinden yararlandı. Ölümünden sonra, en iyi ve yekın romanının, bir çeşit otobiyografi olan Martin Eden romanı olduğu kabul edildi. Son sosyalist nitelikli romanı "Yanan Günışığı" ise gerek serüven romanı gerekse de mücadele romanı olarak unutulmazlar arasına girdi. •

munm tazidil@butundunya.com.tr

Yaşamdan Gerçek Öyküler

Suat Türker

Cahit Topgülle'nin **Sosyalist** Partisi

60'lı yıllar... Adalet partisi yeni kurulmuş. Siyasiler, biraz ürkek, ama fazlasıyla korkak. Düşündüklerini açık, açık söyleyemiyorlar. Bir laf tutturmuşlar onun arkasına sığınıyorlardı.'Parola gibi' bu söz şöyleydi: "Gözlerime bak ne demek istediğimi anlarsın."

Toplantılarda , mitinglerde kürsüye biri çıkıp da: "Gözlerime bak ne demek istediğimi anlarsın" dedi mi , dokuz şiddetinde alkış kopuyordu.

Gazetecilerin diken üzerinde oturduğu o günlerde vilayete uğradım. Vilayetteki parke döşeli üzeri kırmızı yolluk halı serilmiş giriş salonunda o saatlerde kimse görünmüyordu. Meseai saati sona ermek üzereydi. Sol baştaki kapılardan biri açılıp kapandı. İçeriden biri çıktı. Loş salonda iri göz-

leri, alınına dökülmüş saçları, pejmürde kılığı, ürkek duruşuyla bir başka dünyaların adamı olduğu belliydi. Elindeki kağıtları, kolunun altına sıkıştırdığı plastik çantaya yerleştirdi. Derin bir nefes aldı.

"Oh Allaha şükür. Bu günleri de gördük."

Adamın yanına yaklaşmış sordum.

"Hayrola. Bir sorununuz mu vardı da vilayete başvurdunuz?"

Sorunum vatan adına... demokrasi adına... Bu ülkeye rahatı huzuru

kale önünde toplandılar. Yoldan geçen bir kaç kişi de gruba katıldı. Cahit Topgülle çok keyiflenmişti. İlk defa halkına sesleniyor, çektiği sıkıntıları içtenlikle anlatıyordu. Arada sırada da konuşmasını kesip kale direklerini sallayan çocukları uyarıyordu:

"Bu vatan onların babasının malı değildir. İktidarı ele geçirenler... Sallamayın ulan direkleri. Düşeceğim aşığıya... Evet ne diyorduk. Bak yine salladılar... Yapmayın veletler..."

Fındık fıstık satarak yaşamını sürdüren Cahit Topgülle rüşvet vermekten tezgahının kırılıp dökülmesinden şikayetçiydi. Bunları bir bir anlattı.

"Onları şikayet edecek yer bulamadığım için bu partiyi kurdum. Dertlerimizi, haksızlıkları, rüşveti, hırsızlıkları, halkımıza anlatacağım. Şimdi beni görsünler. Onlardan hesap soracağım." diyerek konuşmasına son verdi.

Alkışlar ve bravo sesleri arasında arkadaşlarının yardımıyla kale direğinden indi. Partisinin ilk mitingi çok başarılı geçmişti. Gazeteler Türkiye'nin bu ilginç partisinin çalışmalarını iri puntolarla veriyorlardı.

Halkın ilgisinin arttığı o günlerde Cahit Topgülle ortadan kayboldu. Uzun süre aradık bulamadık. Günler sonra ansızın ortaya çıktı. Gazetede ki masamın karşısında duruyordu. Sakalları uzamış, avurtları çökmüştü.

"Çay söylersen içerim." Sesi derinlerden geliyordu. Özetle anlattı:

"Hani benim parti tüzüğünde bir

"Hani benim parti tüzüğünde bir madde vardı ya... 'Devleti yönetenlerin her yıl akıl ve ruh sağlığından geçirilmesi maddesi...' İşte o maddeyi bana uyguladılar."

madde vardı ya... 'Devleti yönetenlerin her yıl akıl ve ruh sağlığından geçirilmesi maddesi...' İşte o maddeyi bana uyguladılar. Bakırköy akıl ve ruh sağlığı hastanesinde onbeş gün müşahade altında tutuldum."

"Sonuç ne oldu?"

"Sağlam çıktım."

Uzun süre doktorlarla yaptığı konuşmaları anlattı. Ayaklarını sürüye rek evine döndü.

Bir ay sonra da Sarıyer Çayırbaşında Hür Sosyalist Partisinin kapanış töreni yapıldı. Birkaç vefalı partili, üzerinde 'Hür Sosyalist Parti' yazılı tabelayı denize attılar. Suyun üzerinde gezinen tabelaya ellerindeki gül ve karanfilleri atarak güzel bir görüntü verdiler. Sonra hepsi sulara gömülüp ortadan kayboldu.

Cahit Topgülle ve arkadaşları da 'Demokrasimizin şirin çocukları' olarak anılarımıza kazandı. •

suatturker@butundunya.com.tr

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam

Yücel Aksoy

Haydi Abbas Vakit Tamam

Her şarkının bir öyküsü vardır denir. Şarkıların öyküsü olur da şiirlerin olmaz mı? Elbette olur... İşte büyük ozan Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Abbas" şiirinin de yürek titreten bir öyküsü var:

1910 yılında Diyarbakır'da doğan Cahit Sıtkı, çocukluk yıllarında ninesinden bir masal dinlemişti. Masalda anlatıldığına göre, uzak bir ülkenin hükümdarının oğlu prens, rüyasında gördüğü çok güzel bir kızı aramak için yollara düşmüştür. Bir köyden geçerken, kuyudan su çekmeye çalışan bir nine görür. Yaşlı kadının zorlandığını gören prens hemen atından iner ve ona yardım eder. Çok sevinen yaşlı kadın saçından iki tel koparıp prene uzatır ve der ki:

“Oğlum, ne zaman darda kalırsan, bu iki tel saçı birbirine sürt; bir dudağı yerde, bir dudağı gökte bir dev çıkar karşına, sakın korkma. Abbas’dır onun adı. Karnın acıkırsa sana sofraya kurar, hayvanların hücumuna uğrarsan seni Abbas kurtarır. Her türlü hizmetini görecektir Abbas...”

Bu öykü küçük Cahit Sıtkı'nın belleğinin bir köşesine yerleşti. Varlıklı bir ailenin çocuğu olan Cahit Sıtkı, ilkokulu Diyarbakır'da bitirdikten sonra İstanbul'a gönderildi. Kadıköy Saint Joseph Lisesi'nde ortaokulu bitirdikten sonra eğitimine Galatasaray Lisesi'nde devam etti.

Yatılı lise yaşamı çok keyifliydi. Hafta sonları dışarı çıkıp gezen delikanlılar, okula döndüklerinde birbirinden ilginç gönül hikayeleri anlatıyorlardı birbirlerine. Ama Cahit Sıtkı'nın yoktu anlatacak bir sevgilisi... Böyle olunca da arkadaşlarının alaylı sözlerine katlanmak zorunda kalıyordu.

Yine bir hafta sonu Beşiktaş taraflarında dolaşırken yerde, genç ve güzel bir bayanın fotoğrafını buldu. İlham perileri Cahit'e bu resimden yararlanabileceğini fısıldadılar. Hemen Beyoğlu'na gidip bir köşeye çekildi ve kadının ağzından bir mektup yazdı kendine. Fotoğrafı da içine koyup okul adresine postaladı. Okula gelen mektupları öğrencilerden biri alır ve isimlerini bağırarak sahiplerine dağıtırdı. O gün de “Cahit mektubun

...tüm arkadaşları Cahit'in başına üşüştüler. O da nazlanmadan mektubu açtı ve yüksek sesle okudu.

Cahit Sıtkı çok üzüldü, çok sarsıldı. Gerçekten yaşanmış bir aşk bitmişti sanki...

var!” diye bağırılınca, tüm arkadaşları Cahit’in başına üşüştüler. O da nazlanmadan mektubu açtı ve yüksek sesle okudu. Mektubun içinden çıkan fotoğraf da bir süre elden ele dolaştı. Cahit, bu oyunu sürdürmeye kararlıydı. Artık ona her hafta düzenli mektup geliyordu ve arkadaşlarının alaylı takılmalarından da kurtulmuştu. Ama haftalar ilerledikçe fotoğraftaki bayana karşı da platonik bir aşk duymaya başlamıştı. Bir yandan mektuplar yazılırken, diğer yandan da fotoğrafın gerçek sahibini de arıyordu.

İstanbul o tarihlerde bu denli büyük değildi ve semtlerde yaşam da daha kapalıydı. Cahit de sonunda fotoğrafın sahibine ulaştı. Ama keşke ulaşmaz olsaydı. Bayan evli ve iki de çocuk sahibiydi... Cahit Sıtkı çok üzüldü, çok sarsıldı. Gerçekten yaşanmış bir aşk bitmişti sanki. İçinde vol-

kanlar patlıyordu. Ama, acı gerçeği kabul etmekten başka yapılacak bir şey yoktu. Öyle de yaptı ama yüreğinin bir köşesinde yanan ateşi de her zaman duyumsadı.

Aradan yıllar geçti. 1941 yılında vatanî görevini yapmak üzere, yedek subay olarak orduya katıldı. O tarihlerde, her subaya bir emir eri veriliyordu. Cahit Sıtkı da birliğine gidince, bir emir eri seçmek için bölük yazıcısından askerlerin künye defterini istedi. Sırayla isimlere bakıyordu. Derken bir isim dikkatini çekti:

Abbas oğlu Abbas..... Hemen ninesinin anlattığı masal aklına geldi... Görevli çavuşa, Abbas’ı görmek istediğini söyledi. Bir süre sonra kapısı çalındı. İçeriye aslan gibi bir delikanlı girip selam çaktı ve “Abbas oğlu Abbas, emret komutan!” dedi. Cahit Sıtkı bir süre Abbas’ı inceledikten sonra sen nerelisin?” diye sordu.

“Memleket Mardin, kaza Midyat komutan!”

“Sen benim emir erim olur musun?”

“Sen bilin komutan!”

“Peki öyleyse, git eşyalarını topla ve evin altındaki odaya yerleş. Bundan sonra orada kalacaksın.”

“Başüstüne komutan!”

Günler birbirini kovalamaya başladı. Abbas çok sadık bir emir eriydi. Her sabah erkenden kalkar, komutanının kahvaltısını hazırlar, kıyafetlerini ütüler, evin temizliğini yapardı. Cahit Sıtkı, bu saf Anadolu yiğidinin dürüstlüğünden, içtenliğinden, sadakatinden etkilenmişti. Aralarında ast-üst ilişkisinden çok daha güçlü bir dostluk bağı oluşmuştu. Zaman zaman onu karşısına alır, onun da ruhunun derinliklerini keşfetmeye çalışırdı. Abbas, özellikle akşamları, komutanına harika mezelelerle süslediği çilingir sofrası kurardı.

Yine böyle keyifli bir akşam sofrasında aralarında şöyle bir konuşma geçti:

“Sen İstanbul’u bilir misin Abbas?”

“Bilirim komutan?”

“Beşiktaş’ı bilir misin?”

“Bilirim komutan, ben orada ace mi birlikteydim.”

“Benim orada bir sevgilim var, sen onu kaçırıp bana getirir misin?”

Abbas hiç duraksamadan yanıtladı: “Elbet komutan!”

Elbette getirirdi. Abbas da karısını komşu köylerden birinden kaçırmıştı. Bu nedenle komutanını çok iyi anlıyordu. Üstelik komutanı istemişti, bu iş olmalıydı. Ertesi sabah Cahit Sıtkı

kalktığında yine kahvaltı hazır, etraf toplanmıştı. Ama kapıya yakın bir yerde Abbas’ın el çantası duruyordu. Cahit Sıtkı dün geceyi çoktan unuttuğu için merakla sordu:

“Hayrola Abbas?”

“İstanbul’a gidiyorum, sen söyledin komutan.”

“Sevgilimi getirmeye mi?”

“Elbet komutan!”

Cahit Sıtkı tek kelime edemedi. Çünkü ağzını açsa bu saf, tertemiz, insanın boynuna sarılıp katılırcasına ağlayacaktı. Sadece Abbas’ın sırtını sıvazladı, yüreğinin tüm sıcaklığını da eline aktararak... Akşam oldu. Cahit Sıtkı, çilingir sofrasını ağacın altına kurdurdu ve karşısına da Abbas’ı oturttu. Bir süre sonra aldı kalemi eline ve ruhunun en derininden kopup gelen duygularını kâğıda dökmeye başladı:

*Haydi Abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun, işte oldu akşam.
Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalp ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun,
Tam kenarında havuzun.
Ay’a haber sal, çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana
Katıp tozu dumani,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş’tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi
yeni baştan. •*

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Kim Kimdi?

Dünyamızda
iz bırakmış ünlüler
ve kısa yaşam
öyküleri...

Yazan: SABRİYE AŞIR

Bu küçük çocuk, maden mühendisi bir babanın oğluydu. Bakıcısı olan kadın, beş yaşında piyano dersi almaya

başlayan çocuğun müzik yeteneğini çok çabuk anladı ama ailesi onun bu yeteneğinin farkında değildi. Bir hukuk okulunda eğitim gördü. Bu

sırada okulun korosunda yer aldı. 14 yaşındayken annesini kaybetti. Mezun olunca memur olarak göreve başladı. 20'sindeyken besteler yapıyor ama bu besteleri kâğıda geçirecek cesareti bulamıyordu. Kısa bir süre sonra benliğindeki boşluğu hissetti ve yanlış bir meslek seçtiğini anladı. Memurluk-

tan ayrılarak konservatuara başladı. Diploma çalışmasına gümüş madalya alarak okulu bitirdi. Ardından bir başka konservatuarda armoni öğrenmenliği yaptı. Senfoniler, operalar, konçertolar besteledi. Sanatının doruğuna çıktığı üretken yıllarında, müziği tüm dünyada takdirle karşılandı. Tüm ününe karşın, kendini hiçbir zaman güvende ve huzur içerisinde hissedemeyen büyük Rus besteci, **Pyotr İlyiç Çaykovski**'ydi...

Cocukluğu subay babasının görevleri nedeniyle Anadolu'nun pek çok kentinde geçti. Makine mühendisliğinde okurken, gazetecilik bölümüne geçmeyi tercih etti. Mezun olduktan sonra, Bakırköy plajlarında cankurtaranlık, sokaklarda işportacılık yaptı. Bir derginin açtığı yarışmaya, arkadaşının ısrarı üzerine katıldı ve yarışmayı kazanarak sinema sektörüne adım attı. 12 Eylül döneminde, hakkında açılan davalar nedeniyle hücreye atıldı. Davalardan beraat etse de, 2,5 ay hücre

12 Eylül döneminde, hakkında açılan davalar nedeniyle hücreye atıldı. 2,5 ay hücre hapsinde kaldı.

hapsinden kurtulamadı. 1970'te ilk rol aldığı filmde sonra, arka arkaya gelen tekliflerle Yeşilçam'ın 70'li yıllarında iz bırakan isimlerinden biri haline geldi. Zor günler de geçirdi. 7-8 yıl filmlerden para kazanamadan taksicilikle geçinmeye çalıştı. 100'den fazla filmde rol aldı. Pek çok ödül kazandı. En büyük ödülse, herhalde 'Türk sineması' denildiğinde ilk akla gelen isimler arasında olmasıydı. O, Yeşilçam'ın en

yakışıklı ve yetenekli aktörlerinden biri olan **Tarık Akan**'dı...

Bir rahibin çocuğu olan bu siyah genç kız henüz 6 yaşındayken anne ve babası

ayrıldı. 10 yaşına geldiğinde ise annesini kalp krizinden kaybetti. Babasının çalıştığı kilisenin korosunda şarkı söylüyordu. Piyano ve vokal yeteneği, daha çok küçükken ortaya çıkmıştı. Henüz 14 yaşındayken, bir albüm yayınladı. Yeni şarkılar söylemeyi, yeni albümler yayınlamayı sürdürdü. Müzik dünyasındaki adım adım yükselişini, şarkılarının listelerdeki başarısı ve albümlerinin satış rakamlarındaki başarısı izledi. Mezzo-soprano sesi ve sesinin rengi ile bir idol haline geldi. Gospel, caz, blues, soul ve R&B şarkılarıyla, tam 20 Grammy Ödülü aldı. En büyük korkularından birisi, uçağa binmekti. Kanserle de mücadele eden ve Amerikan müzik tarihindeki en önemli sanatçılardan biri olan bu güçlü kadın, Soul Kraliçesi olarak isimlendirildi. Kilisede şarkı söylemeye başlayarak soul müziğin tahtına oturan bu muhteşem ses, elbette **Aretha Franklin...**

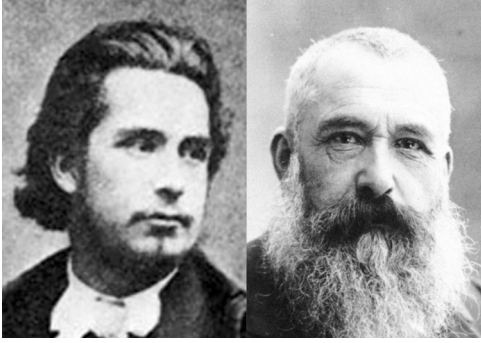
Genç adamın babası demiryolu işçisi, doğumundan hemen sonra ölen annesiye öğretmendi. Henüz 15 yaşındayken yurdunun taşra gazetesindeki edebiyat

Senatörlük görevindeyken başkanı eleştirince devlet düşmanı ilan edildi, ülkesinden kaçmak zorunda kaldı.

eklerini düzeltmekle görevlendirildi. 20 yaşındayken, bir edebiyat yarışmasını kazanarak bursa layık görüldü. Fransız edebiyatı ve pedagoji öğrenimi gördü. Güneydoğu Asya'daki konsolosluk görevi sırasında tanıklık ettiği toplumsal sorunlar yapıtlarına, dünyadaki acıların doğrudan doğruya anlatımı olarak yansıdı. Senatörlük görevindeyken başkanı eleştirince devlet düşmanı ilan edildi, ülkesinden kaçmak zorunda kaldı. Dönünce devlet başkanlığına aday gösterildi ancak aday olmak istemedi. Yaşamı boyunca güçlü siyasi duruşuyla tanındı, ülkesindeki ve İspanya'daki faşizme karşı durdu. Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Latin Amerika edebiyatının dünyada itibar kazanmasını sağlayan Şilili şair-yazar, Nazım Hikmet adına Barış Ödülü de alan **Pablo Neruda** idi...

Bakkal bir baba ile şarkıcı bir annenin oğlu olan delikanlı, resme küçük yaştan itibaren ilgi duymaya başladı. Babası kendi işini sürdürmesini, annesi ise sanatçı olmasını istiyordu. Genç adam

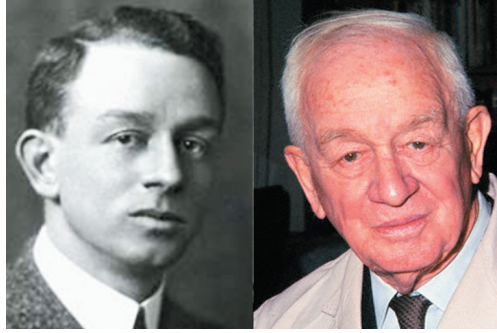

Bu Amerikalı genç adam, tahıl tüccarı babasını küçük yaşta kaybetmişti. Çocukluğundan itibaren yazma konusunda yetenekliydi. Nitekim tıp fakültesinde eğitimine devam ederken, doğa bilimlerine de merak salarak çok sayıda makale yayımladı. Çalışkan bir genç bilim adamı olarak araş-

ırmalar yapmaya başladığı enstitüde, kanser üzerine yoğunlaştı. Henüz otuz yaşındayken, bir tavuk üzerinde yaptığı tırmalar yapmaya başladığı enstitüde, kanser üzerine yoğunlaştı. Henüz otuz yaşındayken, bir tavuk üzerinde yaptığı

ise, henüz on beş yaşındayken karikatürler çiziyor ve bunları bir kitapçı vitrininde sergiliyordu. Resim öğrenimi için Paris'e gitti. Günlerini resim sergilerinde ve atölyelerde geçirerek çok şey öğrendi. Pek çok ressamla dostluk kurması sanat tecrübelerini zenginleştirdi. Resim yapmayı sürdürdü. Yaşamını resimden kazanmaya karar verdiği halde ciddi bir resim öğrenimi yapmadığı düşüncesinde olan ailesinden hiçbir destek görmediği için zor ve yoksulluk içinde yıllar geçirdi. Olağanüstü eserlerini Resmi Resim Sergisinde sergileyerek büyük bir başarı kazandı. Zayıf ve hasta olan eşini kaybedince, kendini tamamıyla resme adadı. Ekonomik durumunu da düzeltilti. Gözlerinin bozulmasına karşın yılmadan çalışmasına devam etti. Eserleri, bahçe tutkusunu ve büyük önem verdiği aile yaşamını yansıtıyordu. İzlenimcilik akımına ismini veren, "Belki de ressam olmayı çiçeklere borçluyum." sözlerinin sahibi bu öncü Fransız ressam **Claude Monet...**

deneyde, kanserin bir virüs yoluyla buluşabileceğini gösterdi. Bu çığır açan gözlem, o dönemde alanında uzman birçok kişi tarafından kabul edilmedi. Bulgusuna itibar edilmeyen bilim adamı, yeni yetme olarak değerlendirildi, alay konusu oldu. Tekrarlanması bile yıllar yıllar alan bu deneyin önemi, ancak 15 yıl sonra bazı araştırmacılar tarafından fark edildi ve Nobel'e aday gösterecek kadar etkilendiler. Çok uzun yıllar sonra Nobel Ödülü'nü kazandığında, buluşuyla Nobel Ödülü'nü kazanması arasında 40 yıl geçmişti ve bu bir rekordu. Bu 'sabır taşı' doktor **Francis Peyton Rous'tu...**

Orta halli bir ailenin çocuğu olan genç kızın düşlerinde hep tiyatro vardı. Müslüman kadınların sahneye çıkmasının yasak olduğu yıllarda, akli fikri tiyatrodaki olan genç kız Osmanlı'daki ilk konservatuar kurumu olan Darülbeydi'ye kabul edilen 5

kız öğrenciden biri oldu. Diğerleri 'nasılsa sahneye çıkamayacakları' gerekçesiyle bir bir konservatuarı bıraktılar ama o vazgeçmedi. Bir yıl boyunca tüm provalara devam etti

ancak bir türlü sahneye çıkamadı. Bir oyun günü, yabancı bir kadın oyuncunun son anda gitmesiyle boş kalan rol, ister istemez ona verildi. Böylelikle, sahneye çıkan ilk Müslüman Türk kadını oldu. Tiyatroya giden polisler, yönetimi yasak konusunda uyardı. Bir hafta sonra yine sahneye

çıkan genç kadını polisler tutuklamak isteyince, arka bahçeden kaçırıldı. Üçüncüde de makine daire-sinden kaçtı. Yönetime bir bildiri gönderilince, kadrodan çıkarıldı. Tiyatrosuz kalması, onu tam anlamıyla yıktı. Bir süre sonra turnelere çıkmaya başladı. Zaten 1923'ten sonra Türk kadınları Atatürk'ün emriyle sahneye çıkmaya baş-

lamışlardı. Ancak genç kadının sağlığı, gün geçtikçe kötüye gitti. Bozulan sağlığı, onu biricik tutkusu tiyatrodan ve sahnelerden kopardı. Tiyatronun bu yürekli fedaisi, elbette **Afife Jale** idi...

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Yemini

Dünyaca ünlü Türk Ressam ve Şair Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun atölyesinin girişinde, yıllar boyu gözünün önünde asılı duran bir yemin metni vardı...

"Bugüne kadar resim sanatı alanında/ Yapılgelmış olanları inceleyeceğime/ Kendini bütün dünyaya kabul ettirmişler arasında beni en çok saranlarını ayırarak onlara kendi aramalarımı/ denemelerimi/ Katacağıma/ Alışıl gelmiş/ basmakalıp, hazırlop/ Klişeleşmiş çığnene çığnene tadı tuzu/ Kalmamış hiçbir şeyi tekrarlamayacağıma/ Elimden çıkan her çizgiye Her lekeye/ Her renge/ Her beneğe/ Kendi aklımlı/ Kendi tecrübemi/ Kendi tasamı/ Kendi ömrümü/ yüreğimi basacağıma/ Aldığım nefes, içtiğim su, bastığım toprak/ Gözüm, kulağım, burnum/ Elim, belim, dilim, derim üstüne/

Yemin ederim/ Yemini bozduğum gün Buradan giderim..."

Tiyatro Yapmak

Siyasilerin birbirlerini yermek için sık sık kullandıkları bu deyim, geçenlerde bir köşe yazarımız da kullanınca iş yine başa düştü.

Çünkü yeterince sanatsal ve kültürel birikimi olduğunu sandığım bir yazarımız da “tiyatro yapmayı” ciddiyyetenden uzak, gerçeğe bağdaşmayan bir olgu olarak vurgulamış yazısında. İster bilinçli, ister bilinçsiz söylenip yazılmış olsun; tiyatronun şuur altındaki anlamı bu kimi insanımız için. Az ya da çok okur yazar, milletvekili ya da gazeteci olmaları bu gerçeği değiştirmiyor. Oysa gerçek öyle değil. Sahnelenen oyun ister komedi ister trajedi olsun, ciddi iştir tiyatro yapmak..

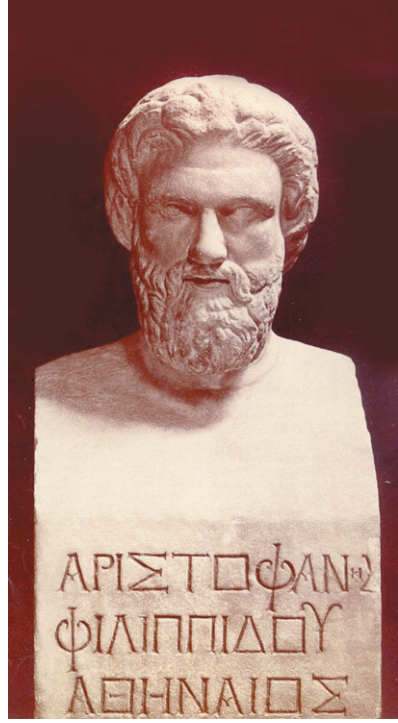
Acaba neden böyle diyorlar? Neden meclis kürsüsünde, ya da meydanlarda kimi söylenenlerin gerçek olmadığını, söyleyenleri ciddiye almadıklarını, alınmaması gerektiğini tiyatro sanatıyla özdeşleştirerek ifade ediyorlar?

Çünkü kendileri gibi hitap ettikleri kalabalıklar da tiyatronun ne denli ciddi ve soylu bir sanat olduğundan habersizler de ondan. "Hadi lan tiyatro yapma! Artiz!" diyorlar... böyle konuşuyorlar kendi aralarında dalga geçmek, yermek için birbirlerini. "Tiyatro yapma" diyerek, geçmişini insanlık tarihi kadar eski tiyatro sanatını; "Artiz" diyerek, tüm sanatçıları küçümsemekten garip bir haz duyuyorlar.

Artist, Fransızcadan dilimize geçmiş binlerce sözcükten biri.

Fransızcada olduğu gibi bizde de güzel sanatlardan birini meslek edinen kimse, sanatçı, sanatkar anlamına geliyor. Ama Fransızcada olmayan bir anlam daha kazanmış dilimizde: Olduğundan başka türlü görünen, yapmacık ve abartılı davranan kişiler için de kullanılan bir sözcük oluvermiş.⁽¹⁾ Tıpkı tiyatro sözcüğüne gerçeklik ve ciddiyet içermediği gibisinden bir anlam yüklendiği gibi. Tiyatro ve tiyatro yapmak, henüz sözlüklerimizde bu anlamda yer almış değil. Ama böylesine yaygın kullanılmaya devam edilirse yer alması yakın demektir.

Tiyatro sanatını ve tiyatro yapmayı küçümseyenlere önerim: Aristofanes'in (2) milattan yaklaşık dört yüz yıl önce yazdığı oyunları seyretmeleri,

Eski komedyanın en büyük yazarı: Aristofanes

Eminim ki Aristofanes'i seyredip okuyanlar komedinin ne denli toplumsal işlevi olduğunu görüp anlayacaklardır.

seyretme olanağı bulamazlarsa okumaları. Öncelikle Aristofanes'i önermemin nedeni komedi yazarı olması. Antik Yunanda komedilerin konularının insanların, halkın yaşamını içermesi. Bir başka neden de güldürünün doğrudan akla, düşünceye yönelik olması. Olağan ile olağan olmayanı karşılaştırıp aradaki farkın ayırına

varmamızı sağlamasıdır. İstem dışı, zihinsel bir eylem olmasıdır.

Eminim ki Aristofanes'i seyredip okuyanlar komedinin ne denli toplumsal işlevi olduğunu görüp anlayacaklardır. Eşek Arıları'nda ülkesinin çığırından çıkmış yargı sistemi ile yargıçlarını nasıl eleştirdiğini, Kömürcüler, Barış, Lysistrata adlı üçlemesinde savaşı yerip barışı nasıl savunduğunu, Kuşlar'da Atina demokrasisinin çöküşünü nasıl sahneye taşıdığını görünce eminim farklı düşüneceklerdir.

nerim sadece komedi türünde yazılmış oyunlarla sınırlı değil. Bu insanların Antik Yunan trajedilerinden başlayarak yazılan trajedileri de seyredip oku-

malarında da büyük yarar var. Antik çağda yazılmış trajediler mitolojik efsaneleri konu edindiği için komedilerden oldukça farklıdır. Kimi oyunlarda yarı tanrı ve tanıların yaşamları ele alınmış olsa da hepsi insana ve yaşama dair...

Komediye karşı trajedi acı verici ve korkutucudur.

Amacı: acıma ve korku duyguları ile insan ruhunu tutkularından temizlemek ve arındırmaktır. Aiskhylos, (3) Zincire Vurulmuş Prometheus adlı eserinde ateşi çalıp insanlara verdiği; tanrıların kurduğu düzene karşı çıktığı için cezalandırılan Prometheus'un öyküsünü anlatır. Prometheus da kendisini zincire vuran tanrılar gibi tanrıdır. Oyunda anlatılan da akılın kaba kuv-

vete üstünlüğü, akıl ve özgür düşüncenin önemidir. Trajik olan Prometheus'un ölüm-süz olması. Zincire vurulduğu kayalıklarda gündüzleri kartalların parçaladığı ciğerleri her akşam yenilenecek ve aynı işkence sürüp gidecek; sonsuza kadar acı çekecektir. Ateşi, bilgiyi, özgür düşüncüyü insanlara ulaştırdığı için.

Antik Yunan tiyatrosunun belirgin özel-

Prometheus ve kartal
Nicholas S. Adam
1762

...parayı insani değerlerden üstün tutan, paranın kulu olup özgürlüğünü yitiren insanları sahneye taşıyan Molière'in ağlanacak hallerimizi nasıl hicvettiğini okuyup izlediklerinde acaba yine aynı şekilde düşünecekler midir?

liklerinden biri oyunlardaki zaman, mekan ve olay birliği zorunluluğu; diğeri de komedilerde trajik, trajedilerde de komik unsurlara kesinlikle yer verilmemesidir. Bu kural on altıncı yüz yılın ikinci yarısına, Shakespeare'e (4) kadar uygulanmış; William Shakespeare ile oyunlarda hem üç birlik kuralı denen zaman, mekan ve olay birliği ortadan kalkmış hem de komik ve trajik olan birlikte ele alınmaya başlanmıştır. Shakespeare'in oyunlarını seyredip, okuyanlar iktidar hırslının ve ihanetin (*Macbeth*, *Julius Caesar*), iki yüzlü-

Kent Oyuncuları'ndan Molière'in farklı bir Cimri oyunu

lüğün ve hak etmeyenleri hak etmedikleri mevkilere getirmenin (*Kral Lear*), kıskançlık ve ihtirasın (*Othello*) ne gibi felaketlere yol açtığını; görüp algılayacaklar. On ikinci Gece, Bir Yaz Gecesi Rüyası, Yanlışlıklar Komedi adlı oyunlarında da yaşamın nasıl beklenmedik sürprizlerle dolu olduğunu.

Tiyatronun nasıl bir sanat, tiyatro yapmanın ne denli ciddi bir uğraş olduğunu anlamak isteyenlere yine bir başlangıç olarak Molière'in (5) oyunlarını da öneririm.

Kibarlık Budalası'nda el değiştiren zenginlik ve gücün eleştirisini, Cimri'de parayı insani değerlerden üstün tutan, paranın kulu olup özgürlüğünü yitiren insanları sahneye taşıyan Molière'in ağlanacak hallerimizi nasıl hicvettiğini okuyup izlediklerinde acaba yine aynı şekilde düşünecekler midir?

Tiyatro tarihi boyunca yazılmış tüm oyunları ve yazarlarını bu kısa yazının içine sığdırmak elbette müm-

kün değil. Milattan önce altıncı yüzyıldan başlayıp on yedinci yüz yıla kadar uzanan zaman dilimi içinde yer alan sözünü ettiğim dört oyun yazarı tiyatro sanatının ve tiyatro yapmanın sadece günümüzde değil geçmişte de ne demek olduğunu anlatmak için sanırım yeterli.

Bu zaman dilimi içinde sadece yabancı örneklerle yetinip bizden söz etmeyişi bu süreç içinde bu anlamda tiyatro sanatının var olmaması. Gölge tiyatromuz Karagöz'ün geçmişi on yedinci yüzyıla; orta oyununki de on dokuzuncu yüzyıla, Meddahlık geleneğinin kökleri Orta Asya'ya, köy seyirlik oyunlarımızın ise Şaman törenlerine kadar uzanmakta. Karagöz ve orta oyunu güldürüye dayalı oyunlar. Köy seyirlik oyunlarımız da öyle. Batılı anlamda tiyatro sanatı ile buluşmamız 1839 yılında Tanzimat-ı Hayriye'nin ilanından sonra başlar. İlk Türk tiyatro eseri olan Şair Evlenmesi, Şinasi Bey tarafından 1859 yılın-

Gölge tiyatromuz Karagöz'ün geçmişi on yedinci yüzyıla dayanmakta

da yazılır.

Bu veriden yola çıkarak tiyatro sanatının, tiyatro yapmanın anlamının insanlarımız tarafından gereğince kavranamamış olmasına -bir çok çağdaş değerlerimiz gibi- şaşmamak gerekir diye düşünmek elbette olası. Bu bir kültür sorunu deyip işin içinden çıkıp sıyrılmakta... Bu yakışık almaz. Yapılması gereken tiyatro sanatının önemini, toplumsal işlev ve değerini kavramamış olanlara bunu anlatmaya çalışmak. Var olan tiyatrolarımıza sahip çıkmak ve tiyatro olmayan kentlerimizin tiyatroya kavuşmaları için yılmadan çalışmak. Kolay değil elbette. Ama tiyatro yapmak gerçekten ciddi bir iş.

tekinozertem@butundunya.com.tr

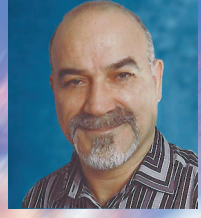
1. TDK Büyük Türkçe Sözlük
2. Aristofanes MÖ 456 - 386
3. Aiskhylos MÖ 525/524 - ö. yak. MÖ 456/455
4. William Shakespeare 1564 - 1611
5. Molière (Jean-Baptiste Poquelin 1622 -1673

"Bir dağ köyünün çamurlu yollarında başlayıp, 12 Mart cuntasının en karanlık günlerinin yaşandığı İstanbul'un çatı katlarında tutkusundan hiç bir şey kaybetmeden süren umudun ve aşkın öyküsü. İnsanların en yakın dostuna bile güvenemediği o kaos günlerinde, tüm baskılara meydan okuyan iki gencin cesaretine hep hayran kaldım. "İblisler Ve Yıldızlar" ismini verdiğim romanımı bu kararlılığın çevresinde gelişen olaylardan yola çıkarak yazdım. Düşlerini gerçekleştirmek uğruna bir sabah ayazı yollara düşüp, her yanı sarmış iblislere karşı o uzun koşuyu bitiren insanlara, bana verdikleri ilham için minnet borçluyum." *Mehmet Ünver*

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İnsanlar Yaşadıkça Mehmet Ünver

UÇAN YATAK ODASIYLA NEW YORK'A GECE UÇUŞU

Kar yağışının beklenenden saatler önce İstanbul'u esir aldığı gün evdeydim. Rüzgârla savrulan kar tanelerinin ağaçların dallarında masalsı görüntüler oluşturmalarını izlemek için battaniyemi sırtıma alıp, cam kenarındaki kanepeye oturdum.

Bir grup yazarla birlikte New York'a uçacaktık.

Bir kar tanesini seçebildiğim kadar yüksek bir mesafeden izlemeye alıp yere düşene kadar gözledim. Bunu çocukken de yapardım. Seçtiğim tane, camın önündeki saksıya düşünce bir diğerini izlemeye başladım, ardından bir diğerini... Bir süre sonra odanın insanı saran sıcaklığı ve

battaniyenin yumuşak dokunuşlarının etkisiyle uykum geldi. Kapanmak üzere olan gözkapaklarımı açık tutmak için ciddi bir mücadele vermeye başladım. Akşam inerken havaalanının yolunu tuttum. Bir grup yazarla birlikte davetli olduğumuz kitap fuarına katılmak üzere New York'a uçacaktık. Heyecanlı ve telaşlıydım. Gece saat-

lerinde kalkacak olan New York uçağında uyumaya devam edebileceğimi düşünüyordum. Alana vardığımda birlikte uçağımız yazarları ortada göremeyince epeyce şaşırardım. Bir görevli beni küçük bir kapıdan çıkartıp uçağa götürdüğünde ise daha büyük bir şaşkınlık yaşadım. Büyük bir Airbus, ya da Boeing beklerken karşımda en fazla on yolcu taşıyabilecek bir Golf Stream jeti duruyordu. Görevliye neden böyle küçük bir uçak seçildiğini sorduğumda aldığım yanıt daha da şaşırtıcıydı:

“Maalesef diğer yazarlar son anda katılmaktan vazgeçtiler. Havayolu firması biletleri geri almadı. Şansımız varmış. Bu jet, iki gün önce New York’tan bazı iş adamlarını getirmişti. Bu gece boş olarak geriye dönecek. Sizi de onunla yollayacağız. Zaten tek yolcusu sizsiniz.

Ne diyeceğimi şaşırılmıştım. Sevinsem mi, yoksa üzülsem mi kararsızlığımı yaşarken görevli memur, pilotun bir süre sonra geleceğini söyleyerek

beni uçağa bindirdi. İlk kez özel bir jete biniyordum. Merakla etrafıma bakındım. Kabin sıcacıktı. Nereden geldiğini anlayamadığım hafif bir müzik insanı rahatlatıyordu. Asıl şaşkınlığı ise, içeride hiç koltuk olmadığını gördüğümde yaşadım. Koltukların hepsi sökülmüş, yerlerine kabinin iç şekline uygun olarak yekpare bir şilte konulmuştu. Evlerimizi duvardan duvara kaplayan halıları gözünüzün önüne getirin. Uçağın içi, yattığınız yerden dışarısını rahatlıkla görebilmenez olarak sağlayacak yükseklikte tek parça bir şilteyle kaplanmıştı.

Onca yorgunluktan sonra insanı uykuya davet eden yatağı görünce elbiselerimi çıkarıp, yatağın kenarına bırakılmış pijamayı giydim. Ne de olsa uçağın tek yolcusu bendim. Sonra da büyük bir sevinçle yumuşacık yorganın içine gömüldüm. Bebek gibi uyumuşum. Ne kadar süre geçtiğini bilemiyorum.

Bir vınlama sesiyle uyandım. Yastık hizama gelen camdan dışarıya baktığımda on binlerce yıldızın çocukluğumuzdaki yaldızlı yılbaşı kartlarına benzer şekilde karanlık gökyüzünde ışıldadıklarını gördüm. Büyüleyici bir manzaraydı. İster inanın, ister inanmayın; ben uyurken pilot gelmiş, uçağı havalandırıp, İstanbul

semalarını kaplayan kar bulutlarının üzerine çıkarmıştı. Jet motorlarından çıkan ses, son teknolojiyle tasarlanmış kabinin içinde sadece hafif bir vınlama gibi duyuluyordu. Kalkış esnasında uyanmayışımın nedeni de o sessiz teknoloji olsa gerekti.

Kıpırtılarımdan uyandığımı anlayan pilot, kapıya yakın bir yerde duran dolabı göstererek oradan istediğim içkiyi alabileceğimi söyledi. Bunu duyar duymaz dolabı açıp, malt viski şişesini kaptım. Yataktan başka oturacak yer olmadığı için yorganı omzuma alıp camın kenarına yerleştim. Pilot çok sempatik bir adamdı.

“Bir saat sonra Viyana üzerinden geçeceğiz. Kentin ışıklarını rahatlıkla görebilirsiniz” dedi.

Gerçekten de bir saat sonra altımızda bir ışık denizi belirdi. O yükseklikten kenti ikiye ayıran Tuna nehriindeki teknelerin, hatta Viyana'nın simgesi haline gelmiş olan dev dönme dolabın ışıklarını görebildim.

Yaklaşık bir saat sonra, sempatik pilotum, “Şu an ışıklar kenti Paris'in üzerindeyiz” deyince bakışlarımı aşağılara çevirdim. Bol ışıklı bir rüyanın üzerinde uçuyorduk sanki. Bir ara diğer yapılardan çok farklı olarak ışıklandırılan Eyfel Kulesi'ni bile seçtim.

Bir süre sonra ışıklar azaldı ve sonsuzmuş gibi görünen bir karanlık altımızda uzanmaya başladı. Nerelerde

“ Şu an Atlantik Okyanusu üzerindeyiz. Geçişimiz yaklaşık dört saat sürecek. Otomatik pilota aldım. **Biraz uyuyacağım.** ”

olduğumuzu düşünürken pilot, koltuğunu terk edip, biraz ilerime yatıverdi. O yatarsa uçağı kim kullanacaktı? Panik içindeydim. Halimi anlamış olacak ki, hemen bir açıklama yaptı:

“Şu an Atlantik Okyanusu üzerindeyiz. Geçişimiz yaklaşık dört saat sürecek. Otomatik pilota aldım. Biraz

uyuyacağım.”

Bunları söyledikten sonra sırtını döndü. Birkaç dakika sonra mışıl mışıl uyumaya başladı. Onun rahatlığını görünce ben de yatağa uzanıp, yumuşacık yorgana sarıldım. Karşı konulmaz bir gevşeme duygusu tüm benliğimi kapladı. Öyle tatlı bir uyku bastırmıştı ki, ne uçak, ne uyuyan pilot, ne de binlerce metre altımızda uzanan karanlık okyanus umurumdaydı. Koskoca pilot, uçağı bırakıp uyuduğuna göre güvendiği bir şeyler olmalıydı. Bu rahatlamayla kendimi uykunun tatlı kollarına bıraktım.

Bir sarsıntıyla uyandığımda sabahın alacakaranlığındaydık. Pilot flapları açmış, inişe geçmişti. Tam o anda üzerimdeki yorgan yavaşça bedenime yapıştı. Bunun amacının yatakta uzanan yolcuları iniş ve kalkış esnasında güvenliğe almak olduğunu anlayınca rahatladım.

New York’a indiğimizde korkunç bir kar fırtınası hüküm sürmekteydi. Uçağa yanaşan bir limuzinle alınıp, yakındaki yüksek bir binaya götürül-

dük. Üniformalı bir kız, bizi en üst katta geniş bir salona çıkardı. Tüm cephesi camla kaplı salondan Brooklyn ve Manhattan bir kartpostal gibi görünüyordu. Hemen önümüzdeyse camambert peynirinden, chorizo sucuğuna, somon fümeden, yaban mersini reçeline kadar sayılamayacak kadar bol çeşitli kahvaltılıkla dolu bir sofraya vardı. Buyur edilmeyi beklemeden oturup yemeye başladık. Yedik, yedik, yedik yedik... Bayılacak hale gelene kadar tıkindikten sonra otelimize gitmek üzere ayrıldık.

Muhteşem bir Central Park manzarasına hâkim odama yerleştikten bir süre sonra kapı çalındı. Kendisini otel yöneticisi olarak tanıtan kibar bir bey içeri girer girmez çok güzel bir haberi olduğunu müjdeledi. Heyecanlanmış-

Tüm cephesi camla kaplı salondan Brooklyn ve Manhattan **bir kartpostal gibi görünüyordu.**

Çeki cüzdanıma koyup, Madison Avenue'nin yolunu tutum.

tım. Yönetici, gözlerinin içi gülererek müjdesini açıkladı:

Kitap fuarını düzenleyen organizasyon, son anda katılmaktan vazgeçen diğer yazarların yolluklarını da bir jest olarak bana takdim etme kararı almıştı. Bunu söyledikten sonra on bin dolarlık çeki elime tutuşturup gitti. Sevinçten hoplamamak için kendimi zor tutuyordum. İyi ki, diğerleri gelmekten son anda vazgeçmişlerdi.

Çeki cüzdanıma koyup, Madison Avenue'nin yolunu tutum. İlk olarak Gucci'ye daldım. Alpaka yünü kumaştan muhteşem bir palto satın alıp üç bin dolar saydım. İstanbul'a döndüğümde millete nasıl hava atacağımı düşündükçe, o üç bin dolar heâl olsun diyordum. Bazı dostlar alpaka yünü seçemeyip: "Kaşmir mi?" diye soraçaklardı. Ben de mağrur bir ifadeyle, "Hayır canım, alpaka. Hani şu lamanın küçüğü olan hayvan var ya, işte onun yünü" diyecektim.

Cebimde harcanmayı bekleyen yedi bin dolarım daha vardı. Spor pantolonlar, kazaklar, ayakkabılar almak için sabırsızlanıyordum. Öyle ki, yeşil ışığı beklemeden kendimi caddeye atasım geldi. Mutluluk içinde bunları düşünürken cep telefonum çaldı. Hatın öbür ucundan kardeşimin aceleci sesi geldi:

"Hâlâ uyuyor musun? Yarın sana kahvaltıya geleceğim. Adam gibi

kahvaltılığın var mı?"

Ne diyordu bu böyle? Ne uykusu? Ne kahvaltısı? O esnada tuhaf bir şey oldu. Karşı kaldırımında sıralanan birbirinden havalı vitrinler bir sis perdesinin ardında silinmeye başladılar. Şaşkınlık içinde olanlara bakarken kardeşim konuşmaya devam ediyordu:

"Senin dolap kesin tamtakırdır. Gelirken marketten kahvaltılık alıp, deftere yazdırırım. İndiğinde parayı toslarsın"

Neler oluyordu böyle? Şimdi de dünyanın en pahalı mağazalarının sıralandığı Madison Avenue, bir sis perdesinin ardında

silinip yok olmaya başlamıştı. Derken tamamen kayboldu. Hemen ardından bahçemizin en arsız kedilerinden Lucy ile göz göze geldim. Lucy sabırsız miyavlamalarla "Hadi kalk da şu mamamızı vereceksen ver" diyordu.

Bana ne olmuştu? Madison Avenue nereye kaybolmuştu? Üç bin dolarlık muhteşem alpaka paltomu kim kapmıştı? New York'ta değil miydim? Yarım dakika önce Manhattan'dayken, bir anda İstanbul'daki evime nasıl ışınlanmışım?

Sonunda acı gerçek kafama dank etti. Manhattan'da filan değil, İstanbul'da, evimdeydim. Kar yağmaya başladığında sırtıma battaniyeyi sarıp cam kenarına oturmıştım. Büyük bir keyifle uçuşan kar tanelerini izlerken uyuya kalıp, bu güzel rüyayı görmüştüm. Ne diyeyim. Bir gün gerçek olur inşallah. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1- 'Apollon tapınağı' hangi ilimiz sınırları içindedir?
a-Aydın b-İzmir
c-Şanlıurfa d-Rize

2- Güzel kokusu nedeniyle et ve balık yemeklerinde kullanılan ağaç yaprağı hangisidir?
a-Limon b-Karayemiş
c-Defne d-Akasya

3- Bulgaristan hangi savaş sonucu Osmanlı devletine bağlanmıştır?
a-Çaldıran
b-Sırsındığı
c-Mohaç
d-Malazgirt

4- Atatürk'e düzenlenen İzmir Suikast'i'ni anlatan "Kurt Kanunu" adlı eser hangi yazara aittir?
a-Can Dündar
b-Aziz Çalışlar
c-Rifat İlgaz
d-Kemal Tahir

5- Dilucu Sınır Kapısı Türkiye ile hangi ülke (sınıradır) arasındadır?
a-Suriye b-Bulgaristan
c-Azerbeycan d-İran

6- Kutup Yıldızı hangi yönü gösterir?
a-GüneyBatı b-Kuzey
c-Doğu d-Güney

7- "Çemberimde Gül Oya" türküsü hangi ilimize aittir?
a-Çanakkale b-Manisa
c-Ankara d-Muş

8- Dünyaca ünlü çevre örgütü Greenpeace hangi ülkede kurulmuştur?
a-İsveç b-Almanya
c-İsviçre d-Kanada

9- Genellikle kaşları kaldırtmak veya kırışıklıkları yok etmek için yapılan tıbbi operasyon hangisidir?
a-Detoks b-Botoks
c-By-pass d-Fıtık

10- Alevi-Bektaşî edebiyatında "tasavvuf" konularını işleyen şiire ne ad verilir?
a-Nefes
b-Didaktik
c-Lirik
d-Epik

11- Ses sanatçısı Hafız Burhan'ın seslendirdiği, halk arasında "Her Yer Karanlık" olarak da bilinen gazelin orijinal adı nedir?
a-Kerem b-Yakarış
c-Makber d-Hasret

12- "Akdenize bir kısırak başı gibi uzanan bu memleket bizim." diyen şairimiz kimdir?
a-Ahmet Haşim
b-Cahit Sıtkı Tarancı
c-Mehmet Akif Ersoy
d-Nazım Hikmet

13- Fransa devlet başkanlığı sarayının adı nedir?
a-Elize Sarayı
b-Buckingham Sarayı
c-Topkapı Sarayı
d-Egmont Sarayı

14- Dört basamaklı iki doğal sayının farkı en çok kaçtır?
a-1 b-9999
c-8999 d-10000

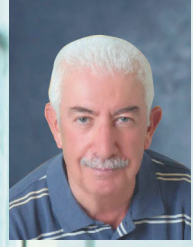
15- Amerika'da tropikal bölgelerde yaşayan iri bir kuş hangisidir?
a-Anka
b-Kartal
c-Tukan
d-Baykuş

16- 1959 yılında başlayan Türkiye 1.Futbol liginin ilk penaltı golünü kim atmıştır?
a-Süleyman Seba
b-Lefter Küçükandonyadis
c-Fatih Terim
d-Metin Oktay

17- Hangi ülkenin yazılı anayasası yoktur?
a-Fransa
b-Türkiye
c-Danimarka
d-İngiltere

18- Eski Mısırlıların kullandığı, her kelimenin bir resim ile tanımlandığı yazıya ne denir?
a-Sanskrit
b-Hitit
c-Hiyeroglif
d-Çivi

Anadolu'nun
Dünyası
Bekir Özgen

Hayırsız

“ Oh be! Türkiye nere, Amerika nere?
'İnsan, uçan kuş' diye boşa mı
 demişler? Dün orada, bugün burada...”

Gür sesi odasında yankılanırken, kiminle konuştuğu belli değildi. O yıllarda memur olacak, göz ardı edilmiş bir kasabadan kalkacak, bilgini artırmak için ABD'ine gelecek, orada dikiş tutturacaksın! Vay babam vay... Kolay mı? Kimin, kaç kişinin harcı? Sıkı çalışmış, dur durak bilmeksizin okumuştun. Aydınlığın olduğu her yere el uzatmış, düşün dünyasını genişletmesini bilmişti... »

Mesleğinde yeni olmasına karşın apayrı bir yer edinebilmişti. Seviliş sayılıyordu. Daha dün bir, bugün iki demeden, başarılar da nazlanmayı bırakmış, değerini bildiği adamı bulmuşçasına başkalarının değil, onun ardına düşmüştü. Girdiği sınavlarda yanından ayrılmaz olmuştü. Görev yaptığı yerde bir ilki gerçekleştirerek, yurt dışına çıkması böyle oldu Hakkı'nın.

Halasının, "Ananın babanın ellerinden öptün mü yavrum? Helallik istedin mi onlardan?" sorusunu, "İstemez olur muyum? Benim de ata olduğumu göz ardı etmeyin," diye yanıtladı. O anda da, okul öncesi yaşlardayken, sırtına binebilmek için anasına yaptığı kahır oyunları, eziyetler geldi yapıştı usuna. Onun da, terin suyun içinde kalıp "Ata ol da ata değeri bil kuzum," diyen sızlanmalarını...

Gurbette zordu yaşam. Törelere, alışkanlıklar bambaşkaydı. Baş döndürücü bir hız vardı. Müzikten, yemeğe; havadan suya her şey değişti. Doğru dürüst içilecek su bile yoktu. "Olsun." dedi Hakkı. "Ben, buraya sınanmaya geldim. Öyle eften püften engellere pabuç bırakacak biri değilim."

Kötü günlerini iyilere katık edip daldı işine. Geceleri gündüze katıp çalıştı. Başarıları peş peşe getirmesini bildi. Onu yakından izleyenler, "Helal olsun bu adama," dediler. Günler, aylar geride kalırken, yeni ortamına çoktan uyum sağlamış görünüyordu. Başarılıydı da. Ne ki bir başınaydı.

Ah bir de yurt ve çoluk çocuk özlemi olmasa! Memleketi gözünde tütme...

Tıpkı bir yüksek ağacın tepesine konmuş kuş gibi. Yeni Dünya'yı görmek, gelişen bilimsel çalışmalara ortak olmak, kendine akademik bir yer edinmek güzeldi. Ah bir de yurt ve çoluk çocuk özlemi olmasa! Memleketi gözünde tütme... Hasret kaldığı yüzleri göresi geldikçe, söndürmesi güç bir yangın düştü içine. Geriye, yurda dönüş günlerini ipe çekmek kaldı yalnızca.

Dönüş hazırlıklarına iki ay öncesinden girişti. Ama küçük, hayır büyük bir sorun vardı önünde. Kime ne alacaktı? Dışarıdan gelenin eline bakıldığını bilmezden gelemezdi. Bırakın

eşini, çocuklarını, kardeşini, uzak komşuları bile gücendirmek olmazdı. O da bu duygularla işten güçten zaman ayırıp büyük alışveriş merkezlerinde dolaşmaya başladı. “Ali bunu sever, Ayşe şundan hoşlanır,” diyerek ince eleyip sık dokudu. Gencinden yaşlısına, kadınından erkeğine kadar hemen herkese yakışacak bir armağan bulmakta zorlanmadı. Beğenip aldıklarının hepsini ayrı ayrı paket yaptı. Üzerlerine, verilecek kimselerin adlarını yazdı. Bir tek anasıyla öğretmeni dışında... Onlara uygun, hora geçecek bir şey bulup koyamadı bavuluna. “Hele dursun onlarınki şimdilik,” deyip erteledi. Sonra da ya bulamadı ya da unuttu gitti.

Kasabasına döndüğünde, konu komşu, hısım akraba akın akın görmeye geldiler Hakkı’yı. Baba evi bir doldu, bir boşaldı. O yıllarda, bırakın ta Amerikalara gitmeyi, kasaba dışına çıkmak bile öyle görülmuş, duyulmuş değildi. “Herkesin gözü onun üstünde değil de kimin üstünde olacak?” dedi anası.

Bir tek anasıyla öğretmeni dışında... Onlara uygun, hora geçecek bir şey bulup koyamadı bavuluna.

Uzak yakın tanışlardan tutun da, kasabanın delisi Veli’ye kadar uma uma muma dönmeyen kim vardı yanda yönde belli değildi. Dört haremiyle birlikte gezmeye çıkmış sokağın efe horozu bile onlar arasında dense yeriydi.

Insan, insanı hem çoğaltır hem azaltır, diye boşa mı demişler. Kimseye karşı saygıda, sevgide kusur etmeyeyim derken, kendilerine en çok borçluluk duyduğu iki insanı, anasını ve öğretmenini, hesaba katmadığını acıyla duyumsayıverdi Hakkı. Herkese iyi kötü bir armağanı vardı ama onlara yoktu. Başı öne düştü. Sevinci hüzne döndü. İniş, çıkış, yokuş dolu bu uzun yolda yorğun düştüğünün acıyla ayırımına vardı. Ama yapacak bir şey de kalmamıştı. “Ulan Hakkı!” diye söylendi. “Ata oldun. Ata değeri bilmiyorsun.”

Gelen armağanlar, birer ikişer sahiplerine sunulurken, doğuştan kursesiz doğasıyla, “Huyuna kurban olduğum oğlum. Komşunun kızını kızanını bile unutmamış, şuna bakın hele,” diye mırıldanan başkası değil anasıydı. Hemen herkesin üstüne düşen bu armağan yağmurundan bir tek damlanın bile kendi başına düşmeyeceğinin ayırımında olmadan.

Sonunda dindi bu yaz yağmuru da ıslatıp ıslatamadıklarını geride bırakarak... Eli dolu olanlar, dudak çizgileri yanaklarının ortasına kadar uzanarak uzaklaştılar oradan. Gölge kalan yalnızca anasının yüzüydü. Bir de öğretmenin... Suskundu o da.

Bozuntuya vermese de içindeki cam kırıkları canını yakmaya başladı Hakkı'nın. "Dışarıda bulamadım. Ne yapayım, size de yerlisini alırım!" demek istedi, diyemedi. Dili yanaşmadı yalana. Yediremedi kendine.

"Ne yapayım, unutmuşum," da diyemedi. "Dünya güzeli öğretmenim bana ilk defterimi, ilk kitabımı verdi de, ben ona kıytırık bir el çantası almayı aklıma düşüremedim. Yazıklar olsun bana!" diye düşünüp, hayıflanmakla kaldı. Bu bozgunun şokunu üzerinden atmaya çalışırken, annesiyle göz göze geldi. Utandı...

Anası da bir tuhaf olmuştu bu arada. Şunun şurasında övünmesi gereken bir anayken, dış kapının mandalı

Bozuntuya vermese de içindeki cam kırıkları canını yakmaya başladı Hakkı'nın.

yerine konmak kimin zoruna gitmezdi ki? Yüzüne, gözüne, duruşuna belli belirsiz bir güceniklik gelip oturdu. İstifini bozmamaya çalışsa da bir tuhaf olmuştu. O güne dek ağzından bir tek kötü söz çıktığını duyan olmamıştı ki, kalkıp oğluna iki çift söz etsin şimdi.

"Anamın içinde neler saklı olduğunu çıkarsayabiliyorum," diye hayıflanıldı Hakkı. Dillendirmeye yüreği yetmese de, ayıp ettiğinin bilincindeydi. Gözlerini kaldırıp anasına bir kez daha baktı. Anası da ona. Üstü örtülü tuhaf bir iletişim oluştu aralarında.

Ah Hakkı'm. Ah okumuşların okumuşu oğlum! Sen ki, üniversiteler bitirdin. Büyük kentler, büyük ülkeler dolaştın. Nice kitaplar devirdin," dedi. "Onca uğraş içinde kime ne alacağın mı kalacaktı aklında! Hediyesinin adı batsın. Kum gibi kaynayan bunca insana az yetmez, çok artmaz kurbanı olduğum kuzum. Baksana herkes olmuş ebe, sen kalmışsın sobe."

Bunu duyan Hakkı'nın duyguları tümenden altüst oldu. "Bu yaptığım..." dedi, arkasını getiremedi.

Son olarak ziyarete gittiğinde, baktı ki anası elden ayaktan çekilmiş. İçinin çölünde yanmaya terk edilmiş, döşesinde yatıyor. Dört bir yanını ürktücü bir sessizlik bürümüş. Ölümü giyinmiş görüntüler geziniyor yanında yönünde. Önce, anasının rengini yitirmiş soluk yüzüne ilişti gözleri. Bakışları uzun süre orada asılı kaldı Hakkı'nın. Sonra, bir cesetten ödünç alınmış bedenine

kaydı. Saçlarını gördü. “Nasıl da seyrelimiş?” diye iç geçirdi. Zamanın yorganı altına sığınmış anıları bulup çıkarmaya yetmedi yüreği. “Aptal, kaygısız, bencil evlatların dik alasını arayanlar varsa, işte o benim ve buradayım!” diye bağırması geldi. Fırtınaya yakalanmış kayık gibi sallanmaya durdu. Gözleri buğulandı. Boğazında düğümlenmeler oldu. Ağlasa bir türlü, ağlamasa başka türlü...

“Hep onunla ve hep onsuz...” diyebildi.

Içinde önlenemez bir istek kabardı. Dirilip kalkmasını istedi anasının. Gücünü toplamasını, biricik oğlunu sarıp sarmalamasını, bağrına basmasını bekledi. Artık ne anasının ona, ne de onun anasına verebilecek bir şeyi vardı. Ne bir armağan, ne bir sevgi gösterisi, ne de içi boş olmayan iki çift söz.

Ama kendisine, öz benine söyleyebileceği o kadar çok şey vardı ki! Her şeyden önce de, en çok annesini severken, en arkaya onu koymas. Hatta bütünüyle unutması... Sonra nasıl olduysa, yine o uğursuz armağan işi gelip takıldı kafasına... Kimi çağrışımları devindirdi belleğinde. Annesinin kendi ağzından dinlediği o garip yaşanmışlık öyküsü gelip dayandı gözünün önüne. Daha on iki yaşındayken, sokak çeşmesine su doldurmaya gelen bir kızın kulağındaki küpeleri zorla alması ve kendi kulağına takması. Kırmızıya kesen yüzüyle, “Tamam, işte!” dedi, “Küpe; Küpe!”

“Ulan sığırın sıçtığı Hakkı!.. Ya-

Artık ne anasının ona, ne de onun anasına verebilecek bir şeyi vardı.

zıklar olsun sana. Kalıbına sığan biri olsaydın eğer, anana bir çift küpe almak gelirdi aklına? Bunca diyar gezdin, çeşit çeşit yüzlerle karşılaştın, insanlık çiçeklerinden derlenen en küçük bir demet yapmayı da mı öğrenemedin? Yarım elmayla gönül almanın, kül rengi bile olsa, bir güzellik yaratabilmenin önemini sana anlatan çıkmadı mı hiç?”

İçinde bir kızgınlık tortulaştı özbenine, kimliğine karşı. Dalgın argın buruştu yüzü. Denetimsiz, yapmacıksız iki damla gözyaşıyla ıslandı kirpikleri. Karşısında sevincinden ne yapacağını bilemeyen iki küçük kızına kaydı gözü önce. Sonra da boynu bükük, ağzı var dili yok anasına. “Ata oldum da, ne oldu? Ata değeri mi bildim?” demek istedi, diyemedi. Sustu kaldı. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Mankafa Poldi

-Bu kaz, bu ördek. bu da leylek yumurtası Poldi.
-Peki içindekiler bunu nereden biliyor da ona göre doğuyor?

-Bu balıklar sardalya ile beslenirler Poldi.
-Hayret! Kutusunu nasıl açıyorlar acaba?

-Anneme bir diş yaptırmak istiyorum.
-Onun buraya gelmesi gerekiyor.
-Olmaz, kendisine doğum günü sürprizi yapacağım.

-Para getiren postacıya neden bu kadar yüksek bahşış verdin Poldi?
-Sık sık getirsin diye.

Bir Bilgeyle Sohbet

Yemyeşil ağaçların arasında uzayıp giden yolda sohbet ederek yürüyorduk birlikte. Ayakları çıplaktı. Elleriyle uzun beyaz sakallarını sıvazlarken "Ne acı" dedi. "Aradan geçen onca yıla karşın görünen o ki pek bir şey değişmemiş insanların yaşamında. Teknolojide ilerlediklerini düşünürken giderek kendilerinden uzaklaştıklarının ayırında bile değiller."

"Biliyor musun" dedim. "Senin düşüncelerin, bilgeliğin nedeniyle haksızlığa uğradığını okuduğumda çok üzülmüş-tüm. İnsanlığa ışık tutmak isteyen bilgiler bedelini yaşamlarıyla ödeseler bile doğrularından asla vazgeçmiyorlar."

Gülümseyerek "Üzülme evlat" dedi. **"Haksızlığa uğramak, haksızlık yapmaktan daha iyidir.** Tüm çabalarım karşı insanlara sorgulamayı öğretemedim. Aslında kimseye bir şeyler öğretmek gibi bir düşüncem yoktu çünkü **'bildiğimden emin olduğum tek şey hiçbir şey bilmediğim.'** Benim tüm çabam insanlara bir şeyler öğretmek değil, onların düşüncelerini sağlamaya yönelikti. İnsan düşünmeyi ve sorgulamayı öğrenmediği sürece asla doğruya ulaşamaz ve kendinden uzaklaşır. İşte bu nedenle **'Sorgulanmamış bir hayat yaşama-ya değmez'** dedim."

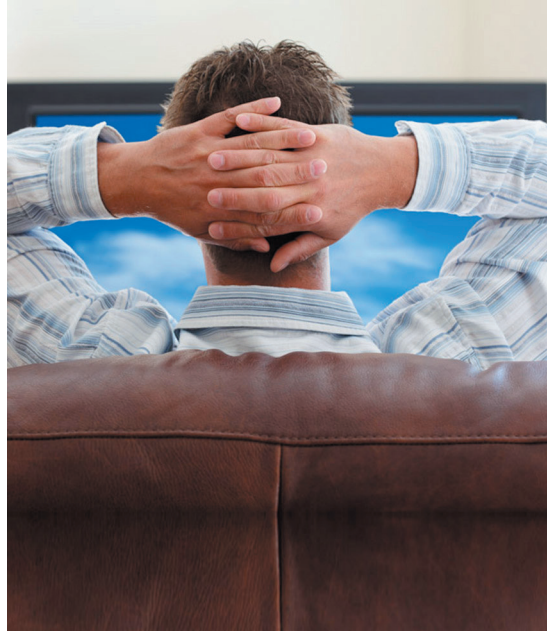
Yüzünde hüznü bir gülümsemeyle "Ama insanlar bu sözümü bile yanlış anladılar sanırım" dedi. "Baksana, hayatı sorgulamak yerine ne kadar çok düşünen insan varsa onları sorgulamaya ve cezalandırmaya devam ediyorlar hâlâ!"

Söylediklerinin gerçek olması canımı sıktı.

"O kadar da umutsuz olmayalım" dedim. "Senin bilgece sözlerin hâlâ

insanlığa ışık tutuyor. Dünyanın dört bir yanında okullarda öğrenciler senin sözlerini ders olarak okuyor ve düşünmeye, hayatı sorgulamaya başlıyorlar. Bu demektir ki insana ilişkin hâlâ umut var."

Benim son derece ciddiyle söylediğim söz onun daha çok gülmesine neden oldu. "İlahi çocuk! Sen akşamları oturup hiç televizyon dizilerini, magazin haberlerini izlemiyorsun sanırım" dedi. "Saatlerce televizyon dizilerindeki yaşamları izlerken kendi yaşamlarını iskaladıklarının ayırına varamayan insanlara okulda benim sözlerimi ders kitaplarında okutmak ne yazık ki hiçbir şeyi değiştirmez. Okullarda eğitim görmek 'öğrenmek' değildir. Gerçek öğrenme insanın hayatı ve kendisini sorgulamasıyla başlar. Yoksa okuldan takdir alarak mezun olsan da hayat okulunda sınıfta

kalırsın."

"Haklısın" dedim. "Benim televizyonla aram iyi değil, izlediğim hiçbir dizi yok, hatta 'aptal kutusu' diyorum ona. Televizyon izleyerek geçireceğim zamanda kitap okumayı, yazmayı, düşünmeyi, sorgulamayı tercih ediyorum" dedim.

Gülümsemesi hüzünlü bir bakışa dönüştü. "İşin zor desene. Çok güçlü olmak zorundasın, biliyorsun de-

hiç kimse bunun nasıl olacağına kafa yormuyor. Oysa **'bir şeyleri değiştirmek isteyen insan önce kendinden başlamalıdır.'** Çünkü toplum bireylerden oluşur. Bireyler değişirse toplumlar ve dünya değişir."

Bu doyurucu sohbet hiç bitmesin istiyordum.

"Biliyor musun, hani senin şu **'Kendini bil'** sözün var ya" dedim. "Ben de dostlarıma 'Gözün üstünde olsun' diyorum hep. Gözlemlediğim kadarı ile herkesin gözü başkalarında.

Çünkü insan başkalarını aldatmaya önce kendisini aldatarak başlar. Başkalarını inandırmak istediği yalana önce kendisini inandırmak zorundadır.

ğil mi?" dedi. "Çünkü insanlar önce seni de kendilerine benzetmek için çabalarlar ve sen kendin olmak için, kendi doğruların için direndikçe yavaş yavaş senin yanında değil sana karşı durmaya başlarlar. Sen ışık olup çevreni aydınlatmak için çabaladıkça onlar tüm güçleriyle ışığını karartmaya çalışır, bırak çevreni, kendini bile aydınlatmaman için ellerinden geleni yaparlar.

'Cahil insan kendinin bile düşmanı iken, başkasına dost olması nasıl beklenir.' Herkes daha iyi bir dünyada yaşamaktan söz ediyor ama

Oysa başkalarından önce sürekli kendi üzerimizde olmalı gözümüz. Çünkü insan başkalarını aldatmaya önce kendisini aldatarak başlar. Başkalarını inandırmak istediği yalana önce kendisini inandırmak zorundadır. Gerçekle yüzleşmek zor geldiği için önce kendisinden kaçmaya çalışır. Çoban olmanın yalnızlığına dayanmak zor geldiği içinde sürünün bir parçası olmayı tercih eder. Ben yapayalnız kalsam da kendimden asla kaçmamaya ve kendi doğrularımı yaşamaya kararlıyım."

Elini omzuma koyarak "Bakıyorum da boyundan büyük laflar ediyor-

Bir yargıç, iyi niyetle dinlemeli, akıllıca karşılık vermeli, sağlıklı düşünmeli, tarafsızca karar vermelidir.

sun. Dikkat et, senin de başını uçurmasınlar!" dedi. "Biliyorsun felsefeye uğraştığım, gençlerin zihnini bulandırdığım(!) için mahkeme idamıma karar verdi. 'Zihni bulandırmak!' Ne acı değil mi? 'Düşünmek' sözcüğü bile ürkütüyor insanları. **Bir yargıç, iyi niyetle dinlemeli, akıllıca karşılık vermeli, sağlıklı düşünmeli, tarafsızca karar vermelidir.** Oysa çoğu kez duruşmalar başlamadan çok önce kararlar verilmiş oluyor mahkemelerde. 'Güç olan ölümden kaçınmak değil, kötülükten kaçınmaktır. Çünkü kötülük ölümden daha hızlı koşar.'

Cesaret adını verdiğimiz erdem, başıboş bir kahramanlık, anlamsız bir atılganlık ve cüretkârlık, her tehlikeyi düşüncesizce göğüsleme olmayıp; neden korkulup neden korkulmayacağına, neyin göğüslen-

meye değer olup neden kaçınmanın iyi olacağına ilişkin bilgiden başka bir şey değildir!."

Dayanamayıp sözünü kestim.

"Seninle aynı düşüncedeyim. İşte bu nedenle dünyada dürüst insanların sayısının artmasının çok şeyi değiştirmeyeceğini düşünüyorum. Cesaret yoksa pasif dürüstlük ne yazık ki işlevsel olmuyor. İnsan dürüst ve aynı zamanda cesur olmalı."

Bir den geçenlerde internette okuduğum bir haber aklıma geldi. Heyecanla "Biliyor musun, Yunanistan'da kurulan temsili bir mahkeme senin masum olduğuna karar vermiş" dedim.

"Yaaa, evet, haberim var" dedi buruk bir gülümsemeyle. "İdam cezası alışımından tam 2 bin 400 küsur yıl sonra! Beni idama mahkûm edenlerin unuttuğu ya da asla göremeyeceği bir şey vardı:

Bedenimi bin kez idama mahkûm etseler de ruhum hiç kimsenin tutsağı olmadı.

Umarım, insanlar temsili mahkemelerde vicdanlarını rahatlatmak için 2 bin 400 küsur yıl sonra adaleti aramak yerine çok geç olmadan şu anda adaletin yerine getirilmesini bekleyen onlarca değerli insana sahip çıkarlar.

Sokrates bir ışığa dönüşüp uzaklaşmadan önce "Başkalarına söylediğin sözleri sen de asla unutmama, her zaman gözün üstünde olsun. Her zaman dürüst ve cesur ol. Ve sakın umutsuzluğa yenik düşme. Umut her daim vardır." dedi. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Sakin kumsallarla, sarp
kayalıkların buluştuğu kıyıları:

Kefken ve Kerpe

İlkbaharda ağaçların dallarına minik kelebekler gibi konar çiçekler; beyaz ve pembenin farklı tonlarında binlerce kelebek... Sonra yavaş yavaş uçup, giderler; yerlerini yemyeşil, taze yapraklar alır. Yeşille örtülen toprak, sarı, pembe, beyaz, mor ve kırmızı çiçeklerle daha bir renklenir.

Kocaeli'nin Kandıra ilçesine bağlı, Batı Karadeniz kıyısındaki Kerpe ve Kefken de ilkbaharda farklı renklerle boyanıyor. Özütü bal tadında ballı babalar, papatyalar ve ağaçlar toprakta rengârenk resimler çizerken; dalgalar da kıyıdaki kayaları heykellere dönüştürüyor. Karadeniz, sarp kayalıklara vuran dalgalarda hırçın, sessiz ve durgun bir kumsalda sakın yüzünü gösteriyor.

İstanbul'dan Kocaeli'ye, oradan da Kefken'e giden yol Kandıra'ya yaklaştığında, sağa Yusufça'ya doğru dönüp, Döngelli köyü'nde duruyorum. Cemal Bey'in evinin arkasındaki bahçede bir hafta önce doğmuş iki kuzu, bir aylık olan diğer kuzular ve koyunlarla birlikte otluyor. Yalnızca gözlerinin çevresi siyah olan akça kuzular ben yaklaştıkça sekerek uzaklaşıyor. Her adımda, bir adım daha kaçıp, otlamaya devam ediyorlar. Onlardan daha da küçük, yeni doğmuş bir kuzuyu, dönüş yolunda lahana ekili bir tarlada görüyorum.

Kefken'in doğusundaki Kapri koyu küçük locaları andıran kayalıklarıyla şnorkelle yüzmek ve gün batımını izlemek için iyi bir seçenek gibi görünüyor.

Kuzunun sahibi Yaşar bey ile sohbet ederken, lahana bitkilerinin en tepesindeki çiçek tohumlarından biraz kopartarak; bunların haşlanıp, zeytinyağı ile yendiğinde çok lezzetli olduğunu anlatıyor. Kandıra'dan yaklaşık 20 km. sonra yol Kefken'de denize ulaşıyor. Renk balıkçı teknelerinin sıralandığı limanda balıkçıların ağlarını onarıyor. Limanın yanındaki kumsalın batı ucunda, farklı biçimlerde kayalar ve denize uzanan küçük yarıklar var. Kefken'in doğusundaki

Pembe Kayalar

Kapri koyu da küçük locaları andıran kayalıklarıyla şnorkelle yüzmek ve gün batımını izlemek için iyi bir seçenek gibi görünüyor.

Kasabanın merkezinden Cebeci'ye doğru ilerleyince, sol tarafımda açık renkli kumsalı ve pırl pırl deniziyle Kovanağzı plajı beliriyor.

Bu koyu geçip, rampanın sonundan sola dönünce, ağaçların arasından Pembe Kayalara gidiliyor. Suyun içinde yumuşak, dışında katı olan deniz kıyısındaki bu kayalar; kesilip, deniz yoluyla taşınarak Osmanlı döneminde İstanbul'da yapılan bir çok yapı da kullanılmış. Buradan Cebeci'nin uzun kumsalı ve Kefken adası görülüyor. Yerdeki toprak zeminini kaplayan yüzlerce minik beyaz çiçek Pembe Kayalara baharın hediyesi sanki. Gün batımında güneş ışıklarının kayaları boyadığı rengi düşünün-

Pembe Kayalar bölgesindeki kayalara baharın hediyesi; beyaz çiçekler...

ce buraya neden Pembe Kayalar dediğini daha iyi anlıyorum.

Kefken'e geri dönüp, bahçesinde çocukların folklor oynadığı İlköğretim Okulu'nun önünden geçip, tekrar Kandıra yoluna çıkıyorum. Derenin üzerindeki köprüden sonra denize doğru dönen Kerpe yolu; önce Kumcağız koyuna geliyor. Önümde uzanan, 1,5 km'lik kumsal, ortasından denize akan dereyle ikiye bölünmüş. Açık renkli

Kerpe'nin yürüyüş yolu

kumu ve sığ deniziyle sanki Karadeniz'de değil gibi. Kumsalın kıyısından ilerleyen yol Kerpe'nin merkezine gidiyor. Bir zamanlar sakin, küçük bir balıkçı kasabasıyken, burası da çevre il ve ilçelerden gelenler ve yapılan yazlıklarla Kefken gibi bir tatil kasabasına dönüşmüş. Kıyırtısız denizin etrafını çevreleyen koyun iki ucunda iki küçük kumsal, ortada ise, arkasında dükkanların ve restoranların olduğu bir yürüyüş yolu var.

Kıyı boyu Batı Karadeniz'in en kuytu ve sakin koylarından biriymiş, kuzeye bakan arka taraf dalgaların dev heykellere dönüştürdüğü kayaları sergiliyor.

Deniz sığ görünse de, dalgaların deniz dibinde yarattığı ve sürekli yer değiştiren çukurlar nedeniyle sığ bir bölge bile Karadeniz'de bir anda tuzağa dönüşebiliyor.

Geçim kaynağı balıkçılık ve turizm olan Kefken ve Kerpe'de balıklar genellikle çevre illere gönderilirken, kum midyesi de ihraç ediliyor. Turizm yaz mevsimiyle sınırlanmış olsa da,

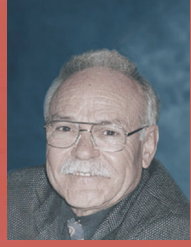
Kerpe ve Kefken'de yazın nüfus 10 katına çıkıyor

bu kısıtlı sürede bölge nüfusu neredeyse 10 katına çıkıyor. Her hafta Pazar günü, buraya özgü farklı sebze ve otların satıldığı Kefken Pazarı kuruluyor. Kandıra ise manda sütünden yapılan kaymak, yoğurt ve peynir gibi ürünleriyle ünlü.

Dönüş yolunda Kandıra-Kocaeli arasındaki tepelerden en yükseği olan Babadağ'da çam ağaçlarının arasından geçiyorum. Yol kenarındaki bazı tarlalar, ağaç dalları ile yapılan kısa direklerin arasına gerilen dikenli tellerden oluşan çitlerle çevrilmiş. Dikenli tellerde, muhtemelen altından geçen koyunların yünleri var. Yemyeşil çayırdaki otlayan bir manda sürüsü, tarlaların arasında bir gölet, bahçelerde dolaşan tavuklar, kestane ağaçları... Bu bölgeyi henüz kalabalıklaşmadığı bahar aylarında görmenin mutluluğuyla gülümsüyorum. •

izlensen@butundunya.com.tr

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Gökdelenler

Sevinç içindeydik. Şu denizi aşarsak o ülkeye varacaktık. Bizim yazlık ülkemiz canım. O ülkede baharın yaklaştığını çok iyi biliriz. Birlikte geleceğimiz leylekler de hazırlık içinde olurlardı. Yola çıkmadan önce çok dinlenmemiz gerekiyordu. Çünkü uçacağımız yol hayli uzundu.

Uzundu ama o çimizdeki sevinç, uçarken bizi hiç yormazdı. İki kadebir birbirimize, “Az kaldı, birkaç gün daha uçarsak oraya varacağız” derdik. Ülkenin bahar kokusu, ağaçları, çiçekleri, otları kanatlarımıza güç verir, durmadan çırpardık...

Öyle ya, oraya gidince hazır bir yuvaya konmuyoruz ki, eşimle birlikte uçacağız, koşacağız, dallar bulacağız, çamurlar bulacağız, o yapının en üstüne yumamızı konduracağız. Kaç gün sürerdi kim bilir?

Olsun... Yuva yapmak kolay mı? O yuvanın içinde türküler çağıracağız, tak tak sesleriyle marşlarımızı söyleyeceğiz. Elbette bizim de marşlarımız var... Ben yumurtlamaya başladım mıydı artık sırasıyla, birinci yumurta marşı, ikinci yumurta marşı, artık kaç tane yumurtlarsam... Eşimle birlikte yumurtalarımıza bakar, gagamızı sonuna dek açar, bağırdık.

Tak tak tak da, tak tak tak!..

Tak tak tak da, tak tak tak!..

Yumurtam sıcak!..

Yo yo yemeyeceğiz onları, ben yavru çıkaracağım, aynı benim gibi, minicik bir leylek. Ama o uçamaz,

gıgıklayamaz, yuvada oturur, beni ve babasını bekler...

Ne bekler? Elbette yiyecek bekler... Hem de ağız açık bekler... Onların yiyeceği şeyleri bulduk muydu öyle çok seviniriz ki... Hemen onu gagamızla alır, son hızımızla yuvaya uçarız... Ah canlarım ah, ağızlarını açmışlar, birbirlerine sokulmuşlar, bizi bekliyorlar... Onlara tak tak tak diyerek bağırırım ki, "Geldim yavrularım geldim" diyemem ki... Tak taklarsam ağızımdaki yemi düşürürüm...

Ayaklarımı yuvaya koyduğum anda çok sevinirler, kanatlarını çırpırlar, tak tak diyemezler ama, tık tık derler... Uf, ağızları öyle açılmış ki, amanın sanki benim başımı da yutacaklarmış gibi... Haydi bakalım, şu sanaaa, yut yut... Şu da sana, yut yut, şu da sana,

Yuva yapmak kolay mı? O yuvanın içinde türküler çağıracağız, tak tak sesleriyle marşlarımızı söyleyeceğiz.

Artık her çift,
her yıl gittiği
kente doğru
uçar.

yut yut!.. Ay çok şanslılar, babaları da upuzun birşey bulmuş, gagasından ip gibi sarkıyor. A aa en sevdikleri şey... Şimdi nasıl heyecanlanacaklar, nasıl sevinecekler!..

Oh oh afiyet olsun yavru leylekler... Biz mi? Biz de karnımızı doyuruyoruz canım. Bu ülkede kuşlar için herşey var. Bitki var, çiçek var, kabuk var, böcek var, balık da var... Bazı kuş dostlarımız balıkla karnılarını doyuruyorlar. Deniz kıyısına yığılırlar, balık avlarlar... Her balığı avladıklarında sevinçle bağırırlar...

Bizim ülkenin kokusu geliyor mu ne? Evet evet, geliyor... Eşime sordum, “Pıt Pıt yaklaştık mı?” Eşimin adı Pıt Pıt... Benim ki de Çıt Çıt...

Ülkeye vardık mıydı kayalara konarız, sonra aşağılara uçar, kırlarda karnımızı doyurur, buz gibi kaynak sularından içeriz. Çok yorulmuşsak suya girer yıkanırız. Birkaç gün burarlarda dinlendikten sonra, dağılırız...

Artık her çift, her yıl gittiği kente doğru uçar. Yo yo, bizimle de gelen çiftler olur. Ötekileri yolcu ettikten sonra bu kez bizim kentin leyleleriyle birlikte kanat çırpmaya başlarız... Hayır hayır, yolda hiçbir kuşa yol sormayız. Biz kentimizin yolunu öyle güzel biliyoruz ki... Ühüüü kaçınıc geliştirmişiz bu... Bütün yapılarını biliriz,

hele yuvamızı yapacağımız yapıyı elimizle, yoo yanlış söyledim, gagamızla koymuş gibi buluruz... Bağırmasak ya, sevinçten ikimiz birden, “İşte o kent, o kent” diye bağırırız...

Aman bir taktaklar, bir bağırırız ki, kentin öteki ucundan duyulur... Hele yuvamızı yapacağımız yapıyı görürnce... Eh artık dans etmenin tam zamanı... Leylekler de dans ederler... Yalpalarız, kanatlarımızı çırparız, yükseliriz, alçalırız, daireler çizer, zikzaklar yaparız. Sonra da pat diye yuvamızın olduğu yere konarız. Bundan büyük bir mutluluk yoktur bizim için...

Onca yolu uçtuk, denizler aştık, dağlar geçtik, yuvamıza kavuştuk ya... Eh şimdi uyku zamanı... En doğal hakkımız, eski yuvanın içine oturur, kanatlarımızı yana sallar, mışıl mışıl uyuruz...

I- ih bu yıl böyle olmadı...

Bizim yuvamızın olduğu yapının yanına öyle yüksek bir yapı kondurulmuştu ki, şaşık kaldık... Birbirimize, “Yoksa bu kocaman upuzun yapı gökten mi düştü?” dedik...

I- ih, bu yapının en üstüne yuva kurulamaz ki... Ühüüü, oradan yere inmek için kaç kanat çırpacaksın, kolay mı? Günde bir kaç kez uçarız, ağaçlara konarız, kırlara konarız, park-

lara gireriz... Park ya... Burada bir park vardı...

“Ya ya, dedi Pıt Pıt... Parkın yerine bu kocaman yapıyı kondurmuşlar”

Uf uf, bakıyoruz yapıya, kafamızı havaya kaldırıyoruz, uy uy uy, boynumuz kırılacak.

“Ne yüksek bir yapı Pıt Pıt...”

“Görüyorum Çıt Çıt... Onun tepesine yuva kuran leylek yavrularını

uçuramaz, hem onlara yem bulduğunda nasıl çıkaracaksın o yüksekliğe?..”

“Oradan bir düşerse aşağıya yavru, 1-1h hemen ölür...”

“Çık çık çık...” Birbirimize iyice yaklaştık.

“Bizim yerimiz çok iyi...”

“İyi de park yok olmuş...”

“Ya ya...”

Pıt Pıt'ın üzülmemesi için,

“Canım şu yakındaki park vardı ya, biz de oraya gideriz... Sonra biraz ötede orman vardı ona gideriz... Hele bir sabah olsun... Güneş çıkar çıkmaz çevreyi dolaşırız...”

Oradaki parka kocaman upuzun bir yapı kondurmuşlar, buranın ağaçlarını yok etmişler...

Bilmem canımızın sıkıldığı için, bilmem yorgun olduğumuz için kendimize hiç yem aramadık. Hemen uyumuşuz...

Sabahleyin çok dinlenmiş olarak uyandık... Birbirimize baktık. Hiç de oturacak zaman değildi. Öteki parka bakacaktık. Ormana gidecektik... Öyle ya, yuvamızı bir an önce yapmamız gerekli...

Hep, “Yuvayı dişi kuş yapar” derler ama biz öyle değiliz... ikimiz gaga gagaya verdik miydi, birkaç gün içinde yuvamızı yaparız...

Haydi bakalım, uçuyoruz... Şu yana şu yana, parktan yana... Aaa, burada bir park vardı. Bağırışım, “Park yerinde yok Pıt Pıt, var da ağaçları yok, oturan insanlar yok, çocuklar yok!..”

Uçtuk aşağıya, parkın yıkılmış duvarının üzerine konduk.

İkimiz de şaşkındık. Hatta soluk alamıyorduk, gözlerimize inanamıyorduk... Oradaki parka kocaman upuzun bir yapı kondurmuşlar, buranın ağaçlarını yok etmişler... Sesim çok cılız çıktı, “Yoksa buraya da mı o yapı gibi kocaman ve çok yüksek bir yapı dikketler?”

Pıt Pıt yanıt veremedi. Oysa ki bu parktan da, kocaman yapının olduğu parktan da ne yiyecekler bulur, yavrularımızı taşırdık...

Yoksa o küçük orman da mı?

Hayır hayır, bugün gitmeyeceğiz o ormançığa... Eğer orası da şey olmuşsa, dilim varmıyor söylemeye... Evet evet şey olmuşsa...

O ormancığı da yok edip yerine şey yaparlar mı?

“Biz bu ülkeyi çok seviyorduk değil mi Çıt Çıt...”

“Çok seviyorduk Pıt Pıt...”

“Şimdi leylekler nereye gidecekler Çıt Çıt?”

Ötemedik, taktaklayamadık. Tıkandık kaldık... •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Rakamlar

Öğretmen, ilkokula yeni başlayan miniklere sordu:

“Sayı saymayı bilen var mı?” Hemen bir minik el kaldırdı,

“Ben biliyorum öğretmenim. Babam bana öğretti” dedi. Bundan oldukça hoşlanan

öğretmen, öğrencisine sorusunu sordu:

“Söyle bakalım, üçten sonra kaç gelir?”

Minik öğrenci, hiç duraksamadan

“Dört” diye yanıt verdi. Öğretmen “Peki, altıdan sonra kaç gelir?” dedi.

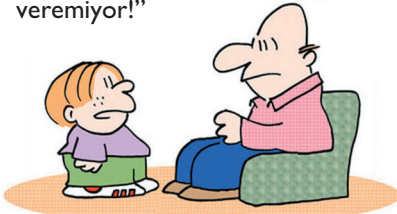
Minik öğrenci yine hiç düşünmeden “Yedi” dedi. Bunun üzerine öğretmen

“Çok iyi. Baban iyi bir öğretmenmiş. Peki, ondan sonra kaç gelir?” dedi bu kez de. Minik öğrenci, yanıtı bilmesinin gururuyla şöyle yanıt verdi: “Vale.”

Nasıl Evlendin?

Çocuk babasına, “Babacığım, annemle nasıl evlendin?” diye sordu. Adam az önce tartıştıkları eşine dönerek, “Görüyor musun bak” dedi, “Çocuk bile bu işe bir anlam veremiyor!”

Gözlük

Çocuk babaannesine sorar: Babaanne gözlükler her şeyi daha mı büyük gösterir? Ne olur bana pasta yaparken gözlüklerini çıkar...

	7		9	5		3		
		2				6		
8		9		7				5
		1			5			
	9		6	3	8		7	
			2			5		
6				4		9		3
		7				1		
		4		2	1		8	

Sudoku Yapamayanlar İçin

8			4	3	1			
			6					
2		4					5	
							1	8
3	2						9	6
5	7							
1	8					4		3
					3			
			9	1	7			5

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Mor Sümbüller ve Sözü'n Büyüsü

Pazar günleri büyük alışveriş merkezlerine gider farklı konularla ilgilenmenin getirdiği rahatlıkla hem zihnimizi dinlendirir, hem de haftalık ihtiyaçlarımızı gidermenin keyfini yaşarız.

Yazan: Prof. Dr. Nimet Ünay GÜNDOĞAN

Geçen pazar günü yine bizim semtteki büyük alışveriş merkezine gittik. Kapıdan girerken her zaman çeşitli ürünlerin birbirine karışmasıyla oluşan, alıştığımız "market kokusu" ile karşılaşacağımı sanıyordum. Ama bu kez kapıdan daha içeri girer girmez harika bir koku bizi karşıladı. Sanki bahar gelmiş gibi taze bir çiçek kokusu ortamı sarmıştı. Kapının sol tarafında kokunun geldiği çiçek sergisinin bulunduğu yere doğru yöneldim. Burnuma gelen o mis gibi sümbül kokusu çiçek sergisinin yanında daha da yoğunlaştı. Bu beklenmedik güzel kokunun beni neşelendiren ve coşku yara-

tan duygusundan nasıl söz edeceğimi bilemiyorum. Doğrusu çok hoşuma gitmişti. Kapalı bir mekânda doğal güzelliği yaşamaktan mutlu olmuştum. Sümbüllerin kokusunun yanında renkleri de beni etkilemişti. Serginin bir ucunda açıktan koyuya doğru değişen morun bütün tonlarını taşıyan sümbüller yer almıştı. Serginin diğer ucunda ise pembe sümbüller vardı. Onlar da uçuk pembeden koyu pembeye doğru değişik tonlardaydı. Yeni büyümeye başlamış bu sümbüller küçük saksılardaydı.

Çiçekli yüzlerce küçük saksıyı bir

diyordum. Tam o sırada arkamda tanımadığım bir hanım elimdeki çiçeklere bakarak “Olanca parfümü bunlara sıkılmışlar, görmüyor musunuz? Ne çok parfüm sıkılmış bunlara?” dedi.

“Ne akıllı insanlar var. Bu güzel kokunun bir parfüm olduğunu nasıl anladı. Oysa böyle bir şeyin olabileceği aklımın köşesinden bile geçmemişti.” diye düşündüm.

Demek müşteri çekmek adına bir satış hilesine başvurulmuş çiçeklere yapay bir parfüm sıkılmıştı. Aldatılmış olduğumu hissederek aldığım saksıları gerisin geriye sergiye koymaya başladım.

Tam o sırada eşimin, “Aldıklarınızı bırakma, eve gittiğinde pişman olursun.” sözleriyle kendime geldim. Geçmişte, birçok kez kararsız kalıp aldıklarımı bıraktığım, eve gittiğimde ise “keşke alsaydım” diyerek hayıflanıp pişmanlık duyduğum alışverişlerimi anımsadım. Eşim ısrarını sürdürüyordu: “Çiçekleri bırakma. Çok beğenmiştin, hiç olmasa renkleri için al.”

Çiçekli yüzlerce küçük saksıyı birarada görmek bana baharı karşılama neşesi verdi.

arada görmek bana baharı karşılama neşesi verdi. Dayanamayıp henüz açmamış mor sümbüllerden beğendiklerimi özenle seçerek elimde toplamaya çalışıyordum. Daha girişte olduğumuz için taşıma sepeti alma fırsatımız da olmamıştı. İki mor sümbül saksısını avucumda tutmaya çalışırken bir yandan da eşime sesleniyordum:

“Şu sümbüllerin renklerine bakar mısın? Baktıkça içime ferahlık veriyor. Ne kadar güzel renkler...”

ğim, eve gittiğimde ise “keşke alsaydım” diyerek hayıflanıp pişmanlık duyduğum alışverişlerimi anımsadım. Eşim ısrarını sürdürüyordu:

“Çiçekleri bırakma. Çok beğenmiştin, hiç olmasa renkleri için al.”

Yerine bıraktığım sümbül saksılarını tekrar alıp sepete yerleştirdim. Eve geldiğimde, dört minik sümbülü yeni seramik saksılarına aktararak mutfak penceremi-

zin az ışık alan köşesine yerleştirdim. Ardından küçük sümbüllerimi keyifle seyrederek suladım. Olay benim için bitmişti. Ancak “parfüm sıkılarak, ürün satışının artırıldığı” düşüncesi aklımda yer etmişti. Neyse ki hafta sonu telaşı içinde olanları unuttum. Bu arada evimize gelip-gidenler oldu; sümbül konusu aklımdan çıktı. Ertesi sabah dışarıdan yansıyan pırıltılı gün ışığı ve bahar havasıyla uyandım. Aşağıya inip mutfak kapısını açtığımda beni daha büyük bir sürpriz bekliyordu:

Mutfak, gece boyu sümbüllerin mis gibi kokusuyla dolmuş, kapıyı açmamla koku tüm evi doldurmuştu. Öylece durup bu harika doğal kokuyu içime çektim. Sonunda markette duyduğum o güzel sümbül kokusunun yapay olmadığını anlamış ve bundan mutluluk duymuştum.

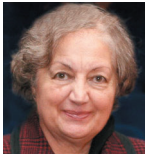
İnsanların bilmedikleri bir konuda yanlış önyargılarla ile diğer insanlar

Mutfak, gece boyu sümbüllerin mis gibi kokusuyla dolmuş, kapıyı açmamla koku tüm evi doldurmuştu.

nasıl insafsızca etkilemeye çalışabildiğini düşündüm. İnsanlar başkalarını nasıl pervasızca yanıltabilir, doğru olmayı doğruymuş gibi nasıl sorumsuzca dillendirebilirdi?

Eşimin uyarısı olmasaydı hafta sonu evimde yaşadığım bu mutluluğu

Nimet Ünyar Gündoğan İzmir’de doğdu. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında uzmanlık eğitimi aldı. Aynı bilim dalında uzman konsültan olarak iki yıl görev yaptı. Hacettepe Ün. Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalında ikinci uzmanlık eğitimini tamamladı. 1976 yılı Tübitak Araştırma Teşvik Ödülünü kazandı. 1980 yılında profesörlüğe atandı. Hacettepe Ün. Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı öğretim üyeliğinden 2003 yılında emekli oldu ve aynı yıl Prof. Mehmet Haberal’ın daveti üzerine Başkent Ün. Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı Başkanlığı görevine atandı. Halen bu görevi sürdürmektedir. “Bir Nobel Ödülünün Öyküsü” adlı kitabı Başkent Üniversitesi tarafından, “Güzel Kelebek” adlı manzum bir çocuk masalı kitabı yayımlanmış, birçok şiiri kompozitör Selmi ANDAK tarafından bestelenmiştir.

tadamayacaktım. Bir yabancıнын, bir an için bile olsa sözlerine değer verip kanarak, aldığım sümbülleri tezgâha geri bırakma saflığını gösterdiğim için kendi kendime kızdım.

Sonraki günlerde o açılmaya yüz tutmuş tomurcuk sümbüller büyüdüler, biraz sağa sola büküldüler. Daha büyük sümbüller olmaya başladılar. Bu kez değil mutfak, üç katlı evimizin her odası sümbüllerin o güzel, tarifsiz kokusu ile doldu. Bahar evimize gelmiş gibi tüm ev sümbül kokuyordu.

Ben bir İzmir çocuğuyum. Sümbüller çocukluk günlerimin anılarını canlandırmış, İzmir'in bir doğa şölenine dönüşen bahar günlerini anımsatmıştı. Bu mevsimde, babaannem beni de yanına alır onun arkadaşları ile birlikte gününbirlik Yamanlar dağı eteklerinde kır gezisine çıkardık. İzmir'in o güzel bahar havasında sümbülleri, toprağı mızrak gibi delerek büyüyen diri dağ sümbüllerini, papatyalı, Manisa lalelerini düşün-

düm. O küçük sümbül saksıları çocukluğumun o güzel bahar anılarını gözlerimin önüne sermiş, unutulmayan güzellikleri çağırıştırmıştı. Bütün bunları eşimin "Onları bırakma sonra pişman olursun" sözlerine borçluydum.

İnsanlar önyargılarla başka insanları nasıl yanıltabilir? Ve ben duyduğum bir sözün gerçek olduğuna sorgulamadan hemen nasıl inanabilmişim?

Bu küçük anımı anlatarak çok daha önemli konularda insanların mutluluklarının engellenebileceğine dikkat çekmek ve başka nedenlerle yaşayabileceğimiz yanlış yönlendirmelerin daha büyük mutlulukları, hatta başarıları engelleyebileceğini anlatmak istedim.

Gerçeği yansıtmaya da bazı sözler belki de söyleyenin becerisi ile neredeyse büyüü bir etki yaratabiliyor. Gerçek olanı ayırdetmek için uyanık ve tetikte olmak, söylenenleri sorgulamak gerekiyor... Çünkü mutluluk özün de, sözün de doğru olmasına bağlıdır. •

Bugün Ne Yaptın?

Evin beyi, akşam işinden dönünce, evi perişan halde buldu. Kirli tabaklar, bardaklar sofranın üstünden kalkmamıştı. Yerdeki parkeler çamur izleri içindeydi. Yataklar darmadağındı. Akşam yemeği de hazırlanmamıştı. Gördükleri karşısında şaşkına dönen adam, karısının balkonda bir şezlonga kurularak roman okumakta olduğunu gördü. Endişeli bir sesle,

"Bugün sana ne oldu böyle karıcığım?" diye sordu. Kadın manalı bir gülümsemeye, "Hiç, kocacığım!" dedi. "Her akşam bana, 'bütün gün ne yaptın sanki?' diye sorardın. İşte bugün hiçbir şey yapmadım. Neler yapmakta olduğumu böylece görmeni istedim."

Gözle Gönül Arası
Mehmet Uhri

Yörük

Güzeli

O sabah, bir gün önceden kalan işleri de toparlayabilmek için hastaneye erken gitmiştim. Kapalı, yağmurlu ve kısa kış günlerini yaşıyorduk. O gün hava açmış, gün yeni ağarmıştı. Hastaların çoğu uyuyordu...

Kliniğin geniş holünde bahçeye bakan pencere kenarında karakalem resim yaparken buldum onu. Kır saçlarını topuz yapmıştı. Emekli resim öğretmeniydi. Yanına yaklaşıp bir süre yaptığı resmi ve onu izledim.

Bahçedeki çiçeğin resmini yapıyordu. Resmin büyük kısmı tamamlanmıştı. "Günaydın, öğretmen hanım, erkencisiniz."

"Günaydın doktor bey. Bu gece iyi uyudum erken uyandım. Ortalık sakinken, kaç gündür yapmak istediğim şu resmi tamamlamaya uğraşıyorum. Sonra kalabalık ve gürültülü olurlar buraları, çalışılmıyor.

"İzin var mı? Resminizi görebilirmiyim?"

Pencereye yönelip bahçeye bakmamı istedi. Hemen tüm ağaçlar yapraklarını dökmüştü. Bitkiler kış uykusunda gibiydi.

"Bak şu arada küçük çalı kitlesi gibi bir bitki var ya, görüyor musun? Dallarında pembe kırmızı çiçekler olan, o yapraksız bitkiyi çiziyorum."

"Evet görüyorum. Adı nedir?"

"Bizim memlekette "Yörük güzeli" derler buna. Buralarda Japon Armudu dediklerini duydum ama bana pek anlamlı gelmedi. Doğa uykudayken çiçekleriyle baharın gelmekte ol-

duğunu müjdeler. Kışın kasvetli havasında baharı hatırlatır insanlara. Kış ne kadar sert olursa olsun Yörük güzelleri çiçek açtığında dallara su yürüdüğünü, baharın gelmekte olduğunu anlarız."

"Bilmiyordum, ilginç doğrusu."

Dahası hastanenin bahçesinde böyle bir bitki olduğunun farkında bile değildim.

Yapmakta olduğu resme döndü. İşlerim çoktu ama kliniğin dingin sakin havasında öğretmen hanımın yanından ayrılmak istemiyordum. Hızlı tarafından çay hazırlayıp elimde çaylarla yanına döndüm.

Resmi bitirmek üzereydi. Gü-lümsedi, teşekkür etti. Öğretmenliğin yanı sıra bir dönem profesyonel ressam olarak çalıştığını, karma ve özel sergiler açtığını ancak sanatın ve ressamlığın ticarileşmesi ile yabancılik hissedip

"Kış ne kadar sert olursa olsun Yörük güzelleri çiçek açtığında dallara su yürüdüğünü, baharın gelmekte olduğunu anlarız."

profesyonel ressamlığı bıraktığını anlattı. Doğrusu ne demek istediğini pek anlamamıştım.

"Ressamlığın ticarileşmesi, tabloların alım satımını, değerini artırmadı mı? Ressamlar para kazanmaz fakir yaşar diye bilirdik. Böyleleri daha iyi olmadı mı?"

"Başlangıçta ben de öyle düşünmüştüm. Ama sonra resim piyasasının üzerimizdeki baskısı giderek daha çok hissedilir oldu."

"Nasıl bir baskıydı bu dediğiniz?"

"Kendi hür irademizle resim yapar ve sergilemeye çalışırdık. Çoğu satılmazdı belki ama resimlerimizi severdik. Hatta alıcılığı gözümüz tutmazsa resmi satmaya kıyamayıp kendimize sakladığımız bile olurdu. Sonra resim piyasası ve bu piyasanın beklentilerini hissetmeye başladık. Bilmem hangi ressamın yaptığı naturmort ya da portreler talep edilir oldu. O ressam yapmak istediği resimlerin yerine geçenebilmek ve para kazanmak için kendini tekrar eden benzer türde resimler yapmaya başladı. Ressamlığı bırakıp reklam piyasasına sığınanımız bile oldu. İşin para kazanmanın ötesindeki anlamı kayboldu gitti."

Çizdiği karakalem resme baktı bir süre. Resim piyasasını ve bu alanda yayımlanan dergi ve kitapların tüketici taleplerini nasıl etkilediğini anlattı.

İnsanların beğenileri için resim alıp duvarlarına asmaktan ziyade adı sanı duyulmuş ressamların eserlerini satın alıp ona buna hava atma çabasına girdiğinden yakındı.

"Yaptığımız iş piyasaya dökülünce sanki kültürel kirlenme yaşadık. Kimileri bu değişimi küresel kültüre doğru atılmış olumlu adım olarak görse de içime sindiremedim. Çekildim bu piyasadan. Resimlerimi kendim için yapıp sevenlerimle paylaşmak yetiyor bana. Emekli aylığım da var. Geçinip gidiyorum kıt kanaat."

Sabahlığının cebinden para çantasını çıkarıp içindeki bozuk paraları avucuna aldı.

"Bak hepsi birbirinin eşi, aynı. İş paraya indirgenince bu paralar gibi

"Nedenini tam bilemiyorum ama anladığım insanların doğadan uzaklaştıkça kendilerini kaybettikleri ve her yerde kendilerini aradıkları.

her şey sıradanlaşıp birbirine benziyor. Özgünlük, tekillik gidiveriyor. Üstelik bu duruma kimse sesini çıkarıp itiraz etmiyor" dedi.

"Keşke emekli olmasaydınız, öğrencilerinizle oyalanırdınız, onların da sizden öğrenecekleri çok şey olurdu" deyince derin bir iç çekti, kafasını salladı.

"Çalışmayı, ben de isterdim ama eğitim sistemimde de alışamadığım değişiklikler oldu. Resimde amaç bakmak, baktığını görmek, gördüğünü anlayıp, yorumlayıp resmetmek üzerine kuruluydu. Değişmez sandığım bu temel ilkeler bile sıradanlaştı, ucuzladı."

"Anlayamadım. Öğretmenliği bırakmanıza neden olan değişikliği biraz açar mısınız?"

"Yeni müfredat ile birlikte resim dersinde çocuklardan ilk olarak aynaya bakıp kendilerini çizmelerini istediler."

"Eee. Ne var bunda?"

Hiddetlendiğini hissettim. Anlamadığım için kızmıştı sanırım. Gerçekten anlamamıştım. Ayağa kalkmak istedi, koluna girip yardım ettim. Camın kenarına yaklaştık. Güneş yaprakların arasından parıldamaya başlamış, hastalar uyanmıştı.

"Be oğlum, tarih boyunca insan resim yaparak doğayı kucaklamıştır. Bakıp görüp inceleyip doğayı resme dökmüştür. İnsanoğlu resimlerinde doğayı ve onun parçası olan insanı çizmiştir. Resim sanatı piyasalaşmış tüketimin parçası haline geldikçe insana orada da doğayı unutturdular. Varsa yoksa kendileri."

"Nasıl yani?"

"Nedenini tam bilemiyorum ama anladığım insanların doğadan uzaklaştıkça kendilerini kaybettikleri ve her yerde kendilerini aradıkları. Bazı res-

samların resimlerini yaptıktan sonra pırıl pırıl verniklemeleri, camlı çerçevelere koymalarını ve bu şekilde satışlarını arttırdıklarını görünce fark ettim, bu durumu. İnsanlar resimlerde kendi silüetlerini görüp resimden hoşlandıklarını düşünüyorlar. Varsa yoksa kendileri. Ama hiçbir zaman bulamayacak insanoğlu, aradığını."

"Niçin bulamam?"

"Çünkü doğaya bakmayı bırakıp kendimize bakar olduk. Görmüyor musun? Doğayı ve doğanın parçası olduğumuzu unutup kendine veya kendi gibilere bakarak varlığını anlamaya çalışan insanlar sardı her yanı. Ne aradığını bilmeden sağa sola saldırıyor tüketiyor, tüketiyorlar. Çocuklarımızı bile böyle yetiştiriyoruz. Resim

yapmayı öğretirken bile otoportre yapmalarını bekliyoruz."

Sustu. Yorulmuştu sanırım. Çay için teşekkür etti. Çizdiği "Yörük güzeli" resmini imzalayıp uzattı. Kliniğimize hediye etmek istediğini söyledi. Teşekkür ettim. Teşekküre gerek olmadığını, yaşlandığını, sık sık hastalandığını anlatıp; "Daha kaç bahar resimleyebilirim ki, bu Yörük güzelinin müjdesini?" dedi.

Taburcu olduktan sonra bir daha görmedik emekli öğretmen hanımı. Çizdiği resmi ise çerçeveletip duvara astık, hayli sarardı. Üstelik bu yıl kış uzun sürdü. Bahçedeki Yörük güzeli ise henüz açmadı, çiçeklerini. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

Hayalet Sürücü

Meksika'da bir adam, karanlık ve fırtınalı bir gecede, otostop yapıyordu. Fırtına o denli şiddetliydi ki, iki metre ötesi zor görülebiliyordu. Adam birden, bir arabanın yavaşlayıp önünde durduğunu gördü. Sevinçle kendini arabaya attı, kapıyı kapattı ve...

Teşekkür etmek için sürücüye döndüğünde, korkuyla dondu

kaldı. Direksiyonda kimse yoktu. Buna karşın araba, yavaşça hareket etmeye başladı. Biraz ileride karşısında

bir viraj görünce korkusu daha da arttı. Adamın dua etmekten başka yapacağı bir şey yoktu.

"Tanrım bir mucize yarat ve uçuruma yuvarlanmaktan kurtar beni" dedi.

Tam o sırada bir el uzandı, direksiyonu çevirdi ve arabayı viraja yuvarlanmaktan kurtardı. Adam kendini dışarı attı ve ışıkları görünen kasabaya doğru koşmaya başladı. Karşısına çıkan ilk bara girdi ve korkusunu gidermek için içki içmeye başladı. İçerken bir yandan da ağlayarak başından geçenleri çevresindekilere anlatıyordu.

Bir saat sonra, bara iki kişi girdi. Biri gözlerini kısıp dik dik adama baktıktan sonra arkasına döndü ve bizim adamı ona gösterdi:

"Şu adama baksana, Pepe" dedi. "Biz arabayı iterken kapıyı açıp binen açığöz, bu değil miydi?"

Gönderi: SEBAHAT ÖNEN

UFAK TEFEK BİLGİLER

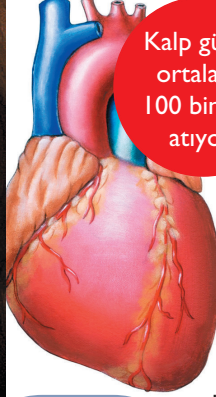
Sebahat Önen

Dünyanın en derin mağarası: KRUBERA

Gürcistan'daki mağaranın hemen tamamı kireç taşındandır. 2.191 m. derinlikteki mağaranın uzunluğu 13.432 m'dir.

Ağır işçi: KALP

Kalp günde ortalama 100 bin kez atıyor.

En uzun süre aç kalabilen hayvan

134 gün açlık süresi ile erkek imparator penguenidir.

Şaşırtıcı İşlem

21978 sayısını 4 ile çarparsanız sonuç aynı sayının tersi çıkar.

Mavi Avantaj

Mavi gözlü insanlar karanlıkta daha iyi görürler.

Bumerangın amacı

Bumerang şahinleri taklit edip, av kuşlarını ağaçlara gerilmiş ağlara çekip yakalamak amacıyla yapılmıştır.

Balinaların dışarı püskürttükləri su buharı 12 metre yüksekliğe ulaşabilir

kadar ulaşabilir.

Küçük İnşaatçılar

Yalnızca piring boyunda olan Termitler (beyaz karınca) çok büyük yuvalar yaparlar. Çamur ve salya ile yapılan yuvalar 6 metre boya, 30 metre genişliğe kadar ulaşabilir.

Hastalığın İlacı

Etiyopya lideri 2. Manelik hasta olduğunda İncil'in sayfalarını yiyerek iyileşeceğine inanıyordu. 1913'te hastalığını iyileştirmek için, İncil'in büyük bir bölümünü sayfa sayfa yese de birkaç gün sonra ölmüştür.

Ateş Çemberi Akrobati

1877 yılında Londra'da bir sirkte alevler içindeki bir çemberin içinden ilk kez Zazel adlı bir kadın akrobat geçmiştir

Bariş simgesi

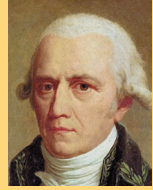
Bugün kullanılan bu simge ilk kez 1958 yılında İngiltere'deki bir antinükleer yürüyüş sırasında kullanıldı.

Jean Baptiste Lamarck

(1744-1829)

Büyük Fransız doğa bilimcisi Lamarck,

İngiliz bilim adamı Charles Darwin'in doğduğu yıl Philosophie Zoologique adlı ünlü yapıtını yayımlamıştı. Bu yapıtında bazı evrim kurallarını açıklamıştır. Fransa'nın Picardie bölgesindeki bir köyde doğan Lamarck çocukluğundan beri asker olmayı düşünürken, babasının isteğine uyarak papaz olmak üzere din eğitimine başladı. Ama 1760 da babasının ölmesiyle orduya yazıldı ve 7 yıl savaşlarında çarpıştı. Sağlığı nedeniyle 1768 de ordudan ayrılmak zorunda kaldı. Sonraki yıllarda Paris'te tıp eğitimi görürken bir yandan da botanik alanında incelemeler yaptı ve 1778'de Fransa'nın doğal bitki örtüsüne ilişkin değerli çalışmalar yayımlayınca Fransız bilimler akademisine seçildi. 1788'de Paris Botanik Bahçesi'nde göreve seçildi. Beş yıl sonra bu kuruluş Ulusal Doğa Tarihi Müzesi adıyla yeniden örgütlendiğinde zooloji bölümünün yöneticiliğine atanan Lamarck o tarihten sonra tüm ilgisini Zooloji'ye yöneltti. Bu bilim dalındaki çalışmalarına 50 yaşından sonra başlamasına ve gözlerinin neredeyse körlük derecesinde bozulmuş olmasında karşın böcekler ve solucanlar konusunda en yetkili kişi olarak tanındı. Son yıllarına doğru omurgasız hayvanlar biyolojisinin en önemli yapıtlarından birini yayımladı.

Yaşamdan Kesitler

Sema Erdoğan

Sahnede Yarım Yüzyıl Raif Hikmet Çam

İzleyici koltuğundaydı ama ilk kez izlediği oyun Polyanna, ona sahnede bir yer olduğunun mesajını vermişti.

İlkokul dördüncü sınıftaydı. Oyunu izlerken bir garip olmuş, sahnede olma arzusu uyanmıştı içinde. Ardından, Macide Tanır'ın oynadığı Ağaçlar Ayakta Ölür oyununu izledi. Bir kez daha aynı arzu uyandı içinde.

Fotograflar: MESUT YAVUZ

Yarım yüzyıldır sahnede olan Raif Hikmet Çam, bu arzusunun gerçekleşireceği fırsatı ortaokul yıllarında yakalayacaktı. Ortaokulda üye olduğu tiyatro koluna lisede başkan oldu.

"Yaramaz bir öğrenciydim ve derslerden kaçmayı da seviyordum. Bunun da en güzel yolu tiyatroydu. Prova, dekor, kostüm izni vs..."

Tabip rolünde oynadığı Molier'in Zoraki Tabip'i sahneledikleri ilk oyun oldu. Okuldaki tiyatro çalışmalarını sürdürürken aldığı davet üzerine Başkent Tiyatrosu'nda Parazit adlı oyunda Karatanık 3'ü oynadı. Kendisini sah-

Ardından Mithatpaşa Tiyatrosu'na geçti. İlk oyunu İsyancılar'la 320 kez sahneye çıktı. Buzlar Çözülmeden, Yedi Kocalı Hürmüz, Deli Emine gibi oyunlarda da rol aldığı Mithatpaşa Tiyatrosu'nda kapanış yılı olan 1973 yılına kadar çalıştı. Televizyonda dublaj ve dizi seslendirmeleri, TRT'de Kaynanalar dizisinde ve Dağarcık programının bazı bölümlerinde rol alması da bu dönemde oldu.

Kardeş Oyuncular Tiyatrosu ile Meydan Sahnesi Çam'ın tek oyunla görev aldığı tiyatrolardı. 1973-74 sezonunda

"İyi bir oyuncu olabilirsin ama sahnede her şeye hazırlıklı olacaksın. Bak şimdi gülmemeyi öğrendin."

nede tir tir titreten üç dört cümlelik bu rol çok beğenildi. Ardından Yarış oyununda oynadı. Bu arada Başkent Tiyatrosu kapandı.

"Bu oyunda unutamadığım bir anım var. Baykal Saran ile karşılıklı sahnemiz var. O, benim kayınbiraderim. Ben, rol gereği "Nesi var evlerin, neden satılmıyor?" diyorum. O da "Kileri su alıyor." diyecek ama "Damına saksagan konuyor." demez mi? Durdum. Konuşamıyorum, gülemiyorum... Çektim gittim sahneden.

Baykal abi geldi, "İyi bir oyuncu olabilirsin ama sahnede her şeye hazırlıklı olacaksın. Bak şimdi gülmemeyi öğrendin." dedi. Yaptığı sahne şakası ile bana ders vermişti."

kuruluşunda görev aldığı Kayseri Tiyatrosu'nda iki buçuk yıl görev yaptı.

Hep ustalarla çalıştı.

Ergin Orbey'in Genel Müdür, Turgut Özakman'ın ise Genel Müdür Yardımcısı olduğu 1978 yılında Devlet Tiyatrosu'na Sahne Ressamı kadrosu ile girdi ama Turne Öncüsü olarak 6 yıl çalıştı. Ergun Uçucu'nun sahneye koyduğu "Sarıpınar 1914" adlı oyununda işi çıkıp da gelmeyen Mazhar Alanson'un yerine Mühendis Deli Kâzım'ı oynadı.

Haldun Marmara'nın sahneye koyduğu Kadınlar da Savaşı Yitirdi oyununda canlandırdığı Rus asker karakteri ise o kadar çok beğenildi ki

seyirciyi, "asker-asker" tempoları ile selamladı.

Oyuncu kadrosuna geçiş
Çam, 1986 yılında oyuncu kadrosuna geçti. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Turgut Özakman'ın yanı sıra Macit Flordun, Semih Serger ve Alpay İz-bırak gibi isimlerin yer aldığı jüri önünde iki oyundan bölümler sundu. Artık oyuncu kadrosundaydı ve görev yeri olarak önünde iki şık vardı. Biri Yalın Tolga'nın Müdürü olduğu Bursa Devlet Tiyatrosu, diğeri Ferdi Merter'in Müdürü olduğu sAdana Devlet Tiyatrosu.

"Ferdi abi telefon açtı. Onbeş günlük mehil müddetini kullanma. Deli İbrahim'i sahneye koyuyorum. Hemen gelersen sevinirim dedi. Valizimi aldım Adana'ya geldim. Geliş o geliş."

Macit Flordun, Mustafa Uğurlu

ve Raci Öksüz'ün yer aldığı çok güçlü ve kalabalık kadroyla genel müdürlüğü de dikkatini çeken, başarılı oyunlar sergileyen, oyuncuların her ay 2 dergi çıkardıkları, Çayhane, Töre ve Avanak gibi ses getiren oyunların sahnelendiği bir tiyatrodur Adana Devlet Tiyatrosu.

"Salonun doluluğu yüzde doksan sekiz olduğunda oturur yüzde ikiyi neden kaybettik diye tartışırız. Şimdi maalesef öyle olmuyor. Bir gün önce 368 kişilik salonda 246 kişi varmış. Ona bile iyi diyoruz maalesef.

Oyuncunun emeklisi olur mu?

Raif Hikmet Çam, 2011'de emekli oldu. "Emekli olduğumda söylediğim bir söz var. 65 yaşına geldin. Artık işe yaramazsın güle güle dediler.

Tamamiyle gençlerden oluşan bir kadroda 65 yaşındaki bir rolü 30 yaşında birisi oynuyor, bana göre olmuyor. Dışarıdan oyuncu olarak roller

Haldun Taner'in yazdığı Eşeğin Gölgesi adlı oyunda Karaköse'yi oynadı.

de çıkarılıyor belki ama oturmuş bir ekibe dışarıdan gelen kişilerin uyumu zor oluyor. Ekip işi, uyumlu çalışma dediğimiz durum."

H er oyun istenen kalitede çıkıyor mu ?

"Kadro yetersizliği nedeni ile ne yazık ki çıkıyor. Roller gerçek bir şekilde dağılmıyor. Aynı kişiler birkaç oyunda birden rol alıyor. Provalar, oyun sonrasına dahi sarkıyor."

Bir sezonda 4 oyunda görev aldığı dönemler olan Raif Hikmet Çam, bu durumun oyuncu üzerinde müthiş bir yorgunluk yarattığını söylese de bunun performansını etkilemediğini söylüyor.

"Beni etkilemiyor. Örneğin, Töre oyununda Kara Hasan'ım. Sahne yüzü denen şey işte. Raif yorgun ama Kara Hasan değil ki."

Tiyatro nedir?

Raif Hikmet Çam'a göre en güzel tanım "Tiyatro insanı insana, insanca anlatan" olsa da tek kelimelik ifade ile YAŞAMDIR. Heybetli bir yapısı, yüzünü kapatan sakalları ve davudi bir sesi var. "Tiyatro biraz karizmatik bir meslektir. İzleyici karizmaya daha çok inanıyor. Yanlış anlaşılmasın. Karizması olmayan ama başarılı işler çıkarırlar yok değil. Semih Serger, Cüneyt Göker, Kerim Avşar, Nuri Altınok karizmatik oyuncular."

Bir oyunu 10-15 kez izleyen 23-

Raif Hikmet Çam Babaannem 100 Yaşında adlı oyunda Devrim Evin ile

24 yaşlarında bir kadın izleyicinin, selamlama sırasında ayağa kalkıp "Sesine kurban olayım" diyebileceği kadar etkili bir sese sahip.

"Ben de oyunu izlemeye geliyor sanıyordum, meğerse dinlemeye geliyormüş..." diyor.

Y eni nesil oyuncularını nasıl buluyor?

Raif Hikmet Çam, alaylı bir oyuncu ve konservatuar mezunu oyuncularla çalıştı ve eğitimi çok önemsiyor.

"Çok konservatuar var ama çok iyi bir eğitim aldıklarını sanmıyorum. Öğretmenlerin çok önemli olduğuna inanıyorum. Tiyatro, sahneye çıkıp güzel bir Türkçe ile konuşmak değil. Oyuncu, öncelikle rolüne inanmalı. Bunun için de çok çalışmak gerekiyor."

Çalışma sistemi şöyle: "Okuma provaları sürerken ben ne kadar o rolüm, o rol ne kadar ben diye düşünüyorum. İnanırsanız, inandırıcı oynarsınız."

Oyun sırasında dikkatini dağıtacak pek çok durum ile karşılaşsa da iyi bir oyuncunun bundan etkilenmeyeceği görüşünde.

“Karataş İlçesi’nde Derya Güllü’nü halka ücretsiz oynuyoruz. Ben rolüm gereği kafesteki kuşla konuşuyorum. Arkadan bir çocuk "Nasılsın amca?" diyor. Saati soran dahi oldu. O anda antenleri kapatırım. Görmem ve duymam.”

Tiyatrodan kazancı?

Sayırsız karaktere hayat kazandırdığı meslek yaşamını resmi olarak sonlan-

ıyı oynayamadım diye de hayıflanıyor.

Sahnede unutulmaz anlar

“Aklımda isim tutamam. Bir de bir tek kelimeye takarım. Töre oyununda “Etme ana, şakanın sırası değil” repliğini “Etme şaka, ananın sırası değil” dedim. Seyirci size inanıyorsa beyninde düzeltiyor...”

Eleştirilere açık

Yaklaşılması zor bir oyuncu tanımlaması yapılsa da özünde öyle değil Raif Hikmet Çam. “Bir kişi gelip tebrik ederse peşinden 15 kişi geliyor.

Sayfalarca metni bir gün başından bir gün sonundan oynuyorsunuz. Bütünü yakalayamadığım için sinemayı sevemedim.

dırmanın ödülü olarak bağlanan aylık maaş 1900 TL. Evi de arabası da yok.

Farklı koşullar olsaydı?

“Bir çok tv dizisinden teklif aldım ama yapamadım. Sinemayı da fazla sevemedim. Sayfalarca metin var. Bir gün başından bir gün sonundan oynuyorsunuz. Bir bütünü yakalayamadığım için sevemedim. Kazancım da fazla olurdu ama tercih benimdi.”

Yine de film ve dizilerde rol aldı. Son olarak Fetih filminde Akşemsettin’i, tiyatrodada birlikte çalıştığı ve çok sevdiği Fatih’i oynayan Devrim Evin’in ricasını kıramadığı için oynadı. Ayağındaki rahatsızlık nedeniyle toprak ve taşlı yerlerde zorlandığı için

Yapımda bir şey var ki kolay gelmiyorlar yanıma. En iyi eleştiriyi de 15 yaşına kadar olan çocuklar yapıyor. İki yıl üst üste yargıç rolü oynadım. Çocuğun biri koşa koşa geldi "Amca, sen hep yargıç mı oynarsın?" dedi. O kadar samimiydi ki sarılıp öpsem geldi.”

"45 yıl, amatörlüğü de sayarsak tiyatroya adanan 50 yıl. Geriye “YAŞAM” kalıyor." diyen Raif Hikmet Çam, kitaplaştırmayı düşündüğü turne ve sahne anılarını yazıyor. Bir şiir kitabının da hazırlığını yapıyor ve vecizeler yazıyor:

Silmek mümkün olsaydı yaşamdan bazı noktaları / Sanırım en çok satan şey yaşam silgisi olurdu. •

semaerdogan@butundunya.com.tr

MAYIS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudoku'nun Yanıtları”

1	7	6	9	5	2	3	4	8
5	4	2	1	8	3	6	9	7
8	3	9	4	7	6	2	1	5
4	6	1	7	9	5	8	3	2
2	9	5	6	3	8	4	7	1
7	8	3	2	1	4	5	6	9
6	1	8	5	4	7	9	2	3
3	2	7	8	6	9	1	5	4
9	5	4	3	2	1	7	8	6

Sudoku yapamayanlar için

8	6	5	4	3	1	9	2	7
9	1	7	6	2	5	8	3	4
2	3	4	7	9	8	6	5	1
4	9	6	3	7	2	5	1	8
3	2	1	5	8	4	7	9	6
5	7	8	1	6	9	3	4	2
1	8	9	2	5	6	4	7	3
7	5	2	8	4	3	1	6	9
6	4	3	9	1	7	2	8	5

Sudoku'uz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

1-(a) Aydın	10-(a) Nefes
2-(c) Defne	11-(c) Makber
3-(b) Sırpsındığı	12-(d) Nazım Hikmet
4-(d) Kemal Tahir	13-(a) Elize Sarayı
5-(c) Azerbaycan	14-(c) 8999
6-(b) Kuzey	15-(c) Tukan
7-(a) Çanakkale	16-(b) Lefter Küçükandonyadis
8-(d) Kanada	17-(d) İngiltere
9-(b) Botoks	18-(c) Hiyeroglif

Satranç Çözümleri

ATAK: Svidler-Carlsen, 2013 Siyah Kazanır
1...Kd5!2. Ke2 Vb1+ 3.Şh2 f6 -+

OYUN SONU: Caruana – Carlsen, 2012 Beyaz Kazanır. 1.Kxe4! dxe4 2.f5 Şg2 3.Şe3 Kb2 4.d5 Kxc2 5.d6 c3 6.d7 Kxd2 7.d8V Kxd8 8.Fxd8 h4 9.gxh4 g3 10.f6 c2 11. Şd2 e3+ 12. Şxc2 e2 13.Fa5 1-0

İlk dersimiz Türkçe

- 1-(c) 2-(a) 3-(d) 4-(b) 5-(c) 6-(a)- 7-(d) 8-(d)
9-(b) 10-(b) 11-(a) 12-(c) 13-(c) 14-(d) 15-(a)

Kare Bulmaca

1	E	N	İ	S	B	E	H	İ	Ç		K	A	V	A	L
2	D	A	V	A		L		L	A	B	O	R	A	N	T
3	İ	P	A	N	E	M	A		L	A	B	A	D	A	
4	P	A	N	A	M	A		A		S	A	B	İ	H	A
5	C	L		L	İ	S	A	N	S		Y	A		A	G
6	A	M	A		L		K	O	A	H		N	A	T	O
7	N		K	M		K	A	N	T	O	N		L		R
8	S	O	N	A	T		S	İ	R		A	K	A	L	A
9	E	R	E	K		A	Y	M	A	Z		E	M	A	
10	V	E		İ	F	Ş	A		N	A	F	T	A		A
11	E	G	O		R	A		A	Ç	M	A		N	E	T
12	R	O	M	A		R	A	Y		İ		A	A	R	E
13		N	U	R	İ		Y	A	P	R	A	K	K		
14	B		R	A	M	O	N		R		M	U	N	İ	S
15	A	Y		Y	A	T		M	A	N	A	T		N	E
16	L	A	V	A	N	T	A		F	A					
17	O	R	A	N		A	K	R	A	N					
18	N	A	Ş		A	V	Ü		A						
19		S	A	R	D	A	L	Y	A						
20	B	A	K	L	A		Y	A	S	A					

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

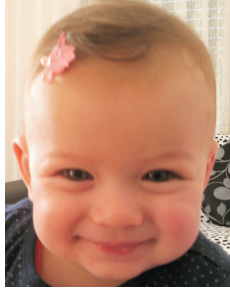
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

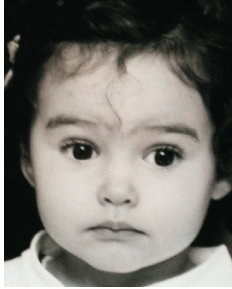
Burak Efe Kurban, Adana

Elçin Buğlem Özcan,
Merzin

Eylül Tezler, Ankara

Mina Günay, Ankara

Batuhan Coşkundeniz,
İstanbul

Aynur Aysel Karataş,
Samsun

Yusuf Acar,
Afyonkarahisar

Mehmet Alkın Polat, Ankara

Özge Eylül Öksüz,
Alanya

Deniz Kırbyık, *Samsun*

Duru Kırbyık, *Samsun*

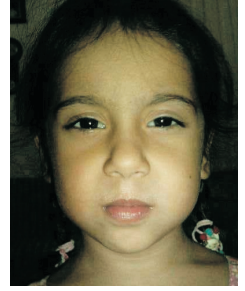
Nil Kırbyık, *Samsun*

Batu Yanmaz, *Antalya*

Ece Kartal, *İstanbul*

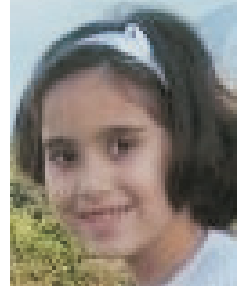
Eylül Uzun, *Alanya*

Hafsa Nur Afrasyap, *İstanbul*

Zeki Dinçer, *Balıkesir*

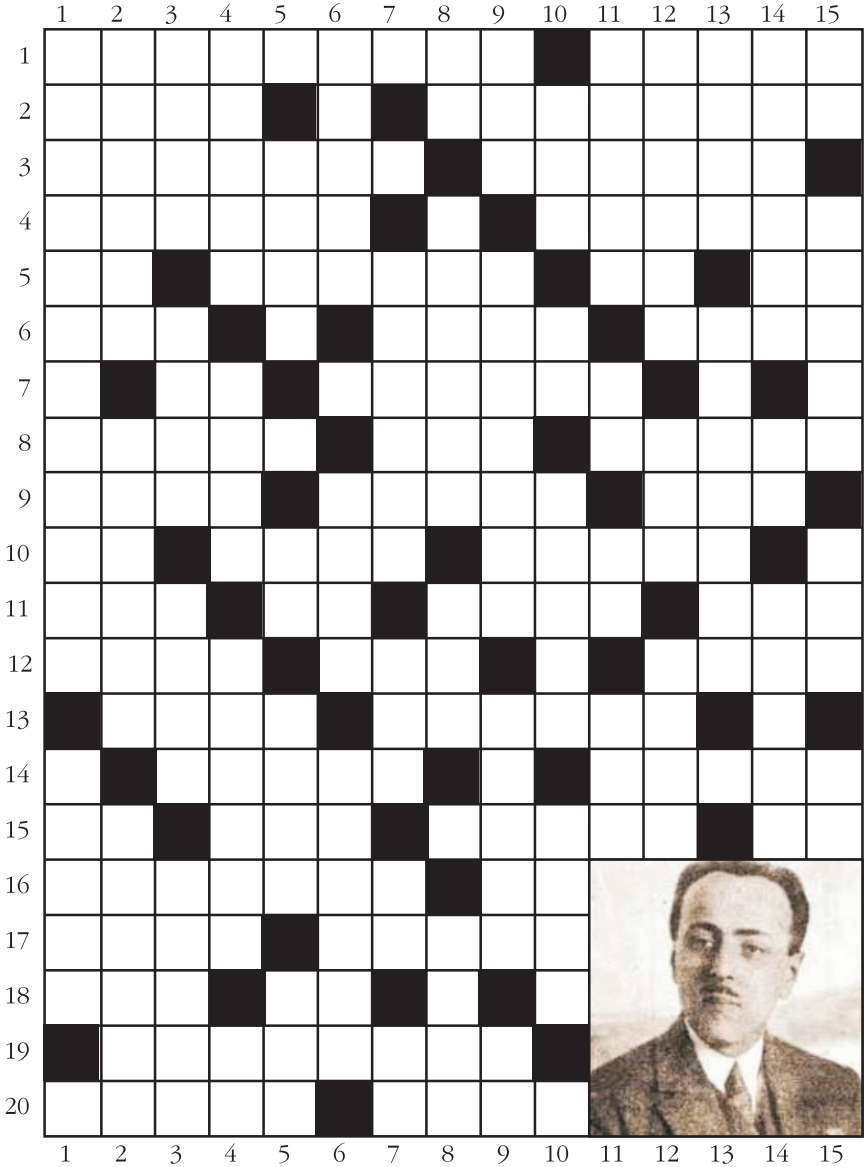
Senanur Uzun, *Alanya*

Özge Ertaş, *Tekirdağ*

Emrullah ve Demir Güney, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Fotoğrafta görölen edebiyatçımız.- Vücdumuzun bacak bölgesinde bulunan bir kemik. 2- Franz Kafka'nın bir yapıtı.- Laboratuarlarda hastanın durumu ile ilgili olarak tıbbi analizleri yapan teknik eleman. 3- Brezilya'da plajları ile önlü bir kent.- Efelek. 4- Atlas Okyanusunu Pasifik Okyanusuna bağlayan kanal.- '..... Gökçen' (Türkiye Cumhuriyetinin ilk kadın pilotu. 5- Klorun simgesi.- Yetki belgesi.- Şaşma belirten bir ünlem.- Gümüşün simgesi. 6- Fakat, lakin.- Kronik akciğer hastalığı.- Türkiye'nin de üye olduğu askeri pakt. 7- Kilometrenin kısa yazılışı.- Bir ölkenin, idari ya da sınırsal alt birimlerinden her birine verilen ad. 8- Bir ya da iki çalğı için bestelenen, üç ya da dört bölümden oluşun, müzik eseri.- Yabancı bir soyluluk ünvanı.- Bir pamuk türü. 9- Gaye, amaç.- Farkında olmama durumu.- Bağırsak. 10- Bir bağlaç.- Açığa çıkarma.- Kuzey Amerika Ölkeleri Serbest Ticaret Anlaşması. 11- Benlik.- Radyumun simgesi.- Hamurdan yapılan simite benzer bir yiyecek.- Kesintilerden sonra kalan miktar. 12- Avrupa'da bir başkent.- Demiryolu.- İsviçre'de bir akarsu. 13- '.... Bilge Ceylan (Şinema yönetmenimiz).'-..... Dökümü' (Reşat Nuri'nin bir yapıtı). 14-'...Novarro' (Ben-Hur filminden de tanıdığımız Meksikalı aktör).- Cana yakın, sevimli. 15- Dünyanın uydusu.- Gezinti teknesi.- Azerbaycan'ın para birimi.- Bir soru sözü. 16- Ballıbabagillerden , mor renkli hoş kokulu bir bitki.- Bir nota. 17-Cezayir'de bir liman kenti.- Aynı yaşta olan. 18- Argoda uzaklaş anlamında bir söz.- Şıkar. 19- '..... Sokağı' (John Steinbeck'in bir yapıtı). 20- Zincirin her bir halkasına verilen ad.- Kanun.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 'İkinci Üstü', 'Kirli Ağustos', 'Tragedyalar' adlı yapıtlarından tanıdığımız şairimiz.- Helyum, ya da havayla doldurulmuş, genelde kauçuktan yapılan esnek oyuncak. 2- Belirli sayıda yanıcı sıvıların pelteleştirilmiş benzin ile karışımından oluşun patlayıcı madde.- ABD'de bir eyalet.- Johann Strauss'un önlü opereti. 3- 'Korkunç ...' (Sergei Eisenstein'in bir filmi).- Ergenlik sivilcesi.- Omurgayı oluşturan kemiklerden her biri.- Yırtıcı bir yabancı hayvan. 4- Gerçekte var olmayan, gerçekmiş gibi görölen - Akdeniz bitki örtüsü.- 'Suyu Adam' (Şevket Süreyya Aydemir 'in bir yapıtı.-Lübnan'ın plaka imi. 5- '.... Zola' (Önlü Fransız edebiyatçı.- Fransiyumun simgesi.- İnanç.- Dört tarafı su ile çevrili kara. 6- Değerli bir taş.- Osmanlı döneminde tarım işçilerinden alınan bir vergi türü.- Kanada'da bir kent. 7- '.... Palas'(Muhsin Ertuğrul'un bir filmi).- Eski dilde göz.- Bir renk.- Libya'nın plaka imi. 8- Vilayet.- Bir şirket türü.- Avuç içi.- Düş. 9- Denizli'nin bir ilçesi.- Bir zeka oyunu.- İskambille oynanan bir oyun.- Bir takımın gözde oyuncusu. 10- Müzikte en kalın erkek sesi.- Holmiyumun simgesi.- Adil.- 'Emile Zola'nın bir yapıtı. 11- Denek hayvanı.- Sodyumun simgesi.- Bir nota.- Gözleri görmeyen. 12- Türk Sanat Musikisinde bir makam.- Engel, mani.- Kronik. 13- İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit.- Büyük balıkçı kayığı. 14- Bir işlem ya da süreci ana çizgileriyle kısaca tasarlayan özet tasarım.- Bir nota.- Hiçbir koşula bağlı olmayan, istediği gibi davranabilen, serbest. 15- Litrenin kısa yazılışı.- Antik Yunan kentlerinde halka açık forum meydanı.- Tavlada bir sayı.

Satranç

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 16
Fabiana CARUANA

Fabiana
CARUANA

Su sıralar ELO rating sıralamasında ilk 10 içinde bulunan genç yetenek Fabiano Caruana, 1992 yılında ABD’de Florida’da, İtalyan bir anneden doğdu. Satranç yeteneği 5 yaşındayken görüldü. Ünlü satranç eğitmenleri Chernin, Benko ve Kaidanov’un öğrencisi oldu. 2002’de FM, 2005’te IM, 2007’de GM oldu. Başta Corus ve Biel olmak üzere birçok turnuvada başarılar elde etti. En yüksek oyun gücüne 2012’de 2786 rating ile ulaştı. İtalya’nın en güçlü oyuncusu olan Caruana, sağlam açılış tekniği ve uzun hesaplamalar gerektiren beklenmedik fedaları ile tanınıyor.

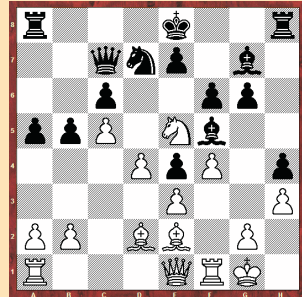
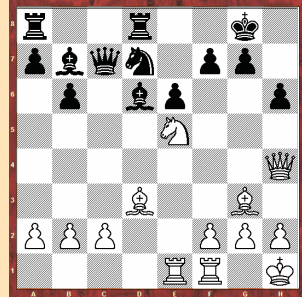
Caruana – Berg, 2008

Fransız Savunması açılışından gelen yandaki konumda Caruana, şaşırtıcı bir feda ile sürdürüyor oyunu:

20.Axf7!! Bu feda sezgisel izlenimi veriyor ama sonraki hamleler fedanın hesaplanmış olduğunu ortaya koyuyor. 20...Şxf7 21.Kxe6!! Bir feda daha ama siyah şah kapana kısırlıyor. 21...Ac5 22.Kxd6! Kxd6 23.Vf4+ Şe7 24.Ke1+ Şd7 25.Fb5+ Fc6 26.Fxd6 Vxd6 27.Kxe6 Siyah terk etti çünkü ne oynasa vezirini kaybediyor. 1-0

Caruana – Giri, 2012

Aşağıdaki konumda 17.Fxa5!! Kxa5 Beyazın fil fedasının sonucunu hesaplamak öyle kolay değil, bu olsa olsa sezgisel fedadır. 18.Axc6 Ka8 19.Fxb5 e6 Beyaz sayısal eşitliği yakaladı. Üstelik, vezir kanadındaki üç geçer piyonu onun üstünlük işareti sayabiliriz. 20.a4 f5 21. Vd2 Ff6 22.d5 Ff7 23.Kac1 Şf8 24.b4 Vc8 25. d6 exd6 26.cxd6 Vd8 27.Ae7 Fe6 28. Kc7 Kh7 Beyazın kuşatması bunaltıcı olmaya başladı. 29.Ad5 Fd8 30.Kb7 Kc8 31.a5 Şg7 32.a6 Şh6 33.a7 Vf8 34.Ae7 Ab6 35.Vf2 Kf7 36.Vxh4+ Şg7 Siyah şah kaçarken yakalandı. 37.Vg5 Fd5 38.Vxg6+ Siyah, gardı düşen boksör gibi darbe üstüne darbe yiyor. 1-0

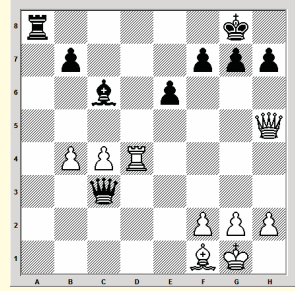
ANAND'IN RAKİBİ, CARLSEN

Dünya Satranç Şampiyonu Viswanathan Anand'ın rakini belirlemek amacıyla süper büyükustalar, Carlsen, Kramnik, Gelfand, Grischuk, Aronian, Svidler, İvanchukve Recebov arasında, Londra'da, her oyuncunun diğerleriyle 2 kez karşılaşması yöntemiyle yapılan döner turnuvayı Magnus Carlsen kazandı. Aralarındaki çekişmenin gün yüzüne çıktığı turnuvada eşit puanla girdikleri son turda Carlsen de Kramnik de kaybedince daha çok oyun kazanan Carlsen, Kasım ayında Anand'la oynamaya hak kazandı. Bu turnuvada Carlsen'e şans verenlerden daha çok kişi şimdiden, ELO sıralamasında en üste bulunan, Norveçli Dahi Çocuğun Anand'ı da yeneceğini ileri sürüyorlar ama ben, hiç de o görüşte değilim.

Carlsen – Gelfand, 2013

Yandaki konumda oyun oldukça sadeleşmiş. Yine de her iki taraf taktik numaralara karşı tetikte.

28.Va5 Kf8 Böyle taktik motiflerden değil Beyaz'ın üstünlüğü, vezir kanadında piyon çokluğundan. 29.Vb6 e5 30.Kd1 g6 Hava deliği, önemli. 31.b5 Fe4 32.Vf6 h5 33.h4 Ff5 34.Kd5 Vc1 35.Vxe5 Fe6 36.Kd4 Ka8 37.Ve2 Şh7 38.Kd1 Vc3 39.Ve4 Ka1 40.Kxa1 Vxa1 41.c5 Vc3 42.Vxb7 Ve1 Siyah, açmaz motifiyle fili kazanacak ama bağlı geçer piyonlar filden daha değerli. 43.b6 Fc4 44.Vf3 Vxf1+ 45.Şh2 Vb1 46.b7 Vb5 Boşuna çırpınış. 47.c6 Fd5 48.Vg3 1-0 Kasparov, Carlsen'in bu turnuvadaki oyunlarından memnun olmadığını açıkladı.

ATAK

Svidler-Carlsen, 2013

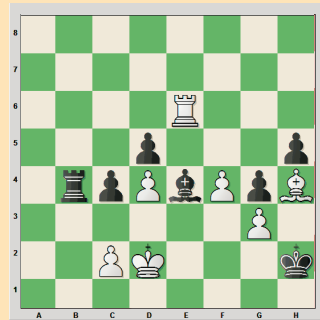

Siyah Kazanır

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Caruana-Carlsen, 2012

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

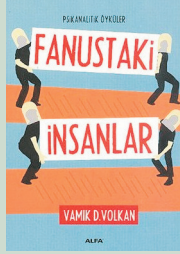

Bize Gönderilen Kitaplardan

Fanustaki İnsanlar

Vamık D. Volkan

Alfa Yayınları

Psikanalitik tedavi Türkiye’de ilk olarak Atatürk’ün Cumhurbaşkanlığı sırasında olmuştu. Atatürk’ün Sami Günzberg isminde Musevi asıllı bir dış doktoru vardı. Atatürk dış problemleri yaşadığı için dış doktoruyla yakın bir ilişkisi olmuştu(...) Günzberg Musevi asıllı bir çok kişinin Nazi Almanyası’ndan Türkiye kaçmasına yardım eden bir organizasyonun başındaymış. Albert Einstein’ın da o dönem Atatürk hükümetine başvurarak Musevi asıllı 40 profesörün ve doktorun Türkiye’ye sığınmasına izin verilmesini istediğini biliyoruz. Einstein’ın 17 Eylül 1933’te Türk hükümetine gönderdiği mektubun bir kopyası bende vardır(...) Elimdeki mektubun üzerinde İsmet’in (İnönü) imzası altında 9 Ekim 1933’te “maarif” bakanlığına gönderildiği belirtiliyor. Atatürk Türkiye’sinin Nazilerden kaçan Musevi asıllı bir çok insana kapılarını açtığını biliyoruz(...) Nazilerden kaçıp Türkiye’ye sığınanlar arasında Oscar

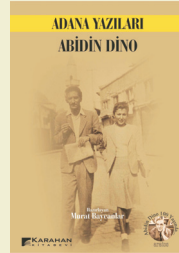
Weigert isminde İşçi Birliği örgütlerini kuran ve işçi haklarını korumakla ilgilenen biri vardı. Oscar bu konularla ilgili doğrudan Atatürk’e bilgi vermek için görevlendirilmişti. Eşi Edith bir psikanalisti. Atatürk Türkiye’si Edith Weigert’e Türkiye’de psikanalitik tedavi yapması için izin verdi. Bu izin belgesi yıllar sonra bir cam ardında Washington Psikanaliz Enstitüsünde sergilenmiştir(...) Freud’un Türklere tanıtılmasında Edith Weigert’in oynadığı rolü de unutmamak gerekir(...) resmi psikanaliz okulları Türkiye’de son zamanlarda açılmıştır.” Norman Itzkowitz ile “Ölümsüz Atatürk” adlı kitabı yazan Türk hekim Vamık D. Volkan, Edith Weigert’in öğrencisi oldu. Dünya çapında bir üne kavuştu.

Adana Yazıları

Abidin Dino

Hazırlayan:
Murat Baycanlar

Karahan Kitabevi

Doğumunun yüzüncü, ölümünün yirminci yılında Abidin Dino’nun gazete sayfaları arasında kalan yazılarını Murat Baycanlar günışığına çıkardı. Abidin Dino ve ağabeyi Arif Dino II. Dünya savaşı sırasında ayrı ayrı kentlere sürgün edildi. İstekleri üzerine bu cezayı Adana’da birlikte çekmelerine

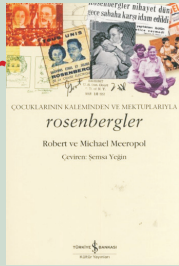
izin verildi. Adana, Abidin'in adını taşıdığı dedesi Abidin Paşa'nın yıllar önce valilik yaptığı bir kentti. Abidin Paşa sadece Adana'ya damgasını vurmakla kalmadı bölgenin dört bir yanına izler bıraktı. Silifke kalesi eteğinde adına taşıyan Abidin Paşa Köşkü de bunlardan biriydi. Abidin Dino, Adana'da da boş durmayıp oyunlar yazdı. Resimler, heykeller yaptı. Ayrıca takma adla gazeteciliği uluslararası nitelikte yürüttü. Günümüzde bilgiye ekrana dokunarak saniyelerle yarışmasına ulaşabilme olanağı var. Ancak kes yapıştır tembelliği ile gazeteciliğin, bir zamanlar daktiloda karbon kağıdı koyarak yazılan haberciliği aşamadığını bu kitap gözler önüne seriyor. "Büyük Basın"a haber atlatıyor, Abidin Dino.

Çocukların Kaleminden
ve Mektuplarıyla

Rosenberglar

Robert ve
Michael Meeropol

Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada sıcak savaş yerini ABD-SSCB arasındaki soğuk savaşa bıraktı. Thomas More'un 500 yıl önce söylediği sözler bir kez daha doğrulanıyordu: "Asma zevkini tatmak için krallar hırsızlar

türettir." McCarthy yönetimi ABD'nin önde gelen adlarını bilim, düşün ve sanat insanlarını düzmece savlarla tutukladı. Hazırlanan listedeki herkes suçluysa. Atom casusluğu ise 1951 yılında ilk büyük hukuk davası ve gövde gösterisini başlattı. Ethel ve Julius Rosenberg tutuklandı. Rosenbergların en yakın akraba ve arkadaşlarının içinde bulunduğu yalancı şahitler ve uydurma kanıtlarla davanın başlangıcında, sonuç verilecek karar ortaya çıktı. İdam edilecekleri ana kadar umutlarını yitirmeyen Rosenberglar ayakta tutan biri 3, diğeri 7 yaşında olan çocuklarıydı. Hükümete ve onun güdümündeki mahkemeye anlatamadıkları "suçsuzluklarını" mektuplarla çocuklarına yazdılar. İdam edilen ve ilginçtir Türkiye'de gazetelerin "Nihayet idam edildiler" manşeti attığı Rosenbergların iki çocuğu evlat edinildi. "Vatan Haini" damgası yemiş soyadları ileriki yaşamlarında sıkıntı yaratmasın diye "Meeropol" olarak değiştirildi. Yıllar sonra biri iktisatçı diğeri hukukçu olan kardeşler ABD'de adaletsizliğe karşı savaşın öncüleri oldu. Anne babalarıyla mektuplaşmalarını 1974'de yayımlayarak yapılan haksızlığı gözler önüne sermeye çalıştılar. 1979 yılında ilk Türkçe baskısı yapılan kitaba, açılan gizli arşivler ışığında ortaya çıkan yeni bilgilerin eklenmiş. Ayrıca Rosenberg kardeşlerin 2012 yılında Türkçe yeni baskı için yazdıkları önsöz de yer alıyor. (...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ERKAN BAYILLIOĞLU, ANKARA

Bütün Dünya'ya Abone Olun Derginiz Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya derginize abone olmak şimdi çok kolay.
Artık bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işlemlerinizi
yaptırabilir ve derginizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0312) 215 51 27 - 28 Dahili: 313
Gsm: (0536) 634 35 97
E-posta: abone@butundunya.com.tr

Bütün Dünya

T Ü R K R E S S A M L A R I

FATİH KARAKAŞ

1975 yılında Adıyaman'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Adıyaman'da tamamladı, 1996 yılında İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi G.S.F. Resim Bölümü'ne girdi. Prof. Neşe Erdok, Prof. Nedret Sekban ve Doç. Ahmet Umur Deniz atölyelerinde öğrenim gördü, 2002 yılında mezun oldu. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı'nda Yüksek Lisans çalışması yapan sanatçı, çalışmalarını Adıyaman'daki atölyesinde sürdürmektedir.

Sanatçının yeni yapıtları, "Gerçeğin Kıyısında" adlı resim sergisinde 26 Nisan-15 Mayıs 2013 tarihleri arasında Ankara'da, Galeri Soyut / A Salonu'nda izleyicileriyle buluşuyor.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320